

การศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียน
โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษา
สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

นางอรุณี เตชะเสนา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2556

**The Study of Durian Supply Chain Management Patterns by
Participatory Action Research Method: A Case Study of MuangNonthaburi
Agricultural Cooperatives Ltd.' Members**

Mrs. Arunee Techasena

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Business Administration in Cooperatives

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียน
โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
กรณีศึกษาสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

ชื่อและนามสกุล นางอรุณี เตชะเสนา
แขนงวิชา สหกรณ์
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. อนุชา ภูริพันธุ์ภิญโญ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2557

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

อนุชา ภูริพันธุ์ภิญโญ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อนุชา ภูริพันธุ์ภิญโญ)

Am

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ถัดดา วัจนะสาริกากุล)

Am Son

(รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา จิตตลดากร)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

ชื่อการศึกษา คั่นคว้าวอิสระ การศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียนโดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษาสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

ผู้ศึกษา นางอรุณี เตชะเสนา รหัสนักศึกษา 2559002163 **ปริญญา** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สหกรณ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. อนุชา ภูริพันธุ์กัญญา **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) วิถีการตลาดของผลผลิตที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดขึ้นของสมาชิกสหกรณ์ในห่วงโซ่อุปทานทุเรียนของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด (2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ในการจัดการในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจทุเรียนนนทบุรี (3) ระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงจากแหล่งผลิตถึงผู้บริโภคปลายทาง

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้จัดการ 1 คน และสมาชิกจำนวน 20 คนของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด กลุ่มตัวอย่างได้มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง ตามคำแนะนำของประธานกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้จัดการสหกรณ์ 1 คน สมาชิกสหกรณ์จำนวน 12 คน การเก็บข้อมูลใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง รวมถึงการสังเกตการณ์การปฏิบัติงานในการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา พบว่า (1) วิถีตลาดของผลผลิตจากกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์ สอดคล้องกับการนำแนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทานมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการผลิตทุเรียนของสหกรณ์ทั้งหมดในห่วงโซ่อุปทาน (2) การดำเนินการเป็นไปในลักษณะของการร่วมคิดและร่วมตัดสินใจของสมาชิกสหกรณ์และชุมชนสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมระดับสูง และสามารถแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจให้ความเห็นชอบอย่างรอบครอบ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน (3) ระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงจากแหล่งผลิตถึงผู้บริโภคปลายทางครอบคลุมถึงการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพ การเก็บรักษา และการบริหารเวลา ให้ทันกับความต้องการของลูกค้า การศึกษาพบว่าในทุกขั้นตอนของการจัดการห่วงโซ่อุปทานมีความสัมพันธ์กันเป็นสายสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน และมีความสำคัญทุกขั้นตอนในห่วงโซ่อุปทาน

คำสำคัญ การจัดการห่วงโซ่อุปทาน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สหกรณ์การเกษตร จังหวัดนนทบุรี

Independent Study title: The Study of Durian Supply Chain Management
Patterns by Participatory Action Research Method:
A Case Study of Mueang Nonthaburi Agricultural Co-operatives Ltd.' Members
Author: Mrs. Arunee Techasena; **ID:** 2559002163; **Degree:** Master of Business Administration
(Cooperatives); **Independent Study advisor:** Dr. Anucha Puripunpinyoo, Associate Professor;
Academic year: 2013

Abstract

The objectives were to study (1) the product market channel included the activities of Nonthaburi durian supply chain of the co-operatives' members; (2) the participation of co-operatives' members in Nonthaburi durian supply chain management; and (3) the transportation system linked between the producers to the customers.

The population was composed of a manager and 20 members of Mueang Nonthaburi Agricultural Co-operatives Ltd. The purposive sampling was used for sample selection as suggested by the chairperson of co-operatives' member group, consisting of a manager and 12 members of the co-operatives. Participatory Action Research was conducted by utilizing the interview technique with structured and non-structured questionnaires, observation technique of the supply chain management by related persons was also applied.

The study found that (1) the market channel of product which generated from co-operatives' member activity was consistency of the concept of applied supply chain management in terms of the management of durian production in the supply chain theory. (2) The operations of durian production was in the shape of brain storming, shared decision making of co-operatives' members as well as the society. Most of co-operatives' members paid the great participation and shared the opinions of decision making thoughtfully and also shared some benefits. (3) The transportation which combined from the production sources of production to the consumers including the quality management, storage, time management led to the consumer's demand punctually. In addition, the study found that every step of supply chain management was harmonized to every single step of those in the supply chain management process.

Keywords: Supply chain management, Participatory Action Research, Agricultural
Co-operatives, Nonthaburi Province

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. อนุชา ภูริพันธุ์ภิญโญ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. ลัดดาวิจนะสาริกากุลอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ แนวความคิดทางด้านวิชาการ และติดตามการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มาตลอด พร้อมทั้งให้ โอกาสและกำลังใจตลอดเวลาที่ศึกษา ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบ ผลสำเร็จ

ขอขอบพระคุณดร.ทรงพล สมศิริ ผู้เชี่ยวชาญและหัวหน้าโครงการวิจัยปรับปรุง พันธุ์ทุเรียนกรมวิชาการเกษตรนายประพนธ์ ฐปะเตมีย์เกษตรอำเภอเมืองนนทบุรี นายศิริพจน์ ทองนวลผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ 1 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนนทบุรี สำนักงาน เกษตรจังหวัดนนทบุรีรองเลขาธิการบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนทบุรี ศูนย์วิจัยพืชสวน จังหวัดจันทบุรีที่ได้กรุณาให้คำแนะนำการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลและ ขอขอบพระคุณผู้บริหารและฝ่ายจัดการของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณเกษตรกร และ สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกทุเรียนทุกท่านที่เสียสละเวลาอัน มีค่า และให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาขอขอบคุณครอบครัว เพื่อนนักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัด ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจจน สัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ที่วางไว้

อรุณี เตชะเสนา

มีนาคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	5
กรอบแนวคิดการศึกษา.....	5
ขอบเขตของการศึกษา.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ข้อจำกัดในการศึกษา.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์.....	10
แนวคิดเรื่อง สหกรณ์การเกษตรและ กลุ่มเกษตรกร.....	12
ประวัติทุเรียน และพันธุ์ทุเรียนนนทบุรีในประเทศไทย.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.....	16
แนวคิดห่วงโซ่อุปทานและแนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทาน.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	37
ประชากร.....	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษาข้อมูล	40
วิถีตลาด ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ของผลผลิตที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดขึ้น ของสมาชิกสหกรณ์ในห่วงโซ่อุปทานทุเรียนของสหกรณ์การเกษตร เมืองนนทบุรี จำกัด.....	40
การมีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรีจำกัด ในการจัดการในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจผลไม้ทุเรียนนนทบุรี.....	50
ระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงจากแหล่งผลิต ถึง ผู้บริโภคปลายทาง.....	53
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	53
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	55
สรุปผลการศึกษา.....	56
อภิปรายผลการศึกษา.....	58
ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์.....	63
บรรณานุกรม	66
ภาคผนวก	70
ก ข้อมูลทั่วไป สหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด.....	71
ข รูปภาพการเตรียมพันธุ์ทุเรียนของนนทบุรี.....	75
ค ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	97
ง แบบสัมภาษณ์และบันทึกการสังเกตการณ์	101
จ ตารางแสดงข้อมูล การใช้พื้นที่ในการปลูกทุเรียน ปี 2555	105
ฉ ประกาศเรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สำหรับ ทุเรียนนนทบุรี ปี พ.ศ.2555.....	108
ประวัติผู้ศึกษา.....	113

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	ลูกค้าของผู้จำหน่ายจากสวน ตำบลไทรม้อ..... 49
ตารางที่ 4.2	ลูกค้าของผู้จำหน่ายจากสวน ตำบลบางกร่าง..... 49
ตารางที่ 4.3	ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิก..... 51

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management: SCM).....	5
ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดการศึกษา.....	6
ภาพที่ 2.1 Basic/Direct Supply Chain.....	19
ภาพที่ 2.2 Extended Supply Chain.....	20
ภาพที่ 2.3 Ultimate Supply Chain.....	20
ภาพที่ 2.4 ระบบโซ่อุปทานแบบพื้นฐาน.....	23
ภาพที่ 5.1 กระบวนการจัดการของผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจยูเรียน.....	61

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก รายได้หลักของประเทศส่วนหนึ่งมาจากการส่งออกผลิตผลทางการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลไม้ซึ่งมีผลผลิตตลอดทั้งปี โดยผลไม้ส่งออกที่สำคัญของไทยได้แก่ทุเรียน ลำไย มังคุด มะม่วง ลิ้นจี่ ส้ม กล้วย เงาะ และสับปะรด เป็นต้นทุเรียนถือเป็นผลไม้ที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง เป็นผลไม้ที่มีศักยภาพทางการตลาดซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดให้เป็นหนึ่งในสินค้า Product Champion กล่าวคือ เป็นสินค้าที่สามารถทำรายได้ และมีความสำคัญต่อยุทธศาสตร์จังหวัด ปัจจุบันมีการปลูกทุเรียนมากในประเทศไทย มาเลเซียและอินโดนีเซีย โดยประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกทุเรียนรายใหญ่ที่สุดในโลก การส่งออกมีทั้งทุเรียนผลสด แช่แข็ง และแปรรูปเนื่องจากผลผลิตทุเรียนของประเทศไทยมีชื่อเสียงในด้านคุณภาพรสชาติที่ดีที่สุดในโลก และยังเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ที่มีคู่แข่งน้อยรายอีกด้วย ผลผลิตทุเรียนของไทยจึงเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นข้อได้เปรียบที่สำคัญในการขยายช่องทางการจำหน่ายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้น การวิจัยเพื่อพัฒนาการผลิตและการตลาดทุเรียน จึงนับเป็นประโยชน์ในการช่วยพัฒนาการเกษตรและเศรษฐกิจของประเทศจากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรและ และกรมศุลกากรแหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญของไทยร้อยละ 75 อยู่ที่ภาคตะวันออก ได้แก่ จันทบุรี ระยอง ปราจีนบุรี และตราด ร้อยละ 25 อยู่ที่ภาคใต้ ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี ระนอง ยะลา และนครศรีธรรมราช(คณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก ปี 2555 (10 พ.ค.55) : คณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคใต้ ปี 2555 (1 ส.ค.55)

ปัจจุบันพื้นที่ปลูก หรือ สวนทุเรียนของจังหวัดนนทบุรี ได้ลดน้อยลงมาก เนื่องจากสาเหตุหลายอย่างประกอบกัน อาทิ เช่น ภัยจากธรรมชาติ จังหวัดนนทบุรี ประสบกับอุทกภัยหลายครั้ง ภาวะน้ำท่วมใหญ่ ปี 2538-2545 และครั้งล่าสุด ปี 2554สวนทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ต้องแช่น้ำเป็นแรมเดือน ทำให้รากทุเรียนเน่า ส่งผลให้ทุเรียนเสียหายทั้งจังหวัดเกือบทั้งหมด ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 6 อำเภอ ทำให้จำนวนพื้นที่การปลูกทุเรียนของจังหวัดนนทบุรี ลดลงมากการเปลี่ยนแปลงเส้นทางเดินของน้ำ หรือ จากภาวะฝนแล้ง ทำให้น้ำเค็มจากลำคลองไหลเข้าสวน และ

ที่สำคัญ การขยายตัวของชุมชนมีการก่อสร้างที่อยู่อาศัย หมู่บ้านต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย หลายโครงการมีการตัดถนน จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น เกษตรกรหลายรายขายที่ดินของตัวเอง และเลิกประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากได้รับผลตอบแทนที่สูงในระยะเวลาอันสั้นทำให้พื้นที่การเกษตรลดลงกลายเป็นหมู่บ้านจัดสรร และชุมชนที่อยู่อาศัย การพัฒนาท้องถิ่นของหน่วยราชการ ปัญหาน้ำเน่าเสียจากหมู่บ้านปล่อยลงสู่ลำคลอง ตลอดจนเกษตรกร ปลูกเฉพาะพันธุ์ที่ตลาดต้องการนับเป็นการสูญเสียแหล่งพันธุกรรมของทุเรียนที่มีอยู่มากมาย

จากข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี ปี พ.ศ.2554 พบว่ามีจำนวนพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งสิ้น 2,946.75 ไร่ จำนวนเกษตรกร 935 ราย ในจำนวนนี้ อำเภอเมืองนนทบุรี มีจำนวนพื้นที่ปลูกทุเรียน 1,416 ไร่ จำนวน เกษตรกร 370 ราย ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมากที่สุดกว่าทุกอำเภอในจังหวัดนนทบุรีที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นปัญหาที่น่าวิตกว่า ทุเรียนนนทบุรี ซึ่งเลื่องลือว่าเป็นทุเรียนเนื้อชั้น รสชาติเป็นเลิศ และเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนนทบุรีจะยังคงมีอยู่หรือเป็นเพียงแค่ตำนานเล่าขานให้ลูกหลานอนุชนรุ่นหลังได้รับรู้ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีความห่วงใยเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาอุทกภัยในปีที่ผ่านมา และ ทรงให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางพันธุกรรมพืช โดยเฉพาะในเรื่องพันธุกรรมพืชสกุลต่าง ๆ ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ ที่ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร เช่น พันธุ์ทุเรียนนนทบุรี เพื่อสนองพระราชดำริดังกล่าวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้เข้าไปเก็บกู้ทุเรียนพันธุ์ดั้งเดิมและพันธุ์โบราณหายากในพื้นที่จังหวัดนนทบุรีที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาอุทกภัยเมื่อปี 2554 ที่ผ่านมาได้รวม 16 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์สาวน้อย พันธุ์กบตาเฒ่าพันธุ์ทองย้อยฉัตร พันธุ์กระดุมเขียว พันธุ์กบกำแหง พันธุ์แดงรัศมี พันธุ์กบหัวสิงห์ พันธุ์หลวงหางสิงห์ พันธุ์กระเทียมเนื้อเหลือง พันธุ์กบพวง พันธุ์กบสีนวล พันธุ์กบจำปา พันธุ์กบตาเหมย พันธุ์กำปั่นเจ้ากรม พันธุ์เจ้าเงาะ และพันธุ์กระดุมสีนาค ซึ่งนำมาขยายพันธุ์โดยวิธีเสียบยอดพันธุ์ที่เก็บกู้ได้ลงบนต้นตอที่ได้จัดเตรียมไว้แล้ว ณ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ขณะเดียวกันกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดทำโครงการกักตุนพันธุกรรมไม้ผลพันธุ์ดีเฉพาะท้องถิ่นที่ประสบอุทกภัย โดยมีกิจกรรมหลัก คือ การขยายพันธุ์ทุเรียนดั้งเดิมของนนทบุรี มากกว่า 50 สายพันธุ์ โดยการเสียบยอดบนต้นตอทุเรียน จำนวน 25,000 ต้น เพื่อส่งมอบให้เกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งต้นพันธุ์ดังกล่าวจะทดแทนพื้นที่ปลูกได้ประมาณ 1,000 ไร่ และได้ทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อพระราชทานแก่เกษตรกรชาวสวนทุเรียนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2555 จำนวน 5 พันธุ์ คือ พันธุ์นกหยิบ พันธุ์กบทองคำ พันธุ์กบสีนาค พันธุ์หลวงทอง และพันธุ์ทูลถวาย รวมทั้งยังได้ถวายทุเรียนพันธุ์ดั้งเดิมเพื่อปลูกในพระตำหนักสวนปทุม

จำนวน 52 พันธุ์ รวม 109 ต้น โดยมีเกษตรกรเข้ารับพระราชทานต้นพันธุ์ทุเรียนดั้งเดิม จำนวนทั้งสิ้น 300 ราย จากจังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานีบางส่วน ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง อำเภอบางกรวย อำเภอไทรน้อย และ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงมีพระราชดำริในเรื่องของพันธุ์ทุเรียนพื้นเมือง ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่มีชื่อเรียกแตกต่างกัน หรือ คล้ายคลึงกัน จึงทรงมอบหมายให้กรมวิชาการเกษตร ดำเนินการในเรื่องการจำแนกพันธุ์ทุเรียนพื้นเมืองให้มีความชัดเจน กรมวิชาการเกษตรจึงได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงาน ประกอบด้วยผู้แทนจากชมรมและกลุ่มสมาชิกอนุรักษ์ทุเรียนนนท์ เกษตรกรชาวสวนทุเรียนนนทบุรี และจันทบุรี มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เกษตรจังหวัดนนทบุรี และ กรมวิชาการเกษตร เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป นับว่าเป็นการดำเนินงานของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อฟื้นฟูและสนับสนุนการปลูกทุเรียนพันธุ์นนทบุรี(กรมวิชาการเกษตร (2556) “ การจำแนก ลักษณะประจำพันธุ์ทุเรียนพื้นเมืองจังหวัดนนทบุรี”: 4-8)

ประเทศไทยได้นำแนวคิดทางสหกรณ์มาช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ศึกษาตามสภาพความเป็นไปได้ในการนำวิธีการสหกรณ์มาปรับใช้แก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรไทย จึงได้มีการจัดตั้งสหกรณ์แห่งแรกขึ้นเมื่อ พ.ศ.2459 มีชื่อว่าสหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้ ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2550 : 25)

สหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ได้รับการจดทะเบียนเป็น สหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตรตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2520 เลขทะเบียนสหกรณ์ กสก. 75/2520 โดยการจัดตั้งใหม่ดำเนินงานในท้องที่อำเภอเมืองนนทบุรี ตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน 2520 เป็นต้นมา มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และเพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อเกิดประโยชน์แก่สมาชิกทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีสมาชิกแรกตั้ง 184 คน แบ่งเป็นกลุ่มสมาชิกจำนวน 6 กลุ่ม มีทุนดำเนินงานจากทุนเรือนหุ้น 9,200 บาทและกู้เงินจากภายนอกครั้งแรก 368,000 บาท ผลการดำเนินงานในปีแรกมีกำไรสุทธิ 7,948.34 บาท จากนั้นสหกรณ์ได้ขยายธุรกิจและบริการต่างๆ แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง มาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 36 ปี มีสมาชิกจำนวน 684 คน แยกเป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกทุเรียน จำนวน 20 คน ที่ตั้ง สำนักงาน 104/33 หมู่ 2 ตำบลบางกระสอบ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

จากแนวคิดการตลาดยุคใหม่ได้ใช้เครือข่ายของค้กร โดยการสร้างพันธมิตรต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำเป็นตัวขับเคลื่อนธุรกิจและสร้างความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้องและลูกค้า เพื่อความมั่นคงในการทำธุรกิจและขยายธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้มีการ

เชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจกันนั้น นับว่าเป็นผลดีต่อการดำเนินงานธุรกิจของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร จะทำให้ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์เพิ่มมากขึ้น ช่วยแก้ไขปัญหาในการดำเนินธุรกิจได้ เช่น ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการตลาด เป็นต้น ทั้งยังได้ประโยชน์อื่นๆ จากการเชื่อมโยงเครือข่ายนอกเหนือจากการดำเนินธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น ร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะเป็นส่วนเสริมและสนับสนุนให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสามารถพัฒนาองค์กรของตนให้บรรลุเป้าหมายได้ และเป็นไปตามหลักการสหกรณ์ที่สำคัญข้อหนึ่งคือการร่วมมือระหว่างสหกรณ์ด้วยกัน

ปัจจุบัน การจัดการห่วงโซ่อุปทาน ได้มีบทบาทสนับสนุนการดำเนินธุรกรรมแนวใหม่ ด้วยการเชื่อมโยงกระบวนการการผลิตและการตลาดในแต่ละห่วงโซ่อุปทานเพื่อสร้างประสิทธิภาพ การไหลของทรัพยากร ปัจจัยหลักที่มีบทบาทกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานคือ การบริหารต้นทุนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมภายในห่วงโซ่คุณค่า ตั้งแต่การจัดหาแหล่งวัตถุดิบ การแปรรูป ตลอดจนถึงกระบวนการส่งมอบสินค้าหรือบริการให้กับลูกค้าเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันที่เกิดจากคุณค่าเพิ่มแต่ละกิจกรรมนับเป็นกระบวนการห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เรียกว่า วิถีตลาดด้วยเหตุที่การครองตลาดเฉพาะของผู้บริโภค นับเป็นหัวใจสำคัญโดยการใช้กลยุทธ์การผลิตการเกษตรที่มีความแตกต่างก่อให้เกิดความชำนาญในการผลิตและเผชิญกับสภาพการแข่งขันในตลาดที่น้อยกว่า โดยการขายในราคาที่สูงกว่าผลผลิตโดยทั่วไป

ผู้ศึกษาสนใจศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียน โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัดสหกรณ์มีส่วนร่วมในลักษณะ หรือ รูปแบบความสัมพันธ์เชื่อมโยง ระหว่างโซ่ต่างๆ ของธุรกิจทุเรียนนนทบุรี ที่มีมาแต่ดั้งเดิมนับเป็นผลผลิตการเกษตรชนิดหนึ่งที่มีวิถีชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูก เชื่อมโยงกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พันธุกรรมทุเรียน นับได้ว่า เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของประเทศไทยโดยยังคงพันธุกรรมที่โดดเด่น ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ภายใต้การจัดการห่วงโซ่อุปทานอย่างมีประสิทธิภาพ สมาชิกสหกรณ์สามารถกำหนดราคาขายของผลิตผลสามารถสร้างกำไรได้อย่างดีจากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า ลูกค้า หรือ ผู้บริโภคทุเรียนนนทบุรีเป็นลูกค้าเฉพาะกลุ่ม (Niche Market)

ทั้งนี้ผู้ศึกษาขอเสนอผลการศึกษาที่ได้ไปกำหนดเป็นแนวทาง ในการปรับปรุง และการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียนแก่สหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด และ หน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จุดหมายของห่วงโซ่อุปทาน คือ การทำให้ห่วงโซ่อุปทานทั้งสาย เกิดผลกำไรมากที่สุด หมายถึง ความแตกต่างระหว่างรายได้ที่เกิดขึ้นจากการสั่งซื้อของลูกค้า กับ ค่าใช้จ่ายทั้งหมด

ตลอดจนถึงกระบวนการส่งมอบสินค้า หรือ บริการ ให้กับลูกค้า เพื่อสร้างมูลค่า และคุณค่าใน
 ผลผลิต และ บริการด้วยความประทับใจ อันเป็นเสน่ห์ที่เชื่อมโยงลูกค้ากลุ่มเฉพาะนี้ ถ่ายทอดจาก
 รุ่นสู่รุ่นทั้งผู้ซื้อ และ ผู้ขายทุเรียน โดยมีสมาชิกสหกรณ์ที่มีความรักและผูกพันกับทุเรียนนนทบุรี
 แสดงความต้องการจากภาครัฐ เพื่อให้ส่งเสริมและฟื้นฟูทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ในลักษณะของ
 การร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และ ใช้ประโยชน์ในที่ดินของสมาชิก ส่งเสริมอนุรักษ์ ฟื้นฟูทุเรียน
 นนทบุรี และ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกิดรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต และ เกิด
 รายได้จากการท่องเที่ยว ส่งผลให้เศรษฐกิจดี และ สืบสานสร้างชื่อเสียงของทุเรียนนนทบุรีต่อไป
 ด้วยเหตุที่ทุเรียน “ เปรียบเสมือนชีวิต และ วิญญาณของชาวสวนนนท์ ”

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาวิถีตลาด ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ของผลผลิตที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่
 เกิดขึ้นของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัดในห่วงโซ่อุปทานทุเรียน

2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรีจำกัดในการ
 จัดการในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจผลไม้ทุเรียนนนทบุรี

2.3 เพื่อศึกษาระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงจากแหล่งผลิต ถึง ผู้บริโภคปลายทาง

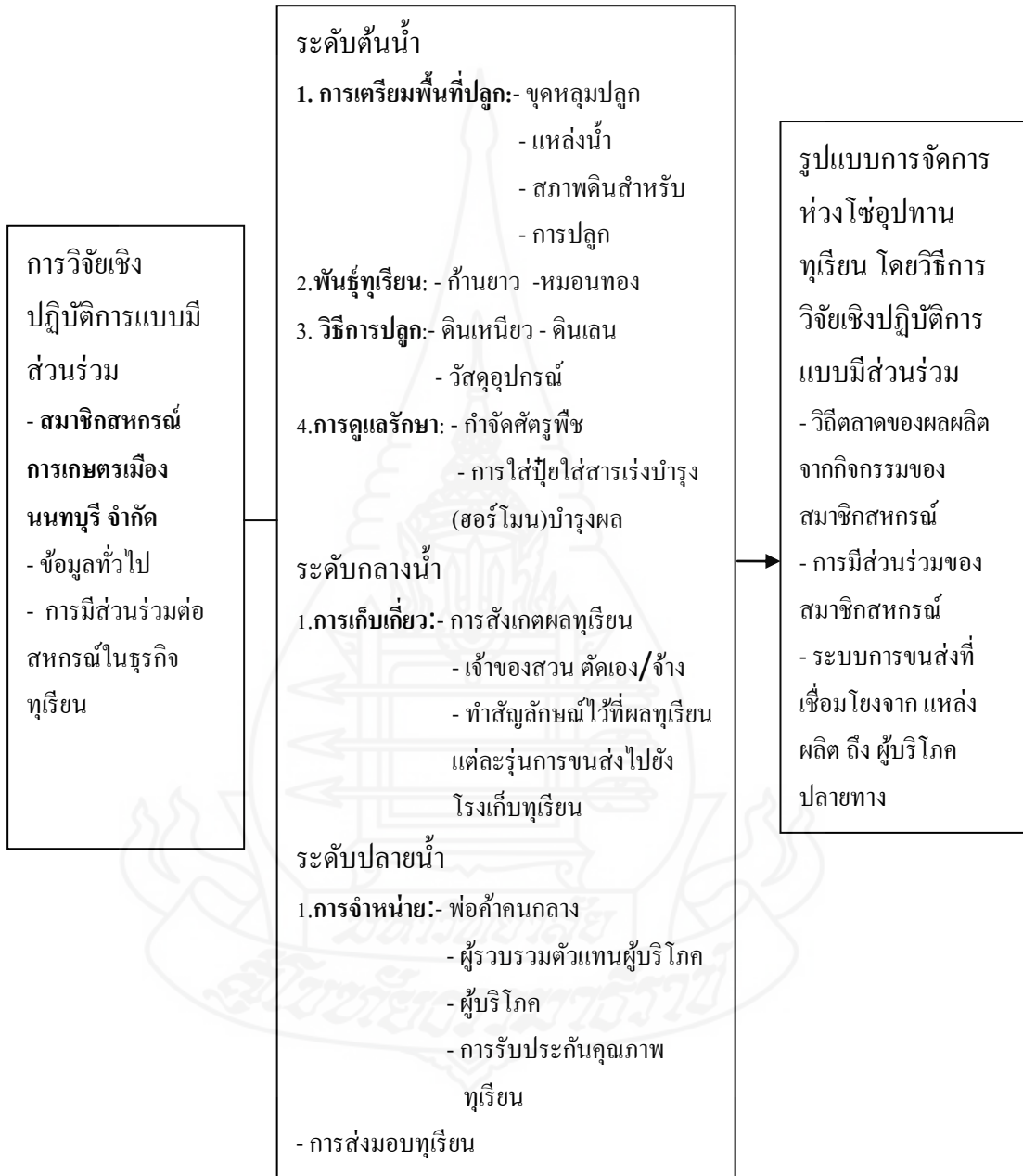
3. กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1.1 แนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management: SCM)

ที่มา: ดัดแปลงจากสาธิต พะเนียงทอง (2548)

จากกรอบแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการศึกษา เรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียนโดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ดังนี้

ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดการศึกษา

4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียนโดยวิธีเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษาสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

4.1 ขอบเขตของพื้นที่ของการศึกษาค้างนี้ คือได้ทำการศึกษาในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดนนทบุรี ในด้านปริมาณผลผลิต และ พื้นที่ในการเพาะปลูก โดยเน้นศึกษาเฉพาะทุเรียนพันธุ์ก้านยาว และ หมอนทอง เนื่องจากเป็นพันธุ์พื้นเมืองที่นิยมปลูกของจังหวัดนนทบุรี และ ทำรายได้ให้แก่สมาชิกสหกรณ์ และ ใช้ข้อมูลปีการเพาะปลูก 2555 – 2556 เป็นเกณฑ์ในการศึกษา

4.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ประกอบด้วย ผู้จัดการสหกรณ์สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด โดยการเจาะจงตามคำแนะนำของประธานกลุ่มสมาชิกสหกรณ์

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 สมาชิกสหกรณ์หมายถึง สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัดซึ่งดำเนินธุรกิจผู้ปลูกทุเรียนพันธุ์ก้านยาว และ หมอนทอง กิจกรรมหลักของสมาชิกสหกรณ์ประกอบด้วย การจัดซื้อ การคัดเกรดหรือคุณภาพ การบรรจุหีบห่อ การจำหน่าย การควบคุมสินค้าคงคลัง การติดต่อสื่อสาร การขนส่ง และการให้บริการลูกค้า

5.2 สหกรณ์หมายถึง สหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

5.3 การมีส่วนร่วมหมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ที่เป็นอิสระโดยความสมัครใจ ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือการปฏิบัติ ร่วมประเมินผลและร่วมรับประโยชน์ในการพัฒนา มิได้หมายถึงการให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาของรัฐกำหนดแต่หมายถึงการให้ประชาชน กลุ่ม ชุมชน ร่วมกันคิดและตัดสินใจกำหนดทิศทางการพัฒนาการดำรงชีวิต ร่วมปฏิบัติตามแผนของกลุ่มหรือของชุมชนและรับประโยชน์ร่วมกันโดยรัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุน

5.4 การจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) หมายถึง กระบวนการที่กล่าวถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงการไหลของสินค้าตั้งแต่ยังเป็นวัตถุดิบจนกระทั่งกลายเป็นสินค้าที่ผลิตเสร็จจนถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย นอกจากนี้การจัดการห่วงโซ่อุปทานยังกล่าวถึงการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารจากผู้บริโภคคนสุดท้ายย้อนกลับไปยังผู้จัดหาวัตถุดิบการผลิตรายแรก ห่วงโซ่อุปทานจะประกอบด้วยขั้นตอนทุก ๆ ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มีการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งไม่เพียงแต่อยู่ในส่วนของผู้ผลิตและผู้จัดส่งวัตถุดิบเท่านั้นแต่รวมถึงส่วน

ของผู้ขนส่ง คลังสินค้า พ่อค้าคนกลาง และลูกค้าที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนต่างๆของโซ่อุปทาน ในการตัดสินใจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานนั้นจะมีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหน่วยธุรกิจ เพราะสิ่งเหล่านั้นจะมีผลต่อทั้งการสร้างรายได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น การบริหารโซ่อุปทานให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องพยายามจัดการทั้งการไหลของผลิตภัณฑ์ ข้อมูล และเงินทุนให้สามารถตอบสนองระดับความต้องการของลูกค้าได้เป็นอย่างดี

5.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหมายถึง เป็นการวิจัยที่ผสมผสานการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) รวมทั้งวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เข้าด้วยกัน เพื่อได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยคณะวิจัย ชุมชนและแกนนำชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบและร่วมรับประโยชน์ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People-Centered Development) และแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ (Problem-Learning Process)

6. ข้อจำกัดในการศึกษา

6.1 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมายคือสมาชิกสหกรณ์ พบว่า สมาชิกสหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการมีอายุมากกว่า 60 ปี เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ผลการสัมภาษณ์อาจมีข้อมูลที่ให้ผลที่แตกต่างกันจากตัวแปรนี้

6.2 ขอบเขตพื้นที่หรือสถานที่ทำการศึกษา จำนวน 2 ตำบล คือ สวนทุเรียน ตำบลไทรมา และตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่ได้รับผลความเสียหายจากอุทกภัย ปี 2554

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เพื่อศึกษาถึงวิถีตลาด ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ของผลผลิตที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดขึ้นของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัดในห่วงโซ่อุปทานทุเรียน

7.2 เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรีจำกัดในการจัดการในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจผลไม้ทุเรียนนนทบุรี

7.3 เพื่อศึกษาถึงระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงจากแหล่งผลิต ถึงผู้บริโภคปลายทาง

7.4 ข้อเสนอแนะ จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

7.4.1 สมาชิกสหกรณ์ ประชาชน จะตื่นตัว ได้รับการศึกษามากขึ้น สามารถคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนยับยั้งปลุกจิตสำนึกของสมาชิกสหกรณ์รุ่นหลัง ให้เห็นถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของทุเรียนจังหวัดนนทบุรี

7.4.2 สมาชิกสหกรณ์ได้รับการแก้ไขปัญหา การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ มีการกระจายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น

7.4.3 ผู้ศึกษาและนักพัฒนาจะได้เรียนรู้จากชุมชน ได้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้าใจชุมชนได้ดีขึ้น และเกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเอง และเป็นหนทางของการนำไปสู่การเกษตรแบบยั่งยืน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “การศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียน โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด” ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์
2. แนวคิดเรื่องสหกรณ์การเกษตร และ กลุ่มเกษตรกร
3. ประวัติทุเรียน และพันธุ์ทุเรียนนนทบุรีในประเทศไทย
4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
5. แนวคิดห่วงโซ่อุปทานและแนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทาน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์

1.1 ประวัติการสหกรณ์ในประเทศไทย

ประเทศไทยได้เริ่มศึกษาวิธีการสหกรณ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2457 และได้มีการศึกษาดูงานสหกรณ์เครดิตที่จัดตั้งกันอยู่ในหลายประเทศอย่างต่อเนื่อง พระราชวรวงศ์เชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ได้ทรงพิจารณาเลือกแบบไรฟ์ไฟเซิน (Raiffisen) ของเยอรมัน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะอุปถัมภ์คนจนผู้ประกอบอาชีพกสิกรรมย่อย ๆ ในชนบท และเป็นสหกรณ์ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทยในขณะนั้น โดยมีการทดลองจัดตั้งสหกรณ์หาทุนขนาดเล็กในเขตพื้นที่ตำบลวัดจันทร์ อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก เป็นแห่งแรกใช้ชื่อว่า สหกรณ์วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้ โดยจดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 มีพระราชวรวงศ์เชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ทรงเป็นนายทะเบียนสหกรณ์พระองค์แรก การนำวิธีการสหกรณ์เข้ามาช่วยแก้ไขความเดือดร้อนของชาวนาในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จสามารถช่วยแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนแก่ชาวนาได้ระดับหนึ่ง รัฐบาลจึงได้คิดขยายกิจการสหกรณ์ไปยังจังหวัดอื่น ๆ และมีการตราพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 ขึ้นมาควบคุมกำกับดูแลสหกรณ์เป็นกฎหมายฉบับแรก จนมีการจัดตั้งสหกรณ์อย่างแพร่หลาย และมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติสหกรณ์ จนถึงปัจจุบัน (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2550: 25)

1.2 ความหมายของสหกรณ์

สหกรณ์ คือ คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และต้องจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 สหกรณ์เป็นของสมาชิก บริหารงานโดยสมาชิก และเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิก ทั้งนี้เพื่อสร้างสรรค์และปรับปรุงการประกอบสัมมาอาชีพและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ส่งผลให้ประเทศชาติมีการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประชาธิปไตยด้วยวิธีการสหกรณ์ ซึ่งยึดอุดมการณ์ช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นวิธีการในการดำเนินงาน

1.3 อุดมการณ์สหกรณ์

อุดมการณ์สหกรณ์ คือ แนวคิดที่เชื่อว่าวิธีการสหกรณ์จะช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของมวลสมาชิกให้มีความอยู่ดีกินดีและมีสันติสุข โดยการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.4 หลักการสหกรณ์

หลักการสหกรณ์ คือ แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้คุณค่าของสหกรณ์เกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 7 ประการ คือ

- หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเป็นกลาง
- หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย
- หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก
- หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ
- หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรมและสารสนเทศ
- หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์
- หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน

1.5 วิธีการสหกรณ์

วิธีการสหกรณ์ คือการนำหลักการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประโยชน์ของมวลสมาชิกและชุมชน โดยไม่ละเลยหลักการธุรกิจที่ดี

1.6 ประเภทของสหกรณ์

สหกรณ์มี 7 ประเภท คือ

- 1.6.1 สหกรณ์การเกษตร
- 1.6.2 สหกรณ์ประมง
- 1.6.3 สหกรณ์นิคม
- 1.6.4 สหกรณ์ร้านค้า

1.6.5 สหกรณ์บริการ

1.6.6 สหกรณ์ออมทรัพย์

1.6.7 สหกรณ์เครดิตยูเนียน

การบริหารงานของสหกรณ์ทั้ง 7 ประเภท จะยึดหลักเดียวกัน คือ บริหารงานโดยสมาชิก สมาชิกทุก ๆ คน จะเลือกตัวแทนซึ่งเรียกว่า คณะกรรมการดำเนินการ จากที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี คณะกรรมการดำเนินการมีหน้าที่กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และแนวทางการปฏิบัติงานและการบริหารงานให้สหกรณ์ โดยจัดจ้างผู้จัดการให้ปฏิบัติงานในสหกรณ์ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการดำเนินการและผู้จัดการจะจัดจ้างเจ้าหน้าที่ให้มาทำงานในสหกรณ์ตามปริมาณธุรกิจและฐานะการเงินของสหกรณ์ ซึ่งผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์หรือฝ่ายจัดการจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงาน

สมาชิก หมายถึง ผู้ลงชื่อขอจดทะเบียนสหกรณ์และผู้ที่อยู่ในบัญชีของผู้ที่จะเป็นสมาชิกสหกรณ์ รวมทั้งผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกภายหลังที่สหกรณ์ได้จดทะเบียนแล้ว โดยถือว่าได้เป็นสมาชิกเมื่อได้ชำระค่าหุ้นตามจำนวนที่จะถือครบถ้วนแล้ว (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2550: 15)

2. แนวคิดเรื่อง สหกรณ์การเกษตรและ กลุ่มเกษตรกร

2.1 ความหมายของสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตร คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตรรวมตัวกัน จัดตั้งและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

2.2 วัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจแบบอนेกประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวมโดยใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามตามพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ทำให้สมาชิกมีปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นจากการกู้เงินสหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยต่ำมาประกอบอาชีพ ทำให้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือมีที่ดินทำกินมากกว่าเดิม ทั้งได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการผลิต ตั้งแต่การใช้พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ การใช้ปุ๋ย การใช้ยาปราบศัตรูพืช การเก็บรักษาผลผลิตอย่างมีคุณภาพ ผลผลิตที่ได้จึงเป็นตามความต้องการของตลาด ส่งผลให้สหกรณ์และบุคคลในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและการอนามัย (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2550: 61)

2.2.1 ความหมายของ “กลุ่มเกษตรกร”

กลุ่มเกษตรกร คือ บุคคลผู้ประกอบอาชีพแต่ละประเภทเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประมง อื่นๆ จำนวนไม่น้อยกว่าสามสิบคน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาจร่วมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2547

2.2.2 ประวัติกลุ่มเกษตรกร

เริ่มมีการรวมตัวกันเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2498 อย่างไม่เป็นทางการ เรียกว่า กลุ่มชาวนา และหลังจากนั้นทางราชการได้ส่งเสริมให้ตั้งกลุ่มชาวนาขยายไปทั่วประเทศ โดยใช้การจดทะเบียนไว้เป็นหลักฐานแต่ไม่ได้เป็นนิติบุคคล จนเมื่อกรมส่งเสริมการเกษตร ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2510 กลุ่มชาวนาจึงเปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่มเกษตรกร ทั้งนี้เพื่อให้มีความหมายกว้างขึ้นสามารถครอบคลุมอาชีพการเกษตรทุกสาขา ซึ่งได้เพิ่มขยายจำนวนขึ้นตามลำดับ เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรที่มีได้เป็นนิติบุคคลไม่สามารถดำเนินธุรกิจการค้าได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรับรอง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงพยายามหาทางสนับสนุนให้มีกฎหมายรับรองกลุ่มเกษตรกรให้เป็นนิติบุคคล ซึ่งได้เสนอกฎหมายนี้ให้รัฐบาลพิจารณา เมื่อปี พ.ศ.2504 เป็นเวลา 10 ปีเศษ รัฐบาลจึงได้ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 140-141 เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2515 แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 ให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร โดยมีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลและสามารถดำเนินธุรกิจต่างๆ ได้ ปัจจุบันได้มีการแก้ไขอีกครั้งตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 ได้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 140 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ.2547 ได้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 141

3. ประวัติทุเรียน และพันธุ์ทุเรียนนนทบุรีในประเทศไทย

นับเป็นเวลาหลายศตวรรษมาแล้วทุเรียนหลายชนิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพาะปลูก โดยใช้การขยายพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศใช้ทุเรียนต้นที่ให้ผลดีมีรสอร่อยมาขยายพันธุ์โดยการเสียบยอด ทาบกิ่ง ติดตา และตอนกิ่ง แต่ละพันธุ์ก็จะมีความเด่นที่ต่างกัน อย่างความต่างของรูปทรงผล เช่น หนาม เป็นต้น ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกรับประทานได้ตามความพึงพอใจ ถึงแม้ว่าจะมีราคาสูงกว่าอีกพันธุ์หนึ่งอย่างมาก ด้วยจังหวัดนนทบุรีมีแม่น้ำไหลผ่านในแนวเหนือ-ใต้ ทำให้สภาพดินในพื้นที่มีแร่ธาตุที่สำคัญมารวมกัน สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยาใกล้กับทะเลมีน้ำท่วมถึง ดินเป็นดินตะกอนที่เกิดจากการพัดพาของน้ำตกตะกอนทับถมเป็นเวลานาน เป็นดินเหนียวเนื้อละเอียด ชั้นบนเป็นดินร่วนซุย มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุตามธรรมชาติ จึงเหมาะสมต่อการทำสวนผลไม้ โดยเฉพาะสวนทุเรียน ทำให้

ทุเรียนที่ปลูกในพื้นที่มีคุณภาพดี และรสชาติหวานอร่อยจังหวัดนนทบุรี เป็นจังหวัดปริมณฑล ตั้งอยู่ในภาคกลาง มีเนื้อที่ประมาณ 622,303 ตารางกิโลเมตร มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านและแบ่งพื้นที่จังหวัดออกเป็น 2 ส่วน การปกครองแบ่งออกเป็น 6 อำเภอ มีอำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง และอำเภอไทรน้อย เขตติดต่อทางทิศเหนือติดกับปทุมธานีและพระนครศรีอยุธยา ทางทิศใต้ติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ทิศตะวันออกติดกับกรุงเทพฯ และปทุมธานี ส่วนทางทิศตะวันตกติดกับนครปฐม

ลักษณะพิเศษในการใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิม สืบทอดกันมาในการทำสวนทุเรียนของจังหวัดนนทบุรีนั้น ลักษณะการปลูกเป็นแบบขกร่อง โดยการขุดร่องแล้วนำดิน ขึ้นมาถมเป็นคันดิน มีการปลูกพืชแซมในสวนทุเรียน เป็นสวนเบญจพรรณ การปฏิบัติดูแลรักษาส่วนใหญ่ เกษตรกรจะปล่อยตามธรรมชาติ การใช้ปุ๋ยเคมีสารกำจัดโรคและแมลง ตลอดจนการจัดการก่อนข้างน้อย ผลผลิตที่ได้รับแต่ละปีจะมีไม่มาก เป็นที่นิยมของตลาด ทำให้ขายได้ราคาแพง และส่วนใหญ่พ่อค้าคนกลาง หรือ ผู้บริโภคร จะมาสั่งซื้อที่สวน จึงทำให้ไม่มีปัญหาด้านการตลาด แม้ราคาจำหน่ายค่อนข้างสูง ชาวสวนบางรายได้รับการส่งจองล่วงหน้าเป็นแรมปี ด้วยความพิเศษ และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทุเรียน หรือ เรียกว่าง่าย ๆ ว่า คอทุเรียนนนท์ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคเฉพาะ (Niche Market)

3.1 ประวัติทุเรียนนนทบุรีในประเทศไทย

ด้วยเหตุที่การปลูกทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมจากคำบอกเล่าสืบต่อกันมาว่าโดยพระยาแพทย์พงศาวิสุทธาธิบดี (สุน สุนทรเวช) ได้กล่าวถึงการแพร่กระจายของพันธุ์ทุเรียนว่า เมื่อประมาณปี พ.ศ.2330 นายสาย ฉิมคล้าย ได้ถูกเกณฑ์ไปกับกองทัพพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ครั้งที่พระองค์เสด็จยกกองทัพไปตีเมืองตะนาวศรี และเมืองมะริดนั้น ในขณะที่กองทัพเข้าล้อมเมืองทั้งสองไว้ เกิดขาดแคลนเสบียงอาหาร นายทัพนายกองได้ให้ทหารออกตระเวนหาเสบียงอาหาร พบในป่าแถบนั้นมีต้นไม้ชนิดหนึ่งขึ้นอยู่ในป่า ต้นสูงใหญ่ แหงนคอตั้งป่า ซึ่งจะเห็นลูกของมัน ทหารเหล่านั้นจึงเก็บลูกที่หล่นมาลิ้มดูภายในมีเนื้อน้อยสีเหลือง เนื้อบางติดกับเมล็ด มากินมีรสหวานอร่อยดี นายสายซึ่งเป็นลูกชาวสวนเมืองนนท์จึงนำเอาเมล็ดใส่ข่ามเก็บไว้ เมื่อทางกองทัพยกกลับกรุงเทพมหานคร และปล่อยทหารกลับบ้าน นายสายจึงนำเมล็ดมาปลูกที่สวนใกล้วัดสัก อำเภอบางกรวย นนทบุรี ในพื้นที่ดินดี มีปุ๋ยธรรมชาติ ก็เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ปลูกได้ไม่กี่ปีก็ผลิตดอกออกผล ชาวสวนใกล้เคียงได้ลองชิมรสชาติ ก็โหยขานบอกเล่ากันนำเมล็ดไปปลูกจึงได้แพร่พันธุ์ไปปลูกกันทั่วไปในเขตอำเภอบางกรวย บางกร่าง บางรักน้อย บางใหญ่ ไทรน้อย และเมืองนนทบุรี

3.2 พันธุ์ทุเรียนในประเทศไทย

พันธุ์ทุเรียนในประเทศไทยสามารถจำแนกออกได้เป็น 6 กลุ่มตามลักษณะรูปร่าง ใบ ปลายใบ ฐานใบ ทรงผล และรูปร่างของหนาม คือ

3.2.1 *กลุ่มกบ* มีลักษณะใบรูปไข่ขอบขนาน ปลายใบแหลมโค้ง ฐานใบกลมมน ทรงผลมี 3 ลักษณะคือ กลม กลมรี และกลมแป้น หนามผลมีลักษณะโค้งงอ จำแนกพันธุ์ได้ 46 พันธุ์ เช่น กบตาดำ กบทองคำ กบวัดเพลง กบก้านยาว เป็นต้น

3.2.2 *กลุ่มลวง* มีลักษณะใบแบบป้อมกลางใบ ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบแหลมและมน ทรงผลมี 2 ลักษณะ คือ ทรงกระบอก และรูปรี หนามผลมีลักษณะเว้า จำแนกพันธุ์ได้ 12 พันธุ์ เช่น ลวง ลวงทอง ลวงมะรุม ชะนี ชะนีกิ่งม้วน ชมพูศรี ย่ามะหวาด สายหยุด ชะนีก้านยาวชะนี น้ำตาลทราย มดแดง สีเทา

3.2.3 *กลุ่มก้านยาว* มีลักษณะใบแบบป้อมปลายใบ ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบเรียวยาว ทรงผลเป็นรูปไข่กลับและกลม หนามผลมีลักษณะนูน จำแนกพันธุ์ได้ 8 พันธุ์ เช่น ก้านยาว ก้านยาววัดสัก ก้านยาวพวง เป็นต้น

3.2.4 *กลุ่มกำป็น* มีลักษณะใบยาวเรียว ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบแหลม ทรงผลเป็นทรงขอบขนาน หนามผลมีลักษณะแหลมตรง จำแนกพันธุ์ได้ 13 พันธุ์ เช่น กำป็นเหลือง กำป็นแดง ปิ่นทอง หมอนทอง เป็นต้น

3.2.5 *กลุ่มทองย้อย* มีลักษณะใบแบบป้อมปลายใบ ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบมน ทรงผลเป็นรูปไข่ หนามผลมีลักษณะนูนปลายแหลม จำแนกพันธุ์ได้ 14 พันธุ์ เช่น ทองย้อยเดิม ทองย้อยจักร ทองใหม่ เป็นต้น

3.2.6 *กลุ่มเบ็ดเตล็ด* เป็นทุเรียนที่จำแนกลักษณะพันธุ์ได้ไม่แน่ชัด มีอยู่ถึง 81 พันธุ์ เช่น กะเทยเนื้อขาว กะเทยเนื้อแดง กะเทยเนื้อเหลือง เป็นต้น

พันธุ์ที่นิยมปลูกมี 4 พันธุ์ คือ หมอนทอง, ก้านยาว, กระจุม และ ชะนี ซึ่งมีลักษณะดังนี้ พันธุ์หมอนทอง ผลมีขนาดใหญ่ น้ำหนักประมาณ 3-4 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างยาวมีบ่าผล ปลายผลแหลม พุ่มไม้ไม่ค่อยเต็มทุกพู หนามแหลมสูง ฐานหนามเป็นเหลี่ยม ระหว่างหนามใหญ่จะมีหนามเล็กวางแซมอยู่ทั่วไป ซึ่งเรียกหนามชนิดนี้ว่า เจี้ยว ฐานผลใหญ่แข็งแรง ช่วงกลางก้านผลจนถึงปากปลิงจะอ้วนใหญ่เป็นทรงกระบอก เนื้อหนาสีเหลืองอ่อนละเอียด เนื้อค่อนข้างแห้งไม่แฉะติดมือ รสชาติหวานมัน เมล็ดน้อยและลิบเป็นส่วนใหญ่

พันธุ์ก้านยาว ผลมีขนาดปานกลาง น้ำหนักประมาณ 3 กิโลกรัม ทรงผลกลมเห็นพูไม่ชัดเจน พูเต็มทุกพู หนามเล็กถี่สั้นสม่ำเสมอทั้งผล ก้านผลใหญ่และยาวกว่าพันธุ์อื่นๆ เนื้อละเอียดสีเหลืองหนานปานกลาง รสชาติหวานมัน เมล็ดมากค่อนข้างใหญ่

พันธุ์กระดุม ผลจะมีขนาดค่อนข้างเล็ก น้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม ผลมีลักษณะค่อนข้างกลมด้านหัวและด้านท้ายผลค่อนข้างป้าน ก้นผลบวมเล็กน้อย หนามเล็กสั้นและถี่ ขั้วค่อนข้างเล็กและสั้น ลักษณะของพูเต็มสมบูรณ์ ร่องพูค่อนข้างลึก เนื้อละเอียดอ่อนนุ่มสีเหลืองอ่อน เนื้อค่อนข้างบาง รสชาติหวาน ไม่ค่อยมัน และง่ายเมื่อสุกจัด เมล็ดมีขนาดใหญ่

พันธุ์ชะนี ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่ น้ำหนักประมาณ 2.5-3 กิโลกรัม ผลมีรูปทรงหวด กล่าวคือ กลางผลป่อง หัวเรียว ก้นตัด ร่องพูค่อนข้างลึกเห็นได้ชัด ขั้วผลใหญ่และสั้นเนื้อละเอียด สีเหลืองจัดเกือบเป็นสีจำปา ปริมาณมาก รสชาติหวานมัน เมล็ดค่อนข้างเล็กและมีจำนวนเมล็ดน้อย (ทุเรียนไทยและการปรับปรุงพันธุ์ ทรงพล สมศรี. 2551)

4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

4.1 ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหาร ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Management และ Administration คำว่า Management เป็นคำที่นิยมใช้กันในทางธุรกิจซึ่งเป็นการจัดการทางการค้า ทางธุรกิจด้านเอกชน คำว่า Administration นิยมใช้กันในทางราชการ เป็นการอำนวยความสะดวก ความสุข ความยุติธรรม และทำให้การดำเนินงานของรัฐเป็นไปด้วยดี ซึ่งคำทั้ง 2 ที่กล่าวมาแล้วมักจะใช้ปะปนกัน แต่ในทางวิชาการแล้วใช้แยกกันดังที่กล่าวมาแล้ว โดยทางรัฐใช้ Public Administration ปัจจุบันหมายถึง การบริหารรัฐกิจ หรือ กิจกรรมการบริหารของรัฐ หรือ การบริหารราชการแผ่นดิน

4.2 ความสำคัญและกระบวนการบริหารจัดการ

การบริหารมีความสำคัญมาก เพราะการบริหารที่ดีจะทำให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในเรื่องของ 3 Es คือ การประหยัดเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economical) การมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และการมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) ทั้ง 3 Es เป็นสิ่งที่ผู้บริหารธุรกิจทั้งหลายต้องการ อย่างไรก็ตามในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์จากแนวคิดทั่วไป การบริหารเป็นเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มคนมากกว่ากลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้แน่นอนหรือเป็นที่เข้าใจกัน ในข้อที่เกี่ยวกับกลุ่มคนนั้น ย่อมหมายถึงการทำให้บรรลุถึงความสำเร็จในวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยความพยายามของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกน้องร่วมกับผู้บังคับบัญชาหรือผู้นำ

ในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้น จะต้องมีภาระทำกันอยู่มีระบบเป็นขั้นตอน ซึ่งเราเรียกว่า กระบวนการบริหาร ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารมีสูตรที่เรียกว่า พอสคอบ (POSDCORB) ซึ่งจะเป็นกระบวนการที่ครอบคลุม

แนวความคิดเรื่องการบริหารไว้ทั้งหมด หรืออาจจะใช้แนวคิดกระบวนการบริหาร 5 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) การสั่งการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) ก็ได้ ซึ่งก็ไม่แตกต่างกัน

4.3 การบริหารจัดการสหกรณ์

สหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจหนึ่ง เป็นองค์การที่เกิดจากการรวมกันของกลุ่มบุคคลหรือสหกรณ์ เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ สหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจ การบริหารจัดการใช้หลักการบริหารจัดการทั่วไปเช่นเดียวกัน แต่จะใช้หลักการและวิธีการสหกรณ์มาสนับสนุนการบริหารจัดการ เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งวัฒนธรรมร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของสมาชิกโดยรวมนั่นเอง

ทั้งนี้การที่ธุรกิจจะสามารถบริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้นั้น จำเป็นต้องมีทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ ที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า ทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) และการจัดการ (Management) หรือที่เรียกว่า 4 M นั้นเอง ทั้งนี้ในปัจจุบันอาจจะให้ความสำคัญกับทรัพยากรการบริหารอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น การตลาด (Marketing) เทคโนโลยีและสารสนเทศ (Technology and Information) เป็นต้น

4.4 การจัดการการตลาด

การจัดการการตลาด หรือบริหารการตลาดไม่ใช่การจัดการธุรกิจการตลาดของสหกรณ์ การจัดการการตลาด หมายถึง การจัดการตลาดของสหกรณ์และการจัดการการตลาดของธุรกิจสหกรณ์ในแต่ละธุรกิจ ปัจจุบันธุรกิจต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการตลาดเป็นอันดับแรก เพราะธุรกิจหรือสหกรณ์จะต้องทราบว่าสินค้าของสหกรณ์คืออะไร ลูกค้าของสหกรณ์คือใคร เพราะเป้าหมายของการตลาด คือสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือลูกค้านั่นเอง คือทำอย่างไรให้ลูกค้ามาซื้อหรือใช้บริการสินค้าของสหกรณ์และซื้อหรือใช้อย่างต่อเนื่อง นั่นหมายถึงยอดขายและบริการของสหกรณ์ก็จะเพิ่มขึ้นนั่นเอง และจะนำไปสู่การมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น

4.5 การจัดการการผลิต

การจัดการการผลิตและปฏิบัติการ เป็นกระบวนการแปลงสภาพปัจจัยการผลิตให้เป็นสินค้าหรือบริการ ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เป้าหมายเพื่อให้มีสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพ ปริมาณ และต้นทุนตามที่ต้องการ ซึ่งการบริหารการผลิตจะประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า นำเข้าสู่กระบวนการแปลงสภาพ เพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการตามต้องการ และจะต้องย้อนหลังกลับเพื่อการควบคุมทั้งปัจจัยนำเข้า และกระบวนการบริหารการผลิต เพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการตามต้องการ นอกจากนั้นยังต้องพิจารณาภาวะแวดล้อมภายนอกที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

5. แนวคิดห่วงโซ่อุปทานและแนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

5.1 ความเป็นมา

ไพรัช วงศ์ยุทธไกร (2551 : 6-10) ได้รวบรวมความเป็นมาของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ไว้ดังนี้

การจัดการห่วงโซ่อุปทานเริ่มขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1980 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งในญี่ปุ่นก็ให้ความสนใจกันมากและถือว่าเป็นวิธีในการบริหารธุรกิจแบบหนึ่ง กระบวนการตั้งแต่การจัดซื้อวัตถุดิบและชิ้นส่วนการผลิตในสายการผลิตการประกอบชิ้นงานเป็นสินค้าสำเร็จรูปกระทั่งการจัดส่งสินค้าจนถึงผู้บริโภค ทุกกระบวนการของระบบงานที่ทำต่อเนื่องกันนี้รวมเรียกว่าการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) แต่เดิมการจัดซื้อการผลิตและการจัดส่งสินค้าเป็นระบบงานที่แยกกันทำมีส่วนเกี่ยวข้องกันน้อยจึงเป็นสาเหตุให้เกิดสินค้าตักค้างอยู่ในระบบไม่ว่าจะเป็นสินค้ากึ่งสำเร็จรูป (Semi Finish Goods) สินค้าสำเร็จรูป (Finish Goods) และสินค้าที่อยู่ในตลาดในขั้นตอนการขายไม่สามารถปรับให้อุปสงค์และอุปทานเท่ากันได้ทำให้เกิดการสูญเสียในธุรกิจไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียโอกาสการขายและการสูญเสียเนื่องมาจากสินค้าคงคลัง

ปัจจุบันสินค้าใหม่ๆ ที่เกิดจากการประดิษฐ์หรือเป็นนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้นมากและมีอัตราส่วนสูงขึ้นเมื่อเทียบกับสินค้าแบบเก่า จึงทำให้ไม่สามารถทำนายความต้องการของตลาดได้อย่างแม่นยำ และอุปสงค์มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็วเมื่อเทียบกับในอดีตการผลิตสินค้าในปัจจุบันจึงปรับเปลี่ยนมาเป็นการผลิตแบบล็อตเล็ก (Small Lot Production) ซึ่งจำนวนสินค้าในแต่ละล็อตจะน้อยลงแต่ต้องผลิตหลายๆ ล็อตให้เข้ากับความต้องการของตลาดที่เปลี่ยนไป ในการผลิตแบบนี้การควบคุมการไหลของ “ของ” (วัตถุดิบและสินค้า) การควบคุมการไหลของ “ข้อมูล” (ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบการผลิตและสินค้า) และการควบคุมการไหลของ “เงิน” (Cash Flow) มีความสำคัญอย่างยิ่งการควบคุม “ของ” “ข้อมูล” และ “เงิน” เพื่อให้กระบวนการทำงานตั้งแต่การจัดซื้อ การผลิตและการจำหน่ายสินค้าถึงมือผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการบริหารห่วงโซ่อุปทานนี้ แนวคิดของการบริหารห่วงโซ่อุปทานคือ การรวมระบบงานผลิตทั้งหมดเป็นกระบวนการเดียวกันและทำการบริหารให้กระบวนการทั้งหมดให้ผลิตออกมาดีที่สุดใน

5.2 คำนิยาม ของห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2548) ได้สรุปความหมายของห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ไว้ว่า Supply Chain หรือ “โซ่อุปทาน” ในภาษาไทย เป็นคำศัพท์ที่กำลังได้รับความนิยมในทุกภาคธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรม แต่ ณ ปัจจุบันกลับยังไม่มีการให้คำนิยามที่ชัดเจนหรือเป็นการ

เฉพาะที่เป็นที่เข้าใจโดยทั่วกัน ทำให้ความรู้และความเข้าใจในเรื่องของโซ่อุปทานยังไม่มี ความชัดเจน คำนิยามที่มีใช้กันอยู่นั้นก็มีหลากหลาย ที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับนำมาใช้อ้างอิง ได้แก่

คำนิยามของ Mentzer et. al. (2001) นิยามโซ่อุปทานหรือ Supply Chain ว่าเป็นกลุ่มของธุรกิจตั้งแต่ 3 ธุรกิจขึ้นไป ที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงของการไหลของสินค้า บริการ การเงิน และข้อมูลระหว่างกัน โดยเริ่มตั้งแต่แหล่งกำเนิดสินค้าหรือบริการผ่านไปยังผู้บริโภค และได้แบ่ง Supply Chain ออกเป็น 3 ระดับ คือ Basic/Direct Supply Chain , Extended Supply Chain และ Ultimate Supply Chain

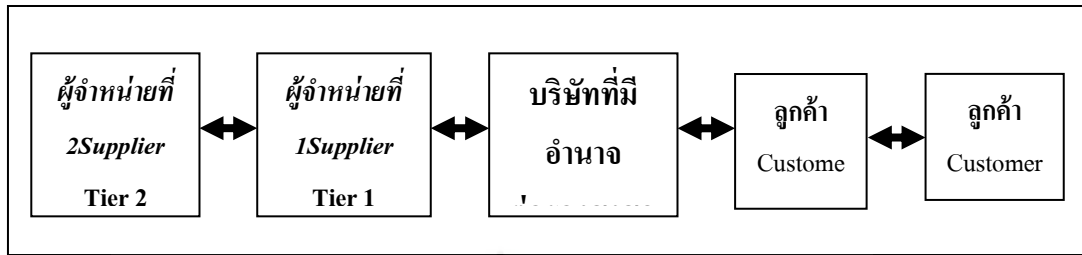
ระดับที่ 1: Basic/Direct Supply Chain ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มของบริษัท 3 บริษัท หรือมากกว่าที่มีความเกี่ยวข้องกันตั้งแต่ต้นทาง (ผู้ผลิต) ไปจนถึงปลายทาง (ลูกค้า) ทั้งในส่วนของ การส่งผ่านของสินค้า บริการ การเงิน และข้อมูลทางการค้า

ภาพที่ 2.1: Basic/Direct Supply Chain

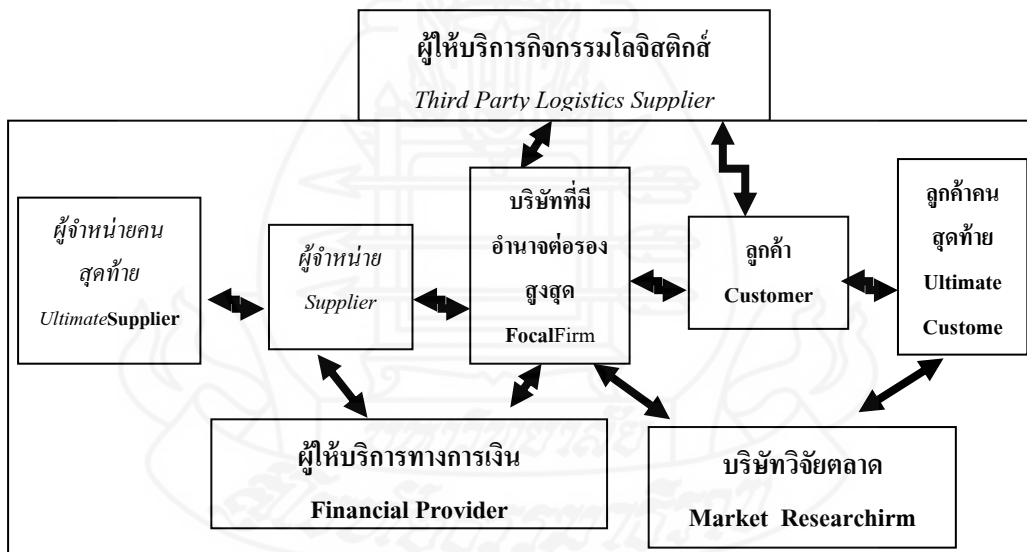
ที่มา: ตัดแปลงจากMentzer et. al. (2001)

ระดับที่ 2: Extended Supply Chainจะเป็นการขยาย Basic Supply Chain ให้กว้างออกไปอีกหนึ่งระดับ โดยจะมีการเพิ่มคนกลางทั้งในส่วนของผู้ผลิตและส่วนของลูกค้าขึ้นมา ซึ่งเมื่อระบบโซ่อุปทานมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นดังเช่นในระดับที่สองนี้ การบริหารจัดการโซ่อุปทานก็จะมี ความยุ่งยากและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการไหลของข้อมูลทางการค้า (Information Flow) จะต้องใช้เวลานานขึ้นในการส่งผ่านจากลูกค้า (Tier 2) ไปยังผู้ผลิต (Tier 2) และข้อมูลบางส่วนก็อาจเกิดการสูญหายหรือมีการบิดเบือนไปจากข้อมูลที่ได้รับมาจากลูกค้าโดยตรง

ภาพที่ 2.2: Extended Supply Chain
ที่มา: ดัดแปลงจากMentzer et. al. (2001)

ระดับที่ 3: Ultimate Supply Chain จะเป็น Supply Chain ระดับสูงสุดที่ Mentzer ได้ให้คำจำกัดความไว้ คือเป็นกลุ่มของบริษัทที่เกี่ยวข้องกันทั้งที่อยู่ต้นทางและปลายทาง โดยการส่งผ่านสินค้า/บริการ จะเริ่มต้นจากผู้ผลิตรายแรกสุด (Initial Supplier) ไปจนถึงผู้บริโภคคนสุดท้าย (Ultimate Customer)

ภาพที่ 2.3: Ultimate Supply Chain
ที่มา: ดัดแปลงจากMentzer et. al. (2001:)

จากคำนิยามของ Mentzer พบว่าในทุกๆ ห่วงโซ่อุปทาน(Supply Chain) ทั้ง 3 ระดับนั้น จะมี Focal Firm เป็นตัวกลางในโซ่(Chain) นั้นๆ เสมอความหมายของ Focal Firm ก็คือบริษัทที่อยู่ใน Supply Chain ที่มีอำนาจต่อรองสูงสุดในโซ่ (Chain)นั้นๆ และจะเห็นได้ว่า

ยิ่งระดับของการบริหารโซ่อุปทานสูงขึ้นเท่าใด จำนวนของบริษัทที่มีความเกี่ยวข้องจะมีมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งส่งผลให้การบริหารโซ่อุปทานมีความยุ่งยากมากขึ้น สำหรับในประเทศไทยส่วนใหญ่แล้วการจัดการโซ่อุปทานจะอยู่ในระดับ “Basic” และ “Extended” SupplyChain เท่านั้น ส่วนการจัดการโซ่อุปทานในระดับ “Ultimate” SupplyChain นั้น มีเพียงผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นบริษัทข้ามชาติซึ่งรับเอาการบริหารจัดการของบริษัทแม่จากต่างประเทศเข้ามาใช้

คำนิยามของ Stock และ Lambert ที่กล่าวไว้ในปี 2544 ว่า โซ่อุปทาน คือ การบูรณาการดัชนีการดำเนินงานธุรกิจจากลูกค้าคนสุดท้ายไปถึงผู้ผลิตรายแรกที่เกี่ยวข้องของจัดหาวัตถุดิบ สินค้า บริการ และข้อมูลทางการค้าที่ช่วยสร้างประโยชน์ส่วนเพิ่มให้แก่ลูกค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการค้านั้น โดย Stock และ Lambert ได้กำหนดดัชนีชี้วัดการดำเนินงานธุรกิจ ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมทางการค้า 8 กิจกรรม ได้แก่

1) การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management) เป็นกระบวนการที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมที่ออกแบบเพื่อที่จะค้นหาลูกค้า ประเมินความสามารถในการทำกำไรของลูกค้า การตัดสินใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่จำเป็นในการสร้างและสนับสนุนฐานของลูกค้าให้ติดต่อกันไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมพัฒนาเพื่อสนองตอบความต้องการให้กับลูกค้าแต่ละกลุ่ม ซึ่งให้คำตอบแทนกับบริษัทใหม่ไม่เท่ากันรวมถึงการสร้างความภักดีให้เกิดขึ้นกับลูกค้า

2) การจัดการบริการลูกค้า (Customer Service Management) การบริหารเกี่ยวกับลูกค้าจะต้องมีการจัดเตรียมงานธุรการประจำวันตามข้อตกลงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่ต้องทำในระหว่างกระบวนการของการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า ต้องสามารถตอบสนองและส่งมอบสินค้า/บริการให้แก่ลูกค้าได้ในระดับที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ดังเช่น การให้บริการหลังการขาย

3) การจัดการอุปสงค์ (Demand Management) เป็นกระบวนการจัดการตารางการผลิต การกำหนดความต้องการของกำลังผลิต การจัดการสินค้าคงคลัง การออกไปสั่งซื้อด้วยจำนวนและเวลาที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการของลูกค้ากับความสามารถของบริษัทอันจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาความขาดแคลน หรือส่วนเกินของจำนวนสินค้า

4) การจัดการคำสั่งซื้อ (Order Fulfillment) กระบวนการจัดการของใบสั่งซื้อที่สมบูรณ์ ต้องสามารถส่งมอบสินค้าได้อย่างถูกต้องและตรงเวลา โดยใช้ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (KPI) เป็นมาตรวัดสำหรับการติดตามอัตราความสำเร็จ

5) การจัดการการดำเนินการผลิต (Manufacturing Flow Management) เป็นกระบวนการทางอุตสาหกรรมจะอยู่ในช่วงกลางของโซ่อุปทาน และมีบทบาทในการสร้างความ

แข็งแกร่ง และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างลูกค้าและผู้จำหน่ายกระบวนการผลิตจะต้องยืดหยุ่นเพียงพอต่อการตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ตลาด

6) การจัดการความสัมพันธ์กับผู้จำหน่าย (Supplier Relationship Management) เป็นกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ยาวนานกับผู้จำหน่ายหลักด้วยการพัฒนาความร่วมมือในระยะยาวกับคู่ค้า (Long Term Partnership)

7) การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการค้า (Product Development and Commercialization) โดยลูกค้าและผู้ส่งมอบจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ และการนำผลิตภัณฑ์ใหม่ไปยังตลาดในเวลาที่ถูกต้องซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งลูกค้าและผู้จำหน่าย

8) การบริหารการคืนสินค้า (Return Management) จัดว่าเป็นกระบวนการที่สนับสนุนความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน เป็นการย้อนกลับของโซ่อุปทานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการการซ่อมแซมสินค้า การชดเชยสินค้า เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

คำนิยามของ สภาการจัดการลอจิสติกส์ (Council of Logistics Management :CLM) เป็นคำนิยามที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดที่ว่า โซ่อุปทานเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนและการบริหารกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดหา การแปรรูป และกิจกรรมโลจิสติกส์ต่างๆ กิจกรรม ซึ่งจะรวมถึงการประสานงานกัน (Coordination) และการปฏิบัติ/ร่วมมือกัน (Collaboration) ระหว่างผู้จำหน่าย วัตถุดิบ ตัวกลาง ผู้ให้บริการขนส่ง และลูกค้า

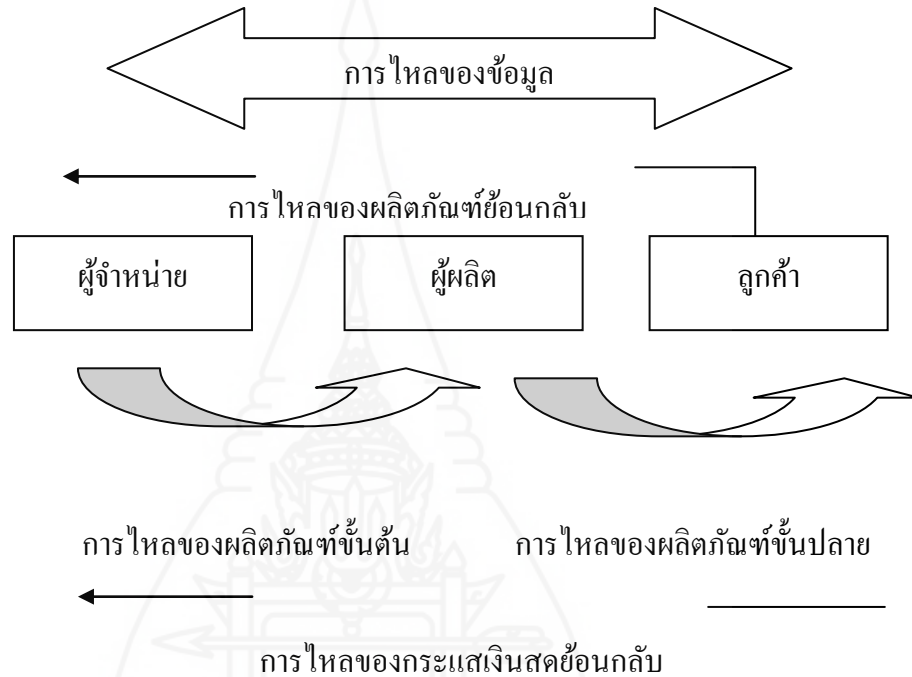
จากทั้งสามคำนิยามข้างต้น พอที่จะสรุปความหมายโดยรวมของ ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ได้ว่า หมายถึง การบริหารการส่งผ่านของข้อมูล (Information) และสินค้าหรือบริการ (Product or Service) จากซัพพลายเออร์เริ่มต้น (Initial Supplier) ไปจนถึงผู้บริโภคคนสุดท้าย (Ultimate Customer) โดยจะต้องมีการร่วมมือกันระหว่างบริษัท/ผู้มีส่วนร่วม ที่เป็นสมาชิกภายในโซ่อุปทาน เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด ซึ่งการที่โซ่อุปทานจะสำเร็จได้จะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆ ที่สำคัญ ดังนี้

- 1) มีความไวเนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน
- 2) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน
- 3) มีการร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน
- 4) มีการใช้ระบบบูรณาการ
- 5) มีการพัฒนาบุคลากร

หากทุกๆ บริษัท/หน่วยงานในโซ่อุปทาน เห็นความสำคัญของการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีการทำงานร่วมกันแล้ว จะทำให้โซ่อุปทานประสบความสำเร็จในการดำเนินการ สามารถที่จะเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า ลดต้นทุนของโซ่อุปทานจากการทำงาน และใช้

ทรัพยากรร่วมกัน มีการควบคุมสินค้าคงคลังอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ส่งผลต่อต้นทุนรวมที่ลดลง และท้ายสุดจะสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว

วิชัย ไชยมิ (2552: 6) โซ่อุปทาน (Supply Chain) หมายถึง ระบบเครือข่ายทั้งหมดที่ใช้ในการส่งมอบผลิตภัณฑ์ และบริการจากวัตถุดิบไปยังลูกค้าขั้นสุดท้ายโดยผ่านเส้นทางของข้อมูลที่ได้ออกแบบไว้รวมทั้งการจำหน่ายสินค้า และการไหลของเงินสด (Cash Flow)

ภาพที่ 2.4 ระบบโซ่อุปทานแบบพื้นฐาน
ที่มา: วิชัย ไชยมิ (2552:6)

5.3 การจัดการห่วงโซ่อุปทาน หรือ การบริหารห่วงโซ่อุปทาน(Supply Chain

Management : SCM)

วิชัย ไชยมิ (2552: 10) การจัดการโซ่อุปทาน คือ การออกแบบ การวางแผน การปฏิบัติ การควบคุม และการตรวจสอบกิจกรรมภายในโซ่อุปทาน ด้วยวัตถุประสงค์ของการสร้างมูลค่าสุทธิ การสร้างขอบเขตของการแข่งขัน การกระจายผลประโยชน์ทั่วโลก และการรวมอุปทานด้วยอุปสงค์

ธนิต โสรัตน์ (2550: 68) การจัดการซัพพลายเชน เป็นกระบวนการในการบูรณาการเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างผู้ค้า (Suppliers) และลูกค้าตั้งแต่ต้นน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าและวัตถุดิบ (Origin Upstream) จนสินค้าและหรือวัตถุดิบนั้นได้มี

การเคลื่อนย้าย จัดเก็บและส่งมอบในแต่ละช่วงของโซ่อุปทานจนถึงสินค้าได้ส่งมอบไปถึงผู้รับคนสุดท้าย (Customers Downstream) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในเชิงต้นทุนและระยะเวลาในการส่งมอบ โดยชนิด โสรรัตน์ ได้รวบรวมทัศนะเกี่ยวกับความหมายของการจัดการโซ่อุปทานไว้ดังนี้

การจัดการโซ่อุปทาน หมายถึง การบริหารแบบเชิงกลยุทธ์ที่คำนึงความเกี่ยวเนื่องหรือความสัมพันธ์กันแบบบูรณาการของหน่วยงานหรือแผนภายในองค์กรและคู่ค้าที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นลูกค้าหรือซัพพลายเออร์ในโซ่อุปทาน โดยมีจุดประสงค์ที่จะนำส่งสินค้าหรือบริการตามความต้องการของผู้บริโภคให้ดีที่สุดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเวลา ราคา หรือคุณภาพ โดยจะบริหารจัดการในเรื่องของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการขององค์กรและคู่ค้าอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขจัดความล่าช้าในการทำธุรกรรมต่างๆ รวมถึงการจัดปัญหาในการส่งหรือรับมอบสินค้าและบริการที่มีผลมาจากกระบวนการจัดการด้านการเงินที่ไม่มีประสิทธิภาพ โดยอาจกล่าวได้ว่าเป็นการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นน้ำหรือแหล่งวัตถุดิบในการผลิตชิ้นส่วนต่างๆ ป้อนเข้าโรงงานจนถึงปลายน้ำหรือมือผู้บริโภค (พงษ์ชัย อธิคมรัตน์กุล 2550 อ้างถึงใน ชนิด โสรรัตน์ 2550: 67)

การจัดการโซ่อุปทาน เป็นการบูรณาการของกระบวนการทางธุรกิจที่เริ่มต้นจากผู้บริโภคขั้นสุดท้ายผ่านไปจนกระทั่งถึงผู้จัดจำหน่ายขั้นแรกสุดที่ทำหน้าที่จัดหาสินค้า บริการและสารสนเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผู้บริโภค โดยครอบคลุมการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ การจัดการให้บริการลูกค้า การจัดการคำสั่งซื้อและการจัดหา จัดซื้อ ฯลฯ (กนกชนก สุทธิวิทาณฤพุฒิ 2548 อ้างถึงใน ชนิด โสรรัตน์ 2550: 67)

การจัดการโซ่อุปทาน คือ การประสานรวมกระบวนการทางธุรกิจที่ครอบคลุมจากผู้จัดส่งวัตถุดิบผ่านระบบธุรกิจอุตสาหกรรมไปสู่ผู้บริโภคขั้นสุดท้าย ซึ่งมีการส่งผ่านผลิตภัณฑ์การบริการ และข้อมูลสารสนเทศควบคู่กันไป อันเป็นการสร้างคุณค่าในตัวผลิตภัณฑ์และนำเสนอสิ่งเหล่านี้สู่ผู้บริโภคขั้นสุดท้าย (ศูนย์ระหว่างประเทศเพื่อความเป็นเลิศในการแข่งขัน :The International Center for Competitive Excellence อ้างถึงใน ชนิด โสรรัตน์ 2550: 68)

ไพรัช วงศ์ยุทธไกร (2551 : 6-10) ได้รวบรวมความหมายเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ไว้ดังนี้

การจัดการห่วงโซ่อุปทานหมายถึงกระบวนการบูรณาการประสานงานและควบคุมการเคลื่อนย้ายสินค้าคงคลังทั้งของวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจากผู้ขายวัตถุดิบผ่านบริษัทไปยังผู้บริโภคเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภค (กานาย อภิปรัชญาสกุล 2546 อ้างถึงใน ไพรัช วงศ์ยุทธไกร 2551 : 6)

การจัดการห่วงโซ่อุปทานหมายถึงการประสานรวมกระบวนการทางธุรกิจที่ครอบคลุมจากผู้จัดส่งวัตถุดิบผ่านระบบธุรกิจอุตสาหกรรมไปสู่ผู้บริโภคขั้นสุดท้ายซึ่งมีการส่งผ่านผลิตภัณฑ์การบริการและสนเทศควบคู่กันไปอันเป็นการสร้างคุณค่าเพิ่มในตัวผลิตภัณฑ์และนำเสนอสิ่งเหล่านี้สู่ผู้บริโภคขั้นสุดท้าย (วิชา สหฤทธิดำรง 2546 อ้างถึงในไพรัช วงศ์ยุทธ ไกร 2551 : 6)

การจัดการห่วงโซ่อุปทานเป็นการจัดลำดับของกระบวนการทั้งหมดที่มีต่อการสร้างความพอใจให้กับลูกค้า โดยเริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการจัดซื้อ (Procurement) การผลิต (Manufacturing) การจัดเก็บ (Storage) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) การจัดทำหน่วย (Distribution) และการขนส่ง (Transportation) ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้จะจัดระบบให้ประสานกันอย่างคล่องตัว

นอกจากนี้การจัดการห่วงโซ่อุปทานไม่ได้ครอบคลุมเฉพาะหน่วยงานต่างๆภายในองค์กรเท่านั้นแต่ที่สำคัญจะสร้างความสัมพันธ์เชื่อมต่อกับองค์กรอื่นๆอย่างมีประสิทธิภาพเช่นผู้ส่งมอบวัตถุดิบ/สินค้า (Suppliers) บริษัทผู้ผลิต (Manufactures) บริษัทผู้จำหน่าย (Distribution) รวมถึงลูกค้าของบริษัทจึงเป็นการเชื่อมโยงกระบวนการดำเนินธุรกิจทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องด้วยกันเป็นห่วงโซ่หรือเครือข่ายให้เกิดการประสานงานกันอย่างต่อเนื่องทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้า/บริการสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าแต่ละหน่วยงานจึงมีความเกี่ยวเนื่องกันเหมือนห่วงโซ่

การจัดการห่วงโซ่อุปทานเป็นการควบคุมการผลิตในภาพรวมทั้งหมดคือเมื่อลูกค้าซื้อสินค้าจากร้านค้าปลีกภาคการผลิตทั้งระบบจะรับทราบการขายสินค้าจากเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงกันและจะสนองตอบโดยการสั่งงานไปยังส่วนต่างๆของระบบเช่นผู้ค้าส่งผู้ผลิตสินค้าและผู้ผลิตวัตถุดิบในการผลิตสินค้าส่งมายังผู้ค้าปลีกเพื่อนำมาทดแทนสินค้าที่ขายไป

จากคำจำกัดความและความหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานดังกล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทานนั้นเป็นการนำกลยุทธ์ วิธีการ แนวปฏิบัติ หรือ ทฤษฎี มาประยุกต์ใช้ในการจัดการการส่งต่อ วัตถุดิบ สินค้า หรือบริการจากหน่วยหนึ่งในห่วงโซ่อุปทานไปยังอีกหน่วยหนึ่งอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีต้นทุนรวมในห่วงโซ่อุปทานต่ำที่สุด และได้รับวัตถุดิบ สินค้า หรือการบริการตามเวลาที่ต้องการ พร้อมกันนี้ ยังมีการสร้างความร่วมมือกันในการแบ่งปันข้อมูล ข่าวสาร ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม เพื่อให้ทราบถึงความต้องการอันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการส่งต่อของวัตถุดิบ สินค้า หรือการบริการนี้ นำไปสู่การได้รับผลประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่ายด้วย

5.4 ความสำคัญของการบริหารจัดการโซ่อุปทาน

การแข่งขันทางธุรกิจได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นในทศวรรษที่ผ่านมา ผู้บริหารองค์กรธุรกิจก็ต่างตกอยู่ภายใต้แรงกดดันที่จะต้องทำให้องค์กรมีการบริหารต้นทุนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การแข่งขันทางธุรกิจมุ่งเน้นที่ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นหลัก การตอบสนองต่อความต้องการที่รวดเร็วทันตามความเปลี่ยนแปลงของลูกค้า และอยู่บนพื้นฐานของต้นทุนการผลิตต่ำ กำไรสูงสุด โดยผลิตในปริมาณที่พอเหมาะ ดังนั้นการนำเครื่องมือเข้ามาช่วยในการบริหารภายในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และเครื่องมือที่สามารถช่วยผู้ประกอบการในสภาวะการแข่งขันในปัจจุบันได้เป็นอย่างดีก็คือ ระบบการบริหารจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ซึ่งเป็นระบบการบริหารที่มีแนวคิดที่มุ่งเน้นความสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบการบริหารที่สนองความต้องการของลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยการบริหารจัดการให้หน่วยงานทั้งภายในและภายนอก สามารถส่งมอบสินค้าหรือชิ้นงานให้กับหน่วยงานถัดไปได้อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งผลิตเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ส่งถึงมือลูกค้าได้ตามที่ลูกค้าต้องการ แนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่า องค์กรไม่สามารถแข่งขันได้โดยลำพังอีกต่อไปแล้ว แต่จะต้องแข่งขันกันในรูปแบบของโซ่อุปทานหรือการแข่งขันที่เป็นแบบเครือข่าย ซึ่งองค์กรที่จะประสบความสำเร็จจะต้องมีโครงสร้างที่เหมาะสม และสามารถสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานในเครือข่าย เพื่อเสนอสิ่งที่ดีกว่าและรวดเร็วกว่าให้กับลูกค้าของตน

5.5 คุณลักษณะของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

กระบวนการหรือหลักการที่สนับสนุน (Supply Chain Management : SCM) ประกอบด้วย

5.5.1 การบริหารความสัมพันธ์ลูกค้า (Customer Relationship Management) หรือ CRM ประกอบด้วยกิจกรรมการพัฒนาเพื่อสร้างความภักดีและตอบสนองอุปสงค์ความต้องการให้กับลูกค้าแต่ละกลุ่มซึ่งให้ผลตอบแทนกับองค์กรไม่เท่ากัน

5.5.2 การบริหารการให้บริการลูกค้า (Customer Service Management) โดยมุ่งสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าด้วยการส่งมอบสินค้าให้ทันตามกำหนดการส่งมอบรวมถึงการให้บริการหลังการขาย

5.5.3 การบริหารอุปสงค์ (Demand Management) โดยมุ่งความสมดุลระหว่างอุปสงค์ของลูกค้ากับความสามารถหรือกำลังการผลิตขององค์กร

5.5.4 การตอบสนองคำสั่งซื้อจากลูกค้า (Customer Order Fulfillment) โดยใช้มาตรวัดจากดัชนีความสำเร็จ (KPI) สำหรับติดตามอัตราความสำเร็จ

5.5.5 การบริหารการไหลของการผลิต (Manufacturing Flow Management)

สำหรับกระบวนการผลิตจะต้องมีความยืดหยุ่นพอที่จะตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของคำสั่งซื้อ

5.5.6 การบริหารความสัมพันธ์กับผู้ส่งมอบ (Supplier Relationship Management) โดยมุ่งพัฒนาความสัมพันธ์ระยะยาวกับคู่ค้า (Long-term Partnerships) ซึ่งพิจารณาจากประวัติผู้ส่งมอบที่สามารถส่งมอบสินค้าคุณภาพได้ตรงตามข้อกำหนดและระยะเวลาการส่งมอบซึ่งก่อให้เกิดความประหยัดในการจัดซื้อด้วยคุณภาพสูงและการส่งมอบที่ตรงเวลารวมทั้งความร่วมมือในการพัฒนาโครงการ

5.5.7 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development) โดยมีลูกค้าและผู้ส่งมอบมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์

5.5.8 การส่งคืน (Returns) เป็นกระบวนการสนับสนุนให้องค์กรสามารถรักษาความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน (โกศลดีศีลธรรม 2548 อ้างถึงใน ไพรัช วงศ์ยุทธไกร 2551 : 9)

บูรณะศักดิ์ มาดหมาย (2555) กล่าวว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทานเป็นการจัดลำดับของกระบวนการทั้งหมดที่มีต่อการสร้างความพอใจให้กับลูกค้า โดยเริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการจัดซื้อ (Procurement) การผลิต (Manufacturing) การจัดเก็บ (Storage) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) การจัดจำหน่าย (Distribution) และการขนส่ง (Transportation) ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้จะจัดระบบให้ประสานกันอย่างคล่องตัว

5.6 ประโยชน์ของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

ธนิต โสรัตน์ (2550 : 72) กล่าวว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทาน เป็นที่รู้กันว่าก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการในห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่การจัดซื้อวัตถุดิบ การผลิต การจัดเก็บ การกระจายสินค้า การจัดการสินค้าคงคลัง การบริการไปยังผู้ค้าปลีก และผู้บริโภคคนสุดท้าย โดยประโยชน์ของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ประกอบด้วย

5.6.1 เพิ่มความรวดเร็วและความว่องไวให้กับธุรกิจ (Speed and Agility) เกิดความสะดวกรวดเร็วและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการต่างๆ ของซัพพลายเชน ทำให้สามารถลดระยะเวลาในการส่งมอบสินค้า ทำให้การตลาดและการผลิตเป็นแบบ Just in Time มีผลต่อการส่งมอบวัตถุดิบและบริการต่างๆ ได้อย่างทันเวลา ซึ่งจะส่งผลที่ดีต่อการนำสินค้าใหม่ๆ เข้าสู่ตลาด (Fast Time To Market)

5.6.2 การเพิ่มผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment) เนื่องจากสามารถลดต้นทุนการผลิตและต้นทุนโลจิสติกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มผลตอบแทนในรูปแบบของกำไรให้กับธุรกิจ จากความสามารถลดจำนวนสินค้าคงคลังทำให้ต้นทุนของการดำเนินธุรกิจในกระบวนการซัพพลายเชนมีต้นทุนโดยรวมลดลง เช่น ต้นทุนการขนส่ง ต้นทุนการเก็บสินค้า ต้นทุนดอกเบี้ย

และต้นทุนในการลงทุนใน Fixed Asset โดยทำให้สามารถขายสินค้าได้มากขึ้น และจะทำให้ผลตอบแทนจากการลงทุนกิจกรรมได้เร็ว เนื่องจากทุกกระบวนการมุ่งไปสู่การเพิ่มยอดขายและลดต้นทุน

5.6.3 การตัดสินใจทางธุรกิจตั้งบนฐานของข้อมูลและข่าวสารที่ถูกต้องแม่นยำ (Information Utilize) และมีเครือข่ายไปยังส่วนต่างๆ ของโลกโดยผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การตัดสินใจเป็นแบบ E-Rational Decision คือ การตัดสินใจทางธุรกิจตั้งอยู่บนฐานของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความรวดเร็วและแม่นยำ

5.6.4 เป็นการเพิ่มเครือข่ายเชื่อมโยงระดับโลก (Global Network) ทำให้แต่ละกระบวนการในโซ่อุปทานเชื่อมต่อปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่ซัพพลายเออร์ไปจนถึงลูกค้า มีผลทำให้อุปสงค์และอุปทานสามารถเชื่อมโยงกันได้ในระดับโลกเป็นการเพิ่มผลผลิตยอดขาย เพิ่มส่วนแบ่งการตลาดและกำไรได้อย่างมั่นคง

5.6.5 เพิ่มประสิทธิภาพของธุรกิจไปสู่การประหยัด (Economies of Scale) จากการที่มีขอบเขตของตลาดและซัพพลายเออร์ที่กว้างไกลและพัฒนาไปสู่การแข่งขันในตลาดโลก ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการแข่งขันกับทุกประเทศทำให้สินค้ารุ่นเดียวกันสามารถผลิตให้กับลูกค้าหลายรายซึ่งในที่สุดการผลิตแบบตามคำสั่งซื้อ (Make to Order) ในปริมาณที่มากก็ส่งผลต่อการประหยัดจากรอบความเร็วที่เป็น การประหยัดจากความเร็ว (Economies of Speed)

5.6.6 สร้างความพอใจให้กับลูกค้า (Customer Satisfactions) โดยกระบวนการต่างๆ ในห่วงโซ่อุปทานสามารถสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ตรงเป้าหมาย ซึ่งทำให้จัดอุปสรรคการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากแต่ละกระบวนการสามารถเชื่อมต่อผสมผสานกันแบบปฏิสัมพันธ์ คือ มีการประสานสัมพันธ์เป็นบูรณาการ

5.6.7 สามารถพัฒนาไปสู่การตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Market) ซึ่งจะมีการปรับองค์กรไปสู่ฐานลูกค้า (Customers Base) คือ ลูกค้าเป็นศูนย์กลางของการดำเนินงานและทำให้การตลาดมีการขับเคลื่อนแบบพลวัต (Market Dynamic) เป็นการตลาดเพื่อลูกค้าอย่างแท้จริง

5.6.8 ในทุกกระบวนการสามารถที่จะทำดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพได้อย่างเที่ยงตรง (Key Performance Indicator) โดยสามารถเลือกรูปแบบของ KPI และ ระบบการวัดผลการดำเนินงานที่ถ่ายทอดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กรสู่การปฏิบัติ และสะท้อนการดำเนินงานในมุมมอง 4 ด้านหลักคือ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Balance Scorecard) ให้ตรงกับลักษณะของธุรกิจ

5.6.9 เป็นการพัฒนารุทธิกิจไปสู่การเติบโตบนความยั่งยืน(Sustainable Business)

ซึ่งประโยชน์ข้อนี้จะเป็นหัวใจของการนำโซ่อุปทาน โลจิสติกส์มาใช้และเป็นหัวใจของการทำธุรกิจ เนื่องจากการเติบโตของธุรกิจบนฐานของการจัดการโซ่อุปทาน ตั้งอยู่บนฐานขององค์ความรู้และการจัดการที่เป็นวิทยาศาสตร์ ทั้งในด้านการตัดสินใจและที่เกี่ยวกับด้านต้นทุนการผลิตกำลังเป็นเครือข่าย ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของธุรกิจซึ่งอยู่ในโซ่อุปทานเป็นการเติบโตแบบคุณภาพและยั่งยืน

จากการที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทานนั้นเป็นการเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added : EVA) โดยการจัดการห่วงโซ่อุปทานจะเป็นการทำให้ EVA มีค่าสูงสุด

$EVA = \text{กำไรหลังหักภาษี} - \text{ค่าใช้จ่ายการลงทุน}$

ดังนั้นการจัดการห่วงโซ่อุปทานจะเป็นการเพิ่ม EVA ให้สูงขึ้นสามารถทำได้โดย

1) การลดค่าใช้จ่ายคือการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานการลดค่าใช้จ่ายในการกระจายสินค้าด้านการขายการลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อการลดค่าใช้จ่ายไม่ใช่ลดเฉพาะการดำเนินงานในบริษัทตัวเองเท่านั้นยังต้องลดค่าใช้จ่ายในการติดต่อกันระหว่างบริษัทด้วยโดยลดงานที่ซ้ำซ้อนของแต่ละบริษัทลงโดยใช้มาตรฐานงานเดียวกันระหว่างบริษัทต่อบริษัทเป็นต้น

2) การลดทรัพย์สินสามารถทำได้คือการลดสั่งซื้อเครื่องจักรที่ไม่จำเป็นหรือลดการลงทุนในตัวอาคารที่ยังไม่มีความแน่นอน

3) การเพิ่มยอดขาย การจัดการห่วงโซ่อุปทานมีจุดมุ่งหมายในการลดสินค้าคงคลังลดการสูญเสียเพิ่มโอกาสในการขายหรือจัดส่งสินค้าให้ทันเวลาและทันต่อความต้องการทำให้สามารถส่งสินค้าให้ลูกค้าในเวลาที่เหมาะสมและในจำนวนที่เหมาะสมนั่นคือ การเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการห่วงโซ่อุปทานนั่นเอง

5.7 อุปสรรคที่จะทำให้กลยุทธ์การแข่งขันในระบบห่วงโซ่อุปทานไม่ประสบผลสำเร็จ

วันชัย รัตนวงษ์ (2554 : 95 – 97) ได้ให้ความเห็นว่า อุปสรรคที่จะทำให้กลยุทธ์การแข่งขันในระบบห่วงโซ่อุปทานไม่ประสบผลสำเร็จ มีจำนวนมาก ดังนี้

5.7.1 ความหลากหลายของสินค้าเพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันลูกค้ามีความต้องการที่หลากหลายและมีส่วนที่อยากจะซื้อผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของตนเอง ดังนั้นโรงงานการผลิตต้องสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายให้ได้

5.7.2 ช่วงชีวิตของสินค้าลดลง เมื่อความหลากหลายของสินค้ามีเพิ่มมากขึ้น ช่วงชีวิตของสินค้าจะลดลง เพราะลูกค้ามีสิทธิ์เลือกสินค้ามากขึ้น ดังนั้นผู้ผลิตต้องผลิตให้เร็วขึ้นแต่ปริมาณไม่มากจนเกินไป

5.7.3 ความต้องการของลูกค้าเพิ่มขึ้น ปัจจุบันลูกค้ามีความต้องการเพิ่มขึ้นมากมาย เช่น ต้องการให้ส่งมอบตรงเวลา ราคาต้องเหมาะสม สินค้าต้องมีคุณภาพ มีความแตกต่าง ขนาดเล็กกะทัดรัด ดังนั้นบริษัททุกบริษัทที่เป็นคู่ค้าในโซ่อุปทานต้องร่วมมือกันเป็นอย่างดีจึงสามารถตอบสนองความต้องการให้กับลูกค้าได้

5.7.4 โลกแคบลงเป็นหนึ่งเดียวเพิ่มมากขึ้น (Globalization) ประเทศต่างๆ ในโลก พยายามสนับสนุนและผลักดันให้มีการค้าเสรีเพิ่มมากขึ้น ผลกระทบแรกคือบริษัทต้องมีความเป็น Global ในโซ่อุปทานที่เพิ่มมากขึ้น ผลกระทบที่สองคือคู่แข่งจะเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นอำนาจการต่อรองระหว่างลูกค้ากับบริษัทเพิ่มมากขึ้น ทั้งทางด้านราคา ปริมาณ ความรวดเร็ว นวัตกรรมใหม่ๆ เป็นต้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พบว่ารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียน โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด มีรายงานวิชาการ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

6.1 แนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

กมล เลิศรัตน์ และ คณะ (2551) ได้ศึกษาการจัดการโซ่อุปทานผักสดในจังหวัดนครปฐม ได้ศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานผักสดในจังหวัดนครปฐม โดยเริ่ม ตั้งแต่เกษตรกรผู้รวบรวม โรงคัดบรรจุและตลาดกลางค้าส่งศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการจัดการ ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบโซ่อุปทานมี 2 รูปแบบ คือโซ่อุปทานแบบดั้งเดิมและโซ่อุปทานแบบผลิตเพื่อส่งออกเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการผลิตในเรื่อง โรคและแมลงศัตรูพืช ด้านการตลาดในเรื่องราคาซื้อขายผลผลิตและต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยเหลือมากที่สุดในเรื่องการประกันราคาสำหรับข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการจัดการโซ่อุปทานผักสดมีดังนี้คือควรผลักดันให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรทำการผลิตแบบ มีสัญญาผูกพันและผลิตตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ให้ความรู้และฝึกอบรมเกษตรกรในเรื่องการผลิต โดยเฉพาะการใช้สารเคมีและปุ๋ยและเรื่องการตลาดและส่งเสริมหรือให้ความรู้กับเกษตรกรและผู้รวบรวม ในเรื่องระบบคุณภาพการผลิตทางการเกษตร

เสริมสุข สลักเพ็ชร์และคณะ (2550 : บทคัดย่อ) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดการการผลิตทุเรียนคุณภาพสำหรับบริโภคสดเพื่อการส่งออกในลักษณะเครือข่ายธุรกิจที่มีความมั่นคงและยั่งยืนระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการพบว่าการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่ม

คุณภาพเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนเป็นแบบปล่อยให้ ดำเนินไปตาม ธรรมชาติไม่ตรงตามทฤษฎี กระบวนการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจเท่าใดนักแต่ เกษตรกรในกลุ่มตระหนักถึง ความสำคัญของการร่วมกลุ่ม และร่วมมือกันเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันและมีความเข้าใจตรงกันว่า ต้องร่วมกันคิดว่าอยากให้ อนาคตของทุเรียนในภาคตะวันออกเป็นอย่างไรซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้าง และ พัฒนากลุ่มคุณภาพและเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับ ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยเป็น นผู้สร้าง างและครองส่วนแบ่งตลาดสินค้า แปรรูปทุเรียนโดยไม่ มี แข่งขันในตลาดโลกเลย ในขณะที่ ดังนั้นการพัฒนาเพื่อเพิ่มปริมาณและมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์แปรรูปจึงเป็นการแข่งขันและพัฒนาตัวเอง (ศักยภาพและความสามารถของผู้ผลิตและ ผู้ ส่งออก) เพื่อให้ บรรลุเงื่อนไขและความต้องการของตลาด การจัดทำห่วงโซ่ อุปทาน(supply chain) ของทุเรียนในภาคตะวันออก จากการวิเคราะห์ สถานการณ์ การผลิตและการตลาดของทุเรียนในภาคตะวันออกของประเทศไทย สามารถนำมาจัดทำเป็น วงโซ่ อุปทานได้ ดังในภาพที่ 2.1 ส่วนทุเรียนในภาคตะวันออกอาจแยกเป็นสวนขนาดใหญ่ (มีจำนวนต้นมากกว่า 500 ต้น ระยะเวลาปลูก 10 x 10 เมตร) และสวนรายย่อยมีเส้ นทางการกระจายของ ผลิตผลแยกเป็น น 3 เส้นทางหลักได้ แก่ เส้นทางที่ 1 เก็บเกี่ยวและขนส่ง งผลิตผลคุณภาพไปยังโรงคัดบรรจุโดยตรง โดยไม่ ผ่านผู้รวบรวมผลิตผลหรือสหกรณ์การเกษตรหรือบางสวนก็ให้ผู้ รวบรวมผลิตผลมาเก็บเกี่ยวและรวบรวม ผลิตผล งไปยังโรงคัดบรรจุหรือเจ าของสวนเก็บเกี่ยวและขนส่งผลิตผลไปยังสหกรณ์ การเกษตรเพื่อส่งไปยัง ตลาดค้าปลีกในกรุงเทพมหานครเส้นทางที่ 2 เจ าของสวนขนส่งผลิตผลที่ไม่เข้า ากณฑ์ การส่งออกไปจำหน่ายยัง ตลาดรวบรวมผลิตผลในแหล่งผลิตเช่นตลาดเนินสูงอ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรีเป็นต้นเส้นทางที่ 3 (เสริมสุข สลักเพ็ชร และคณะ 2550:22)

ธนัญญา วสุศรี และคณะ (2550) ได้ศึกษาการจัดการโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมสับประรด โดยมุ่งเน้นศึกษาความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมสับประรดตั้งแต่เกษตรกร แผงปก/สับผู้รวบรวมสับประรด จนถึงโรงงานแปรรูปโดยอาศัยแนวบริหารจัดการโซ่อุปทานในการชี้ให้เห็นถึงประสิทธิผลทุกขั้นตอนในโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมสับประรด ทั้งนี้ได้ทำการศึกษา 2 กรณีศึกษา คือ กรณีศึกษาขนาดใหญ่ และกรณีศึกษาขนาดเล็ก

จากการศึกษาโซ่อุปทานของโรงงานขนาดเล็ก พบว่า ปริมาณสับประรดที่ได้เพียงพอ กับความต้องการของโรงงานเนื่องจากสับประรดที่โรงงานขนาดเล็กต้องการ เป็นสับประรดที่มีขนาดเล็ก และไม่ต้องการสับประรดที่มีเนื้อสีสวย ซึ่งต่างจากสับประรดที่โรงงานขนาดใหญ่ต้องการ จึงทำให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของลูกค้าส่งผลให้เกษตรกรอิสระที่ปลูกสับประรดไม่ได้

ขนาด มีช่องทางในการระบายผลผลิตที่ไม่สามารถขายได้ และเป็นการสร้างงานให้แก่ประชากรในระดับรากแก้วในการหารายได้จากการรับปอกและสับสับประดพร้อมกันนั้น โรงงานขนาดเล็กมีระบบการผลิตที่ถูกต้องตามข้อกำหนด Good Manufacturing Practice (GMP) และ Hazard Analysis and Critical Control Point (HACCP) แต่อย่างไรก็ตามโรงงานขนาดเล็ก มักไม่สามารถติดต่อลูกค้าได้โดยตรง ต้องอาศัยผู้แทนการค้า ทำให้ไม่สามารถทราบความต้องการและวางแผนการผลิตที่แน่นอนล่วงหน้าได้ เป็นการผลิตเมื่อได้รับคำสั่งซื้อเท่านั้น จึงไม่มีอำนาจในการต่อรองราคา ทำให้บางครั้งต้องรับผลิตทั้งที่แทบจะไม่มีกำไรนอกจากนี้เกษตรกรอิสระยังไม่ปฏิบัติตามระเบียบของ GAP เนื่องจากมองไม่เห็นถึงประโยชน์ของการทำตาม GAP รวมทั้งไม่สามารถสร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับได้ (Traceability) เพราะไม่มีระบบบันทึกการรับและจ่ายสับประดที่โรงงาน

สำหรับโซ่อุปทานของโรงงานขนาดใหญ่ นั้น มีจุดแข็งคือสามารถทราบความต้องการของลูกค้าล่วงหน้าได้ ทำให้สามารถวางแผนการผลิตเพื่อจัดสรรกำลังคน และวัตถุดิบอื่น ในการรองรับความต้องการของลูกค้าได้ ประกอบกับมีเกษตรกรที่ทำข้อตกลงร่วมกันกว่าร้อยละ 80 และปฏิบัติตาม GAP เกือบทั้งหมด มีระบบการผลิตที่ถูกต้องตามข้อกำหนด HACCP, GMP, ISO 9000, และ ISO 14000 มีการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาสายพันธุ์สับประดที่เหมาะสมกับสับประดกระป๋อง มีระบบคอมพิวเตอร์ที่ดีในการเชื่อมโยงระบบการวางแผนการผลิตและการผลิตภายในโรงงานที่เชื่อมโยงกัน มีระบบตรวจสอบย้อนกลับได้ (Traceability) เพราะมีระบบบันทึกการผลิตและจ่ายสับประดอย่างเป็นขั้นตอน แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีจุดอ่อนทางด้านความไม่แน่นอนของการเข้ามาของวัตถุดิบ ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการพยากรณ์ปริมาณวัตถุดิบยังไม่เที่ยงตรงเท่าที่ควร ยังไม่สามารถควบคุมให้เกษตรกรอิสระปฏิบัติตาม GAP ได้ และผู้รวบรวมสับประดยังไม่ให้ความสำคัญว่า เกษตรกรแต่ละรายที่ส่งสับประดให้ปฏิบัติตาม GAP รวมทั้งขาดแคลนแรงงานในโรงงาน

6.2 แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (2549) นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวในเวทีนโยบาย สาธารณะ ที่มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่องการมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้แก่นแท้ของหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ว่า ถ้าพิจารณากันในเรื่องของกระแสพระราชดำริ เห็นได้ว่าเน้นในเรื่องของการพัฒนา ซึ่งเป็นส่วนที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี ประกอบด้วยการพัฒนาสองส่วน คือ ทางด้านจิตใจ ความคิด และในด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งอาจจะมีปัญหา มีความขาดแคลนอยู่ในท้องถิ่น หลักในการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น จะทรงศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางด้านภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ข้อมูลในท้องถิ่น ข้อมูลทั้งหมดที่สามารถรวบรวมได้ เรียกว่าเป็นฐานข้อมูล ทรงศึกษาอย่างละเอียด ก่อนจะเสด็จพระราชดำเนินไป

ตามทีต่างๆ และเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาดังๆ ที่มีในท้องถิ่นในลำดับต่อไป การแก้ไขปัญหาดังๆ จะแก้ปัญหาคือเป็นจุดเล็กๆ ก่อน แล้วจึงไปแก้ไขปัญหาดังๆ ซึ่งพระองค์จะทรงมองภาพที่เป็นองค์รวมหรือมหภาค แนวทางในการทรงงานที่พระองค์ท่านได้ทรงดำเนินการมาโดยตลอด และมีความสำคัญคือ ทำให้ง่าย หมายถึง การแก้ไขปัญหาดังๆ ไม่ควรใช้วิธีการที่สลับซับซ้อนมากนัก ใช้วิธีการ ที่ทำความเข้าใจได้ในสังคมทั่วๆ ไป ไม่ใช่เฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเท่านั้น แม้กระทั่งชาวบ้านก็ต้องเข้าใจ และมีความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดังๆ ที่ทรงใช้อีกส่วนหนึ่ง คือ การทำตามลำดับขั้น คือทำจากสิ่งที้ง่ายไปหาสิ่งที้งาย ทำจากสิ่งพื้นฐานก่อนแล้วค่อยๆ พัฒนาก้าวขึ้นมาเป็นลำดับ บางท่านก็อาจจะเคยได้ยินว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั้นเริ่มต้นจากครอบครัวไปสู่สังคม จากสังคมไปสู่ระบบที่กว้างขึ้นกว่าเดิม จากสหกรณ์เป็น ระดับจังหวัด เป็นระดับประเทศต่อไป ในเรื่องของภูมิสังคม เป็นการรวมทั้งภูมิศาสตร์และสังคม พระองค์ได้ทรงใช้มาตลอด ระยะเวลา 60 ปี เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาดังๆ ในเบื้องต้น การมีส่วนร่วมของผู้ที่อยู่ใน พื้นที่ไม่ว่าจะเป็นพี่น้องประชาชน ข้าราชการทุกส่วน รวมถึงผู้นำทางสังคม ก็มีส่วนที่จะเข้ามาอยู่ในส่วนของภูมิสังคมในส่วนนี้ด้วย การมีส่วนร่วมที่กล่าวมานั้นว่ามีความสำคัญ เห็นได้จากภาพทางโทรทัศน์ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะถามข้อมูลต่างๆ จากประชาชน ทรงซักถามข้อมูลอย่างง่าย และบันทึกไว้ บางครั้งก็ ทรงจดลงในแผนที่ ทรงถามถึงปัญหาว่าเรามีความเดือดร้อน มีการประกอบอาชีพอะไรบ้าง มีความสุขสบายอย่างไร ชัดข้องในเรื่องใดบ้าง เป็นส่วนที่ถือได้ว่าการมีส่วนร่วมคือการได้รับปัญหาจากผู้ที่ต้องเผชิญกับปัญหาดังๆ โดยตรง ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ ทรงใช้คำว่า “ระเบิดจากข้างใน” หมายถึง คนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา คือบอกปัญหา ยังไม่พอ ยังต้องมีส่วน ร่วมแก้ปัญหาดังๆ ยังเป็นความคิดของคนในท้องถิ่น ได้ยังดี นั้นเป็นแนวทางการทรงงานที่ต้องการจะพัฒนาความคิดของคนในท้องถิ่นให้สามารถแก้ปัญหาดังๆ ได้ด้วยตนเอง แต่ส่วนใหญ่มักจะทรงรับข้อมูลต่างๆ มาหาแนวทางแก้ไขในภาพรวม ซึ่งเรียกว่าการบูรณาการ ในปัจจุบันการบูรณาการมาจากหลายๆ ส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังๆ กัน แนวทางอีกอันหนึ่งในการทรงงานของพระองค์ คือ การทำงานอย่างมีความสุข หมายถึง ผู้ที่ต้องเกิดความรู้สึกผูกพันกับงานและทำงานอย่างมีความสุข เกิดจากความพอใจ ได้รับความร่วมมือจากบุคคลอื่นๆ ผลงานมีความก้าวหน้า อีกหลักการหนึ่งที่พูดกัน คือ รู้ รัก สามัคคี คำว่า “รู้” การที่จะลงมือทำสิ่งใดนั้นจะต้องรู้ เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหาและวิธีแก้ปัญหาดังๆ คือ เมื่อรู้ครบถ้วนกระบวนการความแล้วจะต้องมีความรักที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาดังๆ สามัคคี คือ ควรคำนึงเสมอว่าจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กร เป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังแก้ปัญหาดังๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นแนวทางในการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (อ้างถึง หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว)

กมล สุดประเสริฐ (2540 : 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) คือ การวิจัย ค้นคว้า และหาความรู้ตามหลักการของการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์แบบเดิมๆ ต่างกันเพียงแต่ว่า PAR นั้นมีวัตถุประสงค์มุ่งไปที่การแก้ปัญหาในการพัฒนา และเป็นการวิจัยที่ดำเนินไปด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ร่วมงาน รวมทั้งในกระบวนการวิจัย และในการมีหุ้นส่วนใช้ประโยชน์ของการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับ สุภางค์ จันทวานิช (2547 : 67)

สุภางค์ จันทวานิช (2547 : 67) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) หมายถึง วิธีการที่ให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมวิจัย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการวิจัย นับตั้งแต่การกำหนดปัญหา การดำเนินการ การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนหาแนวทางในการแก้ปัญหาหรือส่งเสริมกิจกรรม หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

1. ให้ความสำคัญและเคารพต่อภูมิความรู้ของเกษตรกร โดยยอมรับว่าความรู้พื้นบ้าน ตลอดจนระบบการสร้างความรู้ และกำเนิดความรู้ในวิธีอื่นที่แตกต่างไปจากของนักวิชาการ
2. ปรับปรุงความสามารถและศักยภาพของเกษตรกรด้วยการส่งเสริม ยกย่อง และพัฒนาความเชื่อมั่นในตัวเองของเขา ให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของเขาเอง
3. ให้ความรู้ที่เหมาะสมกับเกษตรกร โดยให้สามารถได้รับความรู้ที่เกิดขึ้นในระบบสังคมของเขา และสามารถที่จะทำความเข้าใจ แปลความหมาย ตลอดจนนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม
4. สนใจปริทัศน์ของเกษตรกร โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจะช่วยเปิดเผยให้เห็นคำถามที่ตรงกับปัญหาของเกษตรกร
5. ปลดปล่อยความคิด การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจะช่วยให้เกษตรกรสามารถใช้ความคิดเห็นของตนอย่างเสรี

6.3 แนวคิดเกี่ยวกับทุเรียนนนทบุรี

ทรงพล สมศรี (2530) ได้ศึกษาการเจริญเติบโตของทุเรียนชนิดต่างๆ บนต้นต่อทุเรียนพื้นเมืองจากการศึกษาการเจริญเติบโตของทุเรียนชนิดต่างๆ บนต้นต่อทุเรียนพื้นเมืองโดยใช้กิ่งพันธุ์ทุเรียนชนิดต่างๆ 8 ชนิดต่อกิ่งแบบ cleft grafting บนต้นต่อทุเรียนพื้นเมืองที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางลำต้นประมาณ 0.3-0.35 เซนติเมตร พบว่า ผลการทดลองได้ดังนี้ ทุเรียนข้าวติด (Durio graveolens) ทุเรียนมาเลเซีย (Durio lowianus) และทุเรียนรากษา (Durio kutejensis) มีเปอร์เซ็นต์การต่อกิ่งติดบนต้นต่อทุเรียนพื้นเมืองสูงที่สุดคือ 76.19 เปอร์เซ็นต์ ทุเรียนไม่มีหนาม (Durio sp.) และทุเรียนพันธุ์ชะนี (Durio zibethinus) มีเปอร์เซ็นต์การต่อกิ่งติดต่ำที่สุดคือ 33.33

เปอร์เซ็นต์ นับจากวันต่อกิ่ง 1 1/2 เดือน และจากการตรวจสอบผลครั้งสุดท้ายคือนับจากวันต่อกิ่ง 1 ปี 15 วัน พบว่าทุเรียนข้าวติด (*Duriograveolens*) มีเปอร์เซ็นต์การต่อกิ่งสูงที่สุดคือ 71.43 เปอร์เซ็นต์ ทุเรียนไม่มีหนาม (*Durio* sp.) มีเปอร์เซ็นต์การต่อกิ่งติดต่ำที่สุดคือ 19.08 เปอร์เซ็นต์ หลังจากการตรวจสอบผลการต่อกิ่งติดในครั้งแรกคือ นับจากวันต่อกิ่ง 1 1/2 เดือน เริ่มทำการวัดการเจริญเติบโตของกิ่งพันธุ์ทุเรียนชนิดต่างๆ ที่ต่อกิ่งบนต้นต่อทุเรียนพื้นเมืองจนถึงครั้งสุดท้ายคือนับจากวันต่อกิ่ง 1 ปี 15 วัน พบว่าขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของรอยต่อ (*graft union*) ของทุเรียนนกดครั้ง (*Duriolowianus*) บนต้นต่อทุเรียนพื้นเมืองมีขนาดเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ 0.3 เซนติเมตร หรือ 75 เปอร์เซ็นต์ ทุเรียนพันธุ์ชะนี (*Duriozibethinus*) มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของรอยต่อ (*graft union*) เพิ่มขึ้นน้อยที่สุดคือ 0.19 เซนติเมตร หรือ 44.19 เปอร์เซ็นต์ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเหนือรอยต่อ 1 นิ้วของกิ่งพันธุ์ทุเรียนชาเรียน (*Duriomansoni*) มีขนาดเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ 0.39 เซนติเมตร หรือ 216.67 เปอร์เซ็นต์ ทุเรียนรากขา (*Duriokutejensis*) มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเหนือรอยต่อ 1 นิ้ว เพิ่มขึ้นน้อยที่สุดคือ 0.19 เซนติเมตร หรือ 51.35 เปอร์เซ็นต์ ความยาวของกิ่งพันธุ์ทุเรียนนกดครั้ง (*Duriolowianus*) มีความยาวเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ 16.7 เซนติเมตร ทุเรียนพันธุ์ชะนี (*Duriozibethinus*) มีความยาวของกิ่งพันธุ์เพิ่มขึ้นน้อยที่สุดคือ 9.08 เซนติเมตร และจำนวนข้อของกิ่งพันธุ์ทุเรียนไม่มีหนาม (*Durio* sp.) มีจำนวนข้อเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ 11.5 ข้อ ทุเรียนรากขา (*Duriokutejensis*) มีจำนวนข้อเพิ่มขึ้นน้อยที่สุดคือ 6.57 ข้อ

ลลิตา ธรรมนิธา (2550: 107) ความเป็นไปได้ในการลงทุนทำสวนทุเรียน กรณีศึกษา กลุ่มชมรมผู้นุรักษ์ทุเรียนจังหวัดนนทบุรี จากการศึกษาพบว่า การลงทุนทำสวนทุเรียน เป็นการลงทุนด้านการเกษตรและเป็นการลงทุนระยะยาว ย่อมมีความเสี่ยงภัยและความไม่แน่นอนเกิดขึ้นได้เช่นกัน ทั้งที่เกิดจากปัจจัยธรรมชาติ ซึ่งการลงทุนทำสวนทุเรียนของกลุ่มชมรมผู้นุรักษ์ทุเรียนจังหวัดนนทบุรี เกษตรกรมักประสบปัญหาในฤดูฝน เนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศของจังหวัดนนทบุรีที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วม ซึ่งจะทำให้ผลผลิตเกิดความเสียหาย หรือ ในด้านของต้นทุนที่มักเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของราคาปัจจัยการผลิตซึ่งมีแนวโน้มที่สูงขึ้น เช่น ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช ค่าวัสดุปัจจัย ค่าเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ค่าแรงงานในการดูแลบำรุงรักษาและเก็บเกี่ยว เป็นต้น ส่วนในด้านผลตอบแทน มักจะเกิดจากความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในการลงทุน

สมบัติ ตงเต้าและ คณะ (2555 : 2) วิจัย เรื่อง โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี พบว่า ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นทรัพย์สิน และสมบัติทางธรรมชาติด้านพันธุกรรมที่มีคุณค่าของชุมชน และมนุษยชาติ ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อสภาพแวดล้อมและ

ก่อให้เกิดประโยชน์มากมายต่อผู้คนที่ทั้งในด้านของ อาหาร ยารักษาโรค เสื้อผ้า วัสดุในการก่อสร้าง รายได้ ประเพณีทางสังคม และวัฒนธรรม และ ความเชื่อมโยง ทางระบบนิเวศ เช่นการผสมเกสร การปรับปรุงดินและ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องกลไกของการควบคุมโรคและแมลง ศัตรูพืช ซึ่งรวมถึง บทบาทศัตรูธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในระดับไร่นา หลายประเทศได้กำหนดพื้นที่ที่มีความ หลากหลายทางชีวภาพสูงและพื้นที่ที่วิกฤตเพื่อให้ประชาชนได้ ตระหนักถึงความสมบูรณ์ทางด้าน ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต่างๆ ตลอดจนรับทราบปัญหาและระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะ นำไปสู่การบริหารจัดการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริ เล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2503 และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงสืบทอดพระราช ปณิธานต่อ โดยในปี ให้ดำเนินการอนุรักษ์พืชพรรณของประเทศและสร้างธนาคารพืชพร้อมสำหรับ เก็บรักษาพันธุกรรมพืชที่เป็นเมล็ดและเนื้อเยื่อ และสนับสนุนงบประมาณให้ดำเนินงาน โครงการ อนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพสช.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา

กิตติ มั่นกตัญญู และ คณะ (2554 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อ โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูเรียนนนท์ ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูเรียนนนท์ ตาม พระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นชายมากกว่าหญิง อายุเฉลี่ย 59.12 ปี ส่วนใหญ่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อาชีพหลักเป็นเกษตรกร สมาชิกในครัวเรือน 3 คน แรงงานที่ทำสวน 2 คน มีที่ดินเป็นของตนเอง รายได้ส่วนใหญ่มาจากการขายผลผลิตทุเรียนและพืช แห่ม สวนกึ่งพันธุ์และปุยอินทรีย์ได้รับการสนับสนุนจากโครงการฯ ในภาพรวม เกษตรกรเห็นด้วย มากต่อการดำเนินโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูเรียนนนท์ฯ ปัญหาอุปสรรค เป็นเรื่องการอบรม กิ่ง พันธุ์ทุเรียน ปุยอินทรีย์ ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต้องการความรู้ใหม่ในการอบรม การแจกกิ่ง พันธุ์ทุเรียน ควรมีความเท่าเทียมกันและมีคุณภาพตรงต่อความต้องการของเกษตรกร ปุยอินทรีย์ ที่สนับสนุนแก่เกษตรกรควรมีคุณภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่เกษตรกรซึ่งมีผลต่อการเจริญเติบโต ต้นทุเรียนโดยตรง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องการศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียน โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรีจำกัด เป็นการวิจัยที่ผสมผสานการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) รวมทั้งวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เข้าด้วยกันเพื่อให้มีความรู้ความสำคัญและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานในการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ความรู้จะสอดแทรกด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์จากผู้มีประสบการณ์และการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการประชุมกลุ่ม/การสนทนากลุ่มรูปแบบขององค์ความรู้ใหม่จากการดำเนินงานประกอบด้วย การพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทางธุรกิจ การบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานของสหกรณ์ผู้ศึกษาได้แบ่งวิธีการเข้าถึงข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม และการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร โดยใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร

ประชากรที่ศึกษาได้แก่ ผู้จัดการสหกรณ์ 1 คน สมาชิกสหกรณ์จำนวน 20 คน โดยการเจาะจงตามคำแนะนำของประธานกลุ่มสมาชิกสหกรณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้จัดการสหกรณ์ 1 คน สมาชิกสหกรณ์ จำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง รวมถึงการสังเกตการณ์ ปฏิบัติงานในการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การสัมภาษณ์ (Interview)

2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ((In - Depth Interview)

2.3 การสังเกตการณ์ (Observation)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) และแบบการสังเกตการณ์การปฏิบัติงานในการจัดการห่วงโซ่อุปทานแบบไม่มีส่วนร่วม(Non-Participant Observation) และไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Observation)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

3.1 แบบสัมภาษณ์ผู้รู้/ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งกลุ่มผู้นำชุมชนกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประกอบด้วย ประธานและสมาชิกกลุ่มในพื้นที่ ใช้เพื่อเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลในประเด็นสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ สาเหตุของปัญหา สภาพปัญหา และชีวิตความเป็นอยู่ สถานการณ์และผลกระทบที่เกิดขึ้น นโยบายและกลไกการส่งเสริมจากภาครัฐ หรือ สหกรณ์

3.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รู้/ผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประกอบด้วย ประธานและสมาชิกกลุ่มต่างๆในพื้นที่ ใช้เพื่อเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลในประเด็นที่ต้องการศึกษา

3.3แบบบันทึกการสังเกตชุมชน และ สมาชิกสหกรณ์ใช้เพื่อบันทึกข้อมูลจากการสังเกตสภาพชุมชนและ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเกษตรกรที่ปรากฏขึ้นในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำแบบสัมภาษณ์ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้คำแนะนำ เพื่อหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องชัดเจนของภาษา (Wording) และปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะให้มีความเหมาะสม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวม โดยใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ให้ตรงประเด็นในหัวข้อที่ต้องการศึกษา คือ รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียน โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม 3 รูปแบบ ดังนี้

4.1 วิถีตลาดของผลผลิตจากกิจกรรมของ เกษตรกร

4.2 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์

4.3 ระบบการขนส่งที่เชื่อมโยง จาก แหล่งผลิต ถึง ผู้บริโภคปลายทาง

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้รับประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ในลักษณะ ดังนี้

1. ให้ความสำคัญและเคารพต่อภูมิความรู้ของสมาชิกสหกรณ์ โดยยอมรับว่าความรู้พื้นบ้าน หรือ ภูมิปัญญาดั้งเดิม ตลอดจนระบบการสร้างความรู้ และกำหนดความรู้ในวิธีอื่นที่แตกต่างไปจากของนักวิชาการ

2. ปรับปรุงความสามารถและศักยภาพของสมาชิกสหกรณ์ด้วยการส่งเสริมยกระดับและพัฒนาความเชื่อมั่นในตัวเอง ให้สามารถวิเคราะห์และสถานการณ์ปัญหาของตนเอง

3. สนใจความคิดเห็นของสมาชิกสหกรณ์โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยเปิดเผยให้เห็นคำถามที่ตรงกับปัญหาปลดปล่อยความคิด การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้สมาชิกสหกรณ์สามารถใช้ความคิดเห็นของตนเองอย่างเป็นอิสระ

บทที่ 4

ผลการศึกษาข้อมูล

การศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียน โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกรณีศึกษาสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

การศึกษาค้นคว้าได้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง รวมถึงการสังเกตการณ์ ปฏิบัติงานในการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้ไปทำข้อมูลสรุปและ แนวทางนำเสนอ การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ในการจัดการในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจทุเรียนนนทบุรีทั้งนี้ อาจเกิดการกระตุ้นให้สมาชิกสหกรณ์ต้นตัวได้รับการศึกษามากขึ้นสามารถคิดและค้นพบแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรต่างๆ มีการกระจายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมรวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์และเกษตรกรในชุมชนดีขึ้น โดยบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยแบ่งผลการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิถีตลาด ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ของผลผลิตที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดขึ้นของสมาชิกสหกรณ์ในห่วงโซ่อุปทานทุเรียนของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ในการจัดการในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจผลไม้ทุเรียนนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงจากแหล่งผลิต ถึง ผู้บริโภคปลายทาง
4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1. วิถีตลาด ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ของผลผลิตที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดขึ้นของสมาชิกสหกรณ์ในห่วงโซ่อุปทานทุเรียนของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

พบว่า วิถีตลาด ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ของผลผลิตจากกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์ในห่วงโซ่อุปทานทุเรียนของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ตลอดจนระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงจากการผลิต ถึงผู้บริโภคปลายทางในการดำเนินการธุรกิจทุเรียน เป็นการนำแนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทานมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการผลิตทุเรียนของสหกรณ์ทั้งหมดใน

ห่วงโซ่อุปทาน ในการดำเนินการทั้งห่วงโซ่อุปทาน มีผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ สมาชิกสหกรณ์ผู้ผลิต พ่อค้ารวบรวมผู้ตรวจสอบคุณภาพ และผู้บริโภคร หรือตัวแทน ดังนี้

1.) สมาชิกสหกรณ์ผู้ผลิต มีกระบวนการจัดการตั้งแต่ จัดหาปัจจัยการผลิต การดูแลสวนการเก็บเกี่ยว คัดแยกคุณภาพ โดยส่งผ่านข้อมูลให้พ่อค้ารวบรวมมาตรวจสอบผลผลิตทุเรียนที่สวนของสมาชิกสหกรณ์

2.) พ่อค้ารวบรวม มีกระบวนการจัดการในเรื่องการคัดแยกคุณภาพ การบรรจุหีบห่อ และการขนส่งไปยังโรงเก็บทุเรียน หรือคลังสินค้า

3.) ผู้ตรวจสอบคุณภาพ มีกระบวนการในเรื่องการคัดแยกคุณภาพตามความต้องการของตลาด การตรวจสอบคุณภาพ การติดเครื่องหมายของสวน ไร่ที่ผลทุเรียน การบรรจุหีบห่อ และการขนส่ง

4.) ผู้นำจำหน่าย มีกระบวนการจัดการในเรื่องประสานงานผู้บริโภคร หรือตัวแทนผู้บริโภคร โดยมีการรับประกันคุณภาพผลผลิต

ทั้งนี้พบว่า ทุกขั้นตอนการส่งผ่านข้อมูลต่างๆ ระหว่างห่วงโซ่อุปทานนั้น จะเป็นข้อมูลที่ไหลส่งผ่านถึงกันทั้งไป และกลับเชื่อมโยงกัน เป็นกระบวนการของการจัดการในทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การนำเข้าปัจจัยการผลิตสู่กระบวนการผลิต กระบวนการสั่งซื้อ จนกระทั่งส่งสินค้าถึงมือลูกค้าให้มีความต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมกับสร้างระบบการไหลเวียนของข้อมูลที่ทำให้เกิดกระบวนการการทำงานของแต่ละขั้นตอน

1.1 ระดับต้นน้ำ (การเตรียมพื้นที่ปลูก พันธุ์ทุเรียน วิธีการปลูก การดูแลรักษา)

1.1.1 การเตรียมพื้นที่ปลูก

จากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมสวนทุเรียนและความคิดเห็นของสมาชิกสหกรณ์ต่อโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูปูทุเรียนนนท์ฯ พบว่าสมาชิกสหกรณ์ทุกราย มีความเห็นสอดคล้องเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการอนุรักษ์ทุเรียนนนท์บุรีว่า เดิมพื้นที่ปลูกทุเรียนของจังหวัดนนทบุรีมีนับเป็นหมื่นไร่ และลดปริมาณพื้นที่ลงมาเรื่อย ๆ โดยก่อนเกิดอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554 มีเหลือไม่ถึง 3,000 ไร่ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ปัญหาน้ำท่วม เมื่อปี พ.ศ. 2538 ทำให้ทุเรียนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรีเสียหายไปประมาณร้อยละ 90 และต่อมาเกิดปัญหาฝนแล้ง ทำให้น้ำทะเลหนุนสูง ส่งผลให้น้ำเค็มไหลเข้าสู่สวนทุเรียน ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเมือง การขยายตัวชุมชนเมืองและความเจริญทางด้านวัตถุที่ส่งผลให้จังหวัดนนทบุรีได้กลายเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยทำให้ที่ดินมีราคาแพง จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรขายที่ดิน เพื่อนำไปสร้างที่อยู่อาศัยและสถานที่ประกอบการทางธุรกิจเป็นจำนวนมาก (ชมรมอนุรักษ์ทุเรียนนนท์, 2548)

สมาชิกสหกรณ์เจ้าของที่ดินให้ข้อมูลว่าเพื่อนใกล้เคียงชุมชนได้เลิกทำสวนผลไม้ และยินดีขายที่ดินให้แก่ผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ โครงการหมู่บ้านเอกชน (ซอยวัดไทรมา) ในราคา 10 ล้านบาทต่อไร่ และหากที่ดินเป็นที่ที่ไม่มีทางออกสู่ถนน หรือเรียกว่าที่ดินตาบอด ขายได้ในราคา 5 ล้านบาทต่อไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สำหรับปลูกผลไม้มาก่อน เป็นพื้นที่ลุ่มมีน้ำท่วมถึง ดังนั้นลักษณะการปลูกทุเรียนของสมาชิกสหกรณ์ทั้งหมด เป็นการปลูกแบบขกร่อง ในประเด็นนี้ สมาชิกสหกรณ์เจ้าของที่ดินได้ทขอมอบที่ดินเป็นมรดกแก่ลูกหลาน โดยได้โอนบ้าง แต่บางแปลงยังมีปัญหาเกี่ยวกับภาษีการโอนมรดกเพราะมีค่าใช้จ่ายสูง จะรอคอยเวลาที่รัฐบาลประกาศเป็นช่วงลดหย่อนภาษี ในส่วนของภาครัฐ โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เข้ามาสอดคล้องดูแลและให้ข้อมูลเพื่อการกระตุ้นให้ชาวบ้านในชุมชน ซึ่งล้วนเป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกทุเรียนและเป็นเจ้าของที่ดิน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาการลดลงของสวนทุเรียนนนทบุรีและตอกย้ำประเด็นปัญหาว่า “ทุเรียนนนทบุรี” จะสูญหายไปในอนาคต

เทคนิคการผลิตสมาชิกสหกรณ์ใช้วิธีการผลิตแบบดั้งเดิม โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ นิยมปลูกไม้ผลแบบผสมผสาน ปลูกพืชหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน ปลูกพืชผักแซมไม้ผล ได้แก่ ข่า ตะไคร้ ใบกระเพรา พริก และต้นทองหลาง ซึ่งชาวสวนนนทบุรีเห็นว่าต้นทองหลางมีส่วนช่วยในการถ่ายเทอากาศให้ดีขึ้น สวนทุเรียนในจังหวัดนนทบุรีเป็นระบบใช้ห้องร่องไว้สำหรับกักเก็บน้ำไว้ใช้ในสวนของตนเอง ดินตามสวนทุเรียนเมืองนนทบุรี ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว มีลักษณะพิเศษเกิดจากกระแส น้ำพัดพาเอาตะกอนดิน ที่อุดมไปด้วยแร่ธาตุบางอย่างมาให้ประกอบกับสวนทุเรียนเมืองนนทบุรีนิยมปลูกต้นทองหลางควบคู่ไปกับต้นทุเรียน

1.1.2 พันธุ์ทุเรียน

ชนิดพันธุ์หมอนทองเป็นพันธุ์ที่สมาชิกสหกรณ์นิยมปลูกมากที่สุด พันธุ์ที่ผู้บริโภครู้จัก รวมทั้งเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ คือ ทุเรียนพันธุ์หมอนทองและพันธุ์ก้านยาว ซึ่งปลูกกันทุกสวน รองลงมาคือทุเรียนในตระกูลกบ เช่น กบแม่เต่า กบตาขำ กบขายน้ำ กบสาวน้อย เป็นต้น โดยข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี (2552) ได้กล่าวถึงทุเรียนที่มีชื่อเสียงอันดับหนึ่งของจังหวัดนนทบุรีคือ พันธุ์ก้านยาวสาเหตุที่นิยมปลูกพันธุ์ก้านยาว เนื่องจากจังหวัดอื่นที่ปลูกรสชาติ จะสู้ปลูกที่จังหวัดนนทบุรีไม่ได้ เพราะในความเห็นของสมาชิกสหกรณ์มีความเห็นว่า พื้นที่อากาศ ที่ดินดี และวิธีการปลูก การบำรุงรักษา รสชาติของทุเรียนสวนเมืองนนทบุรี จึงหวานอร่อย กลมกล่อม มีเอกลักษณ์เฉพาะต่างจากทุเรียนที่อื่น ในขณะนี้สมาชิกสหกรณ์ในพื้นที่การศึกษา คือ ตำบลไทรมา และตำบลบางกร่าง อำเภอเมืองนนทบุรี ถือเป็นการเริ่มปรับปรุงสวนเก่าให้เป็นสวนใหม่หลังจากน้ำท่วมเห็นว่าจะต้องใช้เวลาปรับปรุงสวน ดูแล

การผลิตกว่าจะเริ่มผลผลิตรอบใหม่คืออย่างรวดเร็วในปีที่ 4 ดังนั้นการดูแลสวนในระหว่างนี้ เป็นการปรับปรุงสวนในรูปแบบที่ต้องการความรู้ และพัฒนาในการวางรากฐานสวนทุเรียนให้ดีขึ้น ได้แก่ ต้องการผู้เชี่ยวชาญเรื่องคุณภาพดิน วิเคราะห์ดินในสวนทุเรียน ด้วยสมาชิกสหกรณ์ยังคงมีความกังวลว่า หลังจากน้ำท่วมใหญ่เป็นเวลานาน อาจทำให้แร่ธาตุหรือสารอาหารในดินลดลงไป ดินอาจมีความเปรี้ยว ตลอดจนต้นทุนการผลิตสูงขึ้นจากศัตรูพืชที่ร้ายแรง ได้แก่ เพลี้ย หนอน ปลวก และโรคราดำของผลทุเรียน

พบว่าในเรื่องกิ่งพันธุ์ความเห็นของสมาชิกสหกรณ์มีการรวมตัวกันซื้อ โดยให้ความไว้วางใจกับสมาชิกในชุมชนเป็นผู้จัดหา และคัดคุณภาพกิ่งพันธุ์โดยมีขนาดที่เหมาะสมความสูงควรรอยู่ที่ระดับ 80-100 เซนติเมตร ถือว่ามีความสมบูรณ์แข็งแรง ทั้งนี้กิ่งพันธุ์ในปัจจุบันนำมาจากศูนย์วิจัยพืชสวนจังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นการนำพันธุ์ของทุเรียนนนทบุรีไปทำการอนุบาลทุเรียนที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจังหวัดจันทบุรี และมีเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดตราด นำพันธุ์ทุเรียนนนทบุรีไปทดลองทำการอนุบาลพบว่าได้ผลดีเช่นกัน เนื่องจากในระยะสองปีแรกนี้ สมาชิกสหกรณ์ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะทำการเสียบยอดเอง เพราะความต้องการเรื่องกิ่งพันธุ์มีจำนวนมาก และต้องการในช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อให้ทุเรียนได้ผลผลิตมาเป็นรุ่น ทั้งนี้ สมาชิกสหกรณ์ยังมีการกำหนดนับรุ่นของทุเรียนสำหรับการผลิตที่จะออกมาในรอบแรกโดยง่ายต่อการกำหนดผลผลิต ได้แก่ กำหนดวันปลูกตามวันสำคัญ รุ่นวันเฉลิมพระชนมพรรษา (วันพ่อ, วันแม่, วันปีใหม่) เป็นต้น สำหรับกิ่งพันธุ์ของ ตำบลบางกร่างสมาชิกสหกรณ์ส่วนหนึ่งจะจัดหากิ่งพันธุ์ โดยการตอนจากต้นพันธุ์ที่ปลูกไว้ในบ้าน ขอตอนจากสวนอื่นที่รู้จัก รวมทั้ง ขอซื้อกิ่งพันธุ์จากชมรมผู้นุรักษ์ทุเรียนจังหวัดนนทบุรี ในปัจจุบันสามารถจัดหากิ่งพันธุ์ให้ผู้สนใจเรื่องกิ่งพันธุ์ทุเรียนได้อย่างเพียงพอ รวมทั้งมีการปรับปรุงสถานที่ในการอนุบาลพันธุ์ทุเรียน โบราณไว้บริการด้วยในส่วน of ชมรมผู้นุรักษ์พันธุ์ทุเรียนจะจัดหาต้นพันธุ์ทุเรียนนนท์แท้ให้และแนะนำพร้อมเชิญชวนไปศึกษาเทคนิคจากสวนเก่าแก่ชื่อดังประจำจังหวัดนนทบุรี และเมื่อทุเรียนออกผลชมรมผู้นุรักษ์ทุเรียนจังหวัดนนทบุรีจะตรวจคัด และลงทะเบียนมีเลขรหัสทุเรียนทุกผลที่คุณภาพได้มาตรฐาน

1.1.3 วิธีการปลูก

การปลูกและวิธีก็ยังเป็นแบบโบราณลักษณะยกร่อง เดิมสมัยก่อนระยะปลูก 8 คูณ 12 เมตร ปัจจุบันสวนใหม่ระยะปลูกระหว่างต้นเฉลี่ย 4.85 เมตร ขุดหลุมกว้าง 1 คูณ 1 เมตร เอาดินขึ้นทำเป็นคันสวนหรือเรียกว่า การเตรียมดินพันตลบเพื่อตั้ง โคนแล้วรองปุ๋ยอินทรีย์ไว้กันหลุม บางส่วนใช้การใส่ปุ๋ยเคมีไว้รองกันหลุมและเอาดินผสมใบไม้หรือปุ๋ยคอกใส่หลุมอัดให้แน่นพอควร ยกโคกให้สูงจากปากหลุมประมาณ 50 เซนติเมตร ขุดหลุมให้ลึกพอควรเอาดินลงปลูกผูก

กับหลักเพื่อกันต้นไม้ล้ม รดน้ำให้ชุ่มเช้า-เย็นในระยะแรก โดยรดน้ำ 2 วันต่อครั้ง ประมาณ 1-5 แครง ซึ่งเป็นเครื่องมือใช้ในการรดน้ำ หรือว่าก้นน้ำ มีลักษณะเป็น โลหะทรงกระบอกปากผายเล็กน้อย น้ำหนักเบา ไม่เป็นสนิม มีที่สอดค้ำไม้ในตัว โดยใช้ไม้ไผ่มาต่อยาวประมาณวาเศษ แครงยังมีประโยชน์อื่นอีก เช่น ใช้สอยผลไม้ ใช้ตัดโคลนเลนในห้องร่อง โปะที่โคนต้นไม้ เพื่อให้เป็นปุ๋ยแก่ต้นไม้ และใช้ใส่ของข้ามห้องร่องสวนหลังจากนั้นใช้ทางมะพร้าว หรือตาข่ายคลุมดำ มาดบป้องกัน และพรางบังแดด การปลูกแบบเดิมใช้การตอนกิ่ง แต่ต่อมาในปัจจุบันใช้วิธีเสียบยอด ซึ่งจะทำให้กิ่งพันธุ์เติบโตเร็ว มีการยกร่องสวนเพื่อกันน้ำในฤดูน้ำหลาก และใช้ใบทองหลางที่มีการปลูกอย่างแพร่หลายในพื้นที่หมักเป็นปุ๋ยพืชสดกลบโคนต้น สาดเลนให้ร่องสวนกลบโคนต้นอีกครั้งหนึ่ง ทำให้ทุเรียนและผลไม้ต่างๆ มีการเจริญเติบโตเร็วและรสชาติดี ทุเรียนที่ปลูกใหม่มีการเวียนทำโคกทุเรียนปีละ 1 ครั้งเพื่อเป็นการสักรากต้นไม้อื่นๆ ไม่ให้เข้าโคกทุเรียน

การปลูกทองหลางควบคู่ในสวนทุเรียน เพราะ ทองหลางเป็นพืชตระกูลถั่วขนาดใหญ่ ให้ทั้งร่มเงา ความชื้น และคายปุ๋ยให้ต้นทุเรียนซาก และใบของต้นทองหลางที่ร่วงลงไปในร่องสวน อุดมไปด้วยธาตุเหล็ก แมกนีเซียม โปแตสเซียม สังกะสี และกำมะถัน โดยใช้ปุ๋ยธรรมชาติจากใบทองหลางที่อยู่ในร่องสวนนำขึ้นมาโปะหน้าดิน และโคนต้นทำให้เป็นปุ๋ยและดิน ต่างจากวิธีการปลูกที่อื่น มีการนำข้อมูลจากสถานที่ทำการทดลอง ที่สวนของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองในจังหวัดนนทบุรี และศูนย์วิจัยพันธุ์พืชสวนจันทบุรี ตำบลตะปอน อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพ ผู้ปลูกทุเรียนทั้งสองจังหวัดได้เดินทางไปศึกษางานแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำสวนทุเรียนพันธุ์นนทบุรีโดยไปมาที่จังหวัดนนทบุรี และจันทบุรี ภายใต้การส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ

1.1.4 การดูแลรักษา

สมาชิกสหกรณ์ ยังไม่มีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการ การใช้ปุ๋ย และสารป้องกันกำจัดโรคและแมลง ยังคงใช้ตามสภาพสวนของแต่ละคนตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่การผลิตทุเรียน ตัวอย่างสวนที่ใช้ปุ๋ย เช่น ใช้ปุ๋ยหมักจากขี้หมูกับกากมะพร้าว หมัก 15 วัน ถือเป็นภูมิความรู้ อย่างโบราณเคยใช้ โดยนำปุ๋ยที่หมักเองนี้หยอดลงในสปริงเกอร์รดน้ำ ใช้ปุ๋ยหมักจากปลาหมักรวมกับสับปะรด ใช้ปุ๋ยคี้ค้างคาว ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 20-10-10 ใช้ปุ๋ยจากใบทองหลาง ทั้งนี้ สมาชิกสหกรณ์รับรู้ปัจจัยสภาพแวดล้อมได้แก่ อุณหภูมิ และปริมาณน้ำฝนมีผลกระทบต่อการผลิต ขั้นตอนไหนอย่างไร ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของการผลิตทุเรียน ได้แก่สภาพของน้ำที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตทุเรียน เช่น ปริมาณน้ำฝน พื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกทุเรียนควรเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำที่มีน้ำสะอาดเพียงพอตลอดปี สำหรับระบบให้น้ำ หรือสปริงเกอร์ ที่ ตำบลบาง

กว้าง จะนิยมติดตั้งระบบสปริงเกอร์ หรือ ระบบน้ำหยดให้แก่ต้นทุเรียน โดยจัดทำท่อส่งน้ำหลัก ท่อย่อยและ หัวสปริงเกอร์ ซึ่งถือเป็นการลงทุนสูงในช่วงแรก แต่สามารถให้น้ำทุเรียนทั่วถึง และ ประหยัดค่าแรงงาน

ปัญหาร้ายแรงคือ ปัญหาการปนเปื้อนของน้ำเค็มไหลเข้าสู่สวนทุเรียนขณะนี้ ต้องการเครื่องมือที่ใช้วัดระดับน้ำเค็มประจำทุกตำบลสำหรับแรงงานเครื่องจักรกลการเกษตร และ ปัจจัยการผลิตประกอบด้วย

- 1.) การจ้างแรงงานคนในชุมชนละแวกใกล้เคียง มาทำงานเป็นครั้งคราว ตาม ลักษณะงานโดยเหมาเป็นชิ้นงานเช่น ค่าดูแลรักษาตามระยะเวลา ค่าเก็บเกี่ยว และรวบรวมผลผลิต
- 2.) ค่าวัสดุ เช่น ปุ๋ยเคมี / ปุ๋ยหมัก / ปุ๋ยชีวภาพสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและ วัชพืช น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น
- 3.) ปัจจัยการผลิตด้านเครื่องมือ และ อุปกรณ์การเกษตร พร้อมค่าซ่อมแซม เช่น เครื่องพ่นสารเคมีเครื่องสูบน้ำเครื่องตัดหญ้า ตัดกิ่งพันธุ์ทุเรียนเครื่องมือ และอุปกรณ์ในการทำสวนตามขั้นตอนต่าง ๆ เช่น กรรไกรตัดแต่งกิ่งแครงรดน้ำ กระจกอบ ผ้าพลาสติกดำบังแสงแดด เชือก เทปพลาสติกรัดกิ่ง เป็นต้น

เดิมการทำสวนทุเรียนนั้นจะเป็นแรงงานในครัวเรือน ไม่มีการจ้างแรงงานทำให้ ค่าใช้จ่ายน้อย เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์มีการทำสวนทุเรียนแบบธรรมชาติ ทำให้ไม่มีต้นทุนในการทำสวนมากนัก แต่ในปัจจุบันสมาชิกสหกรณ์อยู่ในช่วงสูงวัย อายุมาก ทำให้เกิดการจ้างงาน โดยจัดจ้างจากคนในละแวกชุมชน ลักษณะการจ้างงานแบบเหมางานเป็นชิ้น เช่น จ้างทำความสะอาด ขุดลอกคูคลองในสวนหรือเรียกว่าการชักท้องร่อง จ้างขนดินมาทำโคกที่ต้นทุเรียน เป็นต้น ทำให้ ค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานถือว่าเป็นต้นทุนที่สำคัญในการผลิต สมาชิกสหกรณ์ทุกรายมีพื้นที่ปลูก ทุเรียนเป็นของตนเอง จึงไม่มีรายจ่ายค่าเช่าสวน กิ่งพันธุ์ทุเรียน ปุ๋ยอินทรีย์ได้รับการสนับสนุนจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ในระยะแรก นอกจากนั้นสมาชิกสหกรณ์มีรายได้จากการปลูก พืชอื่นร่วมในสวน เช่น กล้วยน้ำว้า มังคุด กระท้อน และพืชผักสวนครัว แต่มีจำนวนไม่มากนัก

1.2 ระดับกลางน้ำการเก็บเกี่ยว

จากการสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์ ตำบลไทรมา มีการตกลงเพื่อขายผ่านพ่อค้าผู้ รวบรวมผลผลิต กล่าวได้ว่า เป็นผู้จำหน่ายให้แก่ชาวสวนทั้งหมดที่เป็นสมาชิกสหกรณ์กลุ่มที่ใช้ ศึกษา ด้วยเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการคำนวณวันสุกแก่และสามารถกำหนดวันตัดทุเรียนได้ ก่อนข้างแม่นยำ และเป็นไปตามความต้องการของลูกค้า หรือ ผู้บริโภคแต่ละราย จากประสบการณ์

หลายปี ผู้รวบรวมผลผลิตและผู้จำหน่าย เป็นผู้ดำเนินงานร่วมกัน มีตลาดรองรับแน่นอน เมื่อไม่มีผลผลิตที่สวนนี้ ผู้รวบรวมยังมีความสัมพันธ์อันดีเป็นเครือข่ายชาวสวนนนทบุรี สามารถนำทุเรียนนนทบุรีจากสวนอื่นที่รอดพ้นจากน้ำท่วมมาจำหน่าย อีกทั้งยังเป็นผู้จำหน่ายพืชผักสวนครัวของสมาชิกสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ เช่น จำหน่ายที่ตลาดนัดผลไม้ที่กระทรวงพาณิชย์ สนามบินน้ำ ตลาดนัดหน้าโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า จำหน่ายส่งให้กับร้านผลไม้ที่ตลาดนัด อดก. เป็นต้น

ทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีอายุสั้น ต้องการการเก็บรักษาที่ถูกต้อง ระยะเวลา และการส่งมอบให้ลูกค้าด้วยความพิถีพิถัน ดังนั้น ผู้รวบรวมทุเรียนจะมาร่วมกันตัดสินใจที่สวน กล่าวคือ เจ้าของสวนจะไม่กำหนดวันว่าจะตัดทุเรียนเมื่อไร ตามแต่เขาจะสะดวก เมื่อตกลงซื้อขายกันแล้ว เจ้าของก็จะดูแลทุเรียนส่วนที่ยังไม่ได้ตัดให้เป็นอย่างดี ไม่มีการแอบขายต่อ หรือ สูญหายแม้แต่ลูกเดียว เพราะ ทุเรียนทุกลูกถือเป็นผลผลิตที่เป็นหน้าตาของสวน ต้องซื่อสัตย์ต่อกัน ในการเก็บเกี่ยว สมาชิกสหกรณ์เป็นผู้ดำเนินการเอง หรือ ว่าจ้างแรงงานซึ่งเป็นชาวสวนในละแวกนั้น เก็บทุเรียนโดยใช้ความระมัดระวังอย่างพิเศษ ถือเป็นขั้นตอนสำคัญของห่วงโซ่อุปทาน ที่ผ่านมาสมาชิกสหกรณ์ใช้วิธีเก็บผลทุเรียน โดยใช้มีดคม ๆ ตัดก้านผลส่วนที่อยู่เหนือปากปลิง เพื่อให้ผลหลุดจากต้น และส่งลงมาให้คนที่รออยู่ใต้ต้น โดยวิธีใช้กระสอบป่านตัวรับผล หรือ ใช้วิธีโรยเชือกลงมาเมื่อเก็บเกี่ยวลงมาแล้ว ให้อ่างผลทุเรียนลงในภาชนะที่เตรียมไว้การวางผลทุเรียนบอบช้ำน้อยที่สุด ใ้ใช้ใบตองรองไม่ให้ช้ำอีกชั้นหนึ่ง ห้ามวางผลทุเรียนบนพื้นดินในสวนโดยตรง เพราะเชื้อราซึ่งเป็นสาเหตุของโรคผลเน่าหลายชนิดที่พื้นดิน และ ที่เศษพืชใต้ต้นทุเรียน อาจติดไปกับผลทุเรียน ทำให้เกิดโรคผลเน่าหลังเก็บเกี่ยว ส่วนผลทุเรียนที่รับพลาด หรือ ตกลงบนพื้นดินให้แยกออกต่างหากทันที เพราะเปลือกจะช้ำ และเชื้อราจากดินจะติดไปกับผล มีโอกาสเจริญเติบโตโดยเข้าทางรอยแผลช้ำ ทำให้เป็นโรคผลเน่าอย่างรวดเร็ว ตามหลักการนับอายุผลของผลทุเรียน ตั้งแต่วันออกผล ถึง วันเก็บเกี่ยว ประมาณ 90-100 วัน สังเกตผลเมื่อทุเรียนแก่ ก้านจะแข็งและมีสีเข้ม ปลายหนามจะมีสีน้ำตาลเข้ม ทั้งนี้ สมาชิกสหกรณ์เจ้าของสวนได้คิดป้ายบันทึกจำนวนผลทุเรียนไว้ทุกต้น ผู้ซื้อสามารถตรวจสอบจำนวนผลทุเรียนในแต่ละต้นได้ และเพื่อสร้างความเป็นมาตรฐานคุณภาพของทุเรียนเห็นได้ว่า เจ้าของสวนต้องดูแลอย่างดี เวลาตัดลูกเพื่อเก็บมาขาย ต้องค่อยๆ หย่อนลงมาโดยไม่ให้ช้ำ รอจนผลสุก 90-95 เปอร์เซ็นต์จึงตัด เพราะถ้าทุเรียนยังแก่คาต้นจะยิ่งอร่อย และต้องคอยดูแลไม่ให้ทุเรียนสุกพร้อมกันทั้งสวนต้องคอยตรวจและค่อยๆ ตัด นี่ก็ คือ สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ทุเรียนนนทบุรีราคาสูงกว่าทุเรียนทั่วไป

ลูกค้ามีความต้องการทุเรียนที่แตกต่างกันทั้งขนาดผล ความแก่ ห่าม หรือ ผลสุก ราคาจะตกลงกันไปตามสภาพความต้องการ หรือ แล้วแต่จะตกลงกัน โดยทั่วไปแล้วสมาชิกสหกรณ์จะนิยมขายยกกันเป็นลูก ๆ ตามคุณภาพของผล ไม่ได้ซั่งกิโยขายตามน้ำหนักเหมือนทุเรียนทั่วไป

ทั้งนี้เป็นการขายขาด ไม่ว่าผู้รวบรวมจะไปขายในราคาเท่าใดนั้น ผู้จำหน่ายเป็นผู้รับผิดชอบ ประกันคุณภาพผลผลิตเอง จึงเป็นความจำเป็นที่ผู้รวบรวม และ ผู้จำหน่ายจะต้องมีความรู้ ความแม่นยำของการคำนวณวันตัดผลผลิตทุเรียนจากต้น ขึ้นตอนต่อไป ผู้รวบรวมได้สร้างโรงคัดแยกผลผลิตขึ้น เพื่อคัดเกรดทุเรียน ทั้งยังเป็นสถานที่ที่เป็นทางเลือกให้ผู้ตรวจสอบคุณภาพ หรือ ลูกค้าน่าเชื่อถือ มีกระบวนการในเรื่องการคัดแยกคุณภาพตามความต้องการของตลาด การตรวจสอบคุณภาพ การติดเครื่องหมายของสวนไว้ที่ผลทุเรียน มีการใช้มุ้งครอบมีตู้เย็นหลายแบบ เพื่อรักษาความสด ยืดอายุผลทุเรียน ผลผลิตในโรงเก็บทุเรียน หรือ คลังทุเรียน การกางมุ้งจะช่วยป้องกันหนู กระรอก แมลงมารบกวน ในระหว่างการรอส่งมอบ การบรรจุหีบห่อ และการขนส่งจากสวนไปโรงเก็บผลผลิต ตลอดจนจัดการส่งมอบให้กับลูกค้า หรือ ตัวแทนลูกค้า เป็นหน้าที่จัดการโดยผู้รวบรวม และ ผู้จำหน่าย ตามลำดับ

1.3 ระดับปลายน้ำ การจำหน่าย

จากการสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์ข้อมูลด้านการจัดจำหน่าย พบว่า วิถีตลาดระดับปลายน้ำ แหล่งรับซื้อผลผลิต จำหน่าย ณ แหล่งผลิต หรือ สวน โดยวิธีนี้ ผู้รวบรวมจะเข้าไปรับซื้อ และคัดกรองเกรดของทุเรียนเองถึงสวนของสมาชิกสหกรณ์ ก่อนเกิดน้ำท่วม ปี 2554 แม้ว่าผลผลิตทุเรียนต่อปีไม่มากนัก แต่ชื่อเสียงยาวนานของทุเรียนที่จังหวัดนนทบุรีมีคุณภาพ ราคาจึงสูง ปกติแล้วทุเรียนเมืองนนทบุรี จะมีจำหน่ายเฉพาะในงานเทศกาลของจังหวัดเคยจัดงานที่วัดใหญ่สว่างอารมณ์ จังหวัดนนทบุรี และห้างสรรพสินค้าเช่นทรัสต์นาทิเบสส์ จังหวัดนนทบุรี คิดป้ายราคาชัดเจน เพื่อให้เห็นว่า"ก้านยาวนนทบุรี"มีลักษณะพิเศษกว่าที่อื่น เนื้อละเอียด เหนียว หวานน้อย มันเยอะ เนื้อไม่ละเอียดมือ กลิ่นไม่ฉุนรุนแรงราคาผลละ 3,500-6,000 บาท ผลหนึ่งหนักราว 3-4 กิโลกรัม ส่วนทุเรียนหมอนทองกิโลกรัมละ 250 บาทคุณอดิสรณ์ ที่ปรึกษาชมรมอนุรักษ์ทุเรียนนนทบุรี ให้ข้อมูลว่า “ทุเรียนก้านยาวเคยเป็นที่นิยมของคนได้หวัน เมื่อ 20-30 ปีที่แล้วขายผลละ 500-800 บาท พอทุเรียนนนทบุรีมีชื่อเข้าไปซื้อที่สวนคนดัง ตอนหลังไม่มีการส่งออก เพราะขายแค่ในจังหวัดก็หมดแล้วทุกๆ ปีจะจัดงานในช่วงพฤษภาคม-มิถุนายน ชมรมอนุรักษ์ทุเรียนนนทบุรีตกลงกับเกษตรกรว่าคนที่นำทุเรียนมาขาย ต้องเป็นสมาชิกชมรม และเป็นเกษตรกรเท่านั้นต้องไม่ใช่แม่ค้า ถ้าไม่ซื้อในงานแสดงว่าไม่ใช่ทุเรียนเมืองนนทบุรี คนที่จะเอาทุเรียนมาขายต้องแจ้งกรรมการก่อน และผ่านการตรวจสอบในสวนว่ามีทุเรียนจริง ถ้าคุณภาพตรงตามนั้น จึงจะวางขายได้ โดยมีป้ายอนุญาตให้ขาย”

ด้วยขณะนี้ไม่มีผลผลิตทุเรียนจำหน่าย ผู้ศึกษาพบว่า ผู้ทำหน้าที่ผู้รวบรวมผลผลิต และ ผู้จำหน่ายให้แก่ชาวสวนของ ตำบลไทรมา ใช้ฐานข้อมูลลูกค้าทุเรียน จากลูกค้าเดิม และมีลูกค้า

ใหม่เพิ่มจากชาวจีนต่างชาติ โดยเฉพาะฮ่องกง ติดต่อกันมาจากรัฐบาลรัฐ ร้องขอมาจิมรชาติ
 ทุเรียนนนทบุรี ที่สวนของสมาชิกสหกรณ์โดยผู้จำหน่ายได้จัดสถานที่ไว้เป็นการรองรับลูกค้า การ
 จำหน่ายนอกจากจำหน่ายผลทุเรียนสด ยังมีผลไม้สดประเภทอื่น และ พืชผักสวนครัวที่สามารถ
 นำไปจำหน่ายระหว่างการดูแลผลผลิตทุเรียนจากการปรับปรุงสวนครั้งใหญ่ ได้แก่ มังคุด กล้วย
 หอม กล้วยน้ำว่า ผักสวนครัว อื่น ๆ โดยผู้จำหน่ายให้ความเห็นว่า ปัจจัยที่ผู้บริโภคทุเรียนให้
 ความสำคัญในการเลือกซื้อทุเรียนสด มีปัจจัยประกอบคือ ฉลากตราของทุเรียนจากสวนนนทบุรี
 คุณลักษณะภายนอกของทุเรียนทางด้านกายภาพ เช่น กลิ่นทุเรียน ความสดทุเรียน พันธุ์ทุเรียนที่
 ชอบ หรือ พันธุ์ที่รู้จักแต่หาซื้อยาก สำหรับเรื่องปัจจัยราคา ลูกค้าสามารถยอมรับราคาได้ไม่มี
 เงื่อนไข แต่ทั้งนี้ ผู้จำหน่ายต้องรับประกันคุณภาพผลผลิต เนื่องจากเข้าข่ายลักษณะ คนซื้อไม่ได้
 รับประทาน คนรับประทานไม่ได้ซื้อ คือ ถือเป็นของฝากที่มีค่า เรื่องราคาผู้จำหน่ายคาดคะเนว่า
 สภาพปัจจุบัน การนำทุเรียนจากสวนอื่นที่ยังพอหลงเหลือรอดจากน้ำท่วม แต่ผลผลิตก็มีไม่มากนัก
 ในปีนี้ทุเรียนพันธุ์หอมทองนนทบุรี ราคาขายประมาณ 450 บาท ขึ้นไปต่อกิโลกรัม และ พันธุ์
 ก้านยาวนนทบุรี ราคาไม่ต่ำกว่า กิโลกรัมละ 1,100 บาท ทุเรียนก้านยาวบางลูก ผลมีขนาดใหญ่
 สมบูรณ์มาก น้ำหนักกว่า 8-10 กิโลกรัม บางปีให้ผลผลิตออกมาสวนละไม่ถึง 10 ลูก มีคนจับจอง
 กันตั้งแต่อยู่บนต้น การสังเกตทุเรียนนนทบุรี ให้ดูที่ฉลาก หรือ สติกเกอร์ติดที่ขั้วผล หรือ ปลิง ที่
 ฉลากจะระบุชื่อเจ้าของสวน สายพันธุ์ทุเรียน และ เบอร์โทรศัพท์เจ้าของสวน เพื่อเป็นการรับประกัน
 คุณภาพ หรือ อาจคืนสินค้าเมื่อไม่พอใจ เช่น ได้รับทุเรียนที่มีผลอ่อนเกินไป มีลักษณะเมล็ดสีซีด
 เนื้อไม่เหลือง สุกแล้ว แต่รสชาติไม่หวานมัน ทุเรียนที่มีฉลากติดอยู่ที่ขั้ว ผู้จำหน่ายยินดีคืนเงิน
 หรือ เปลี่ยนผลใหม่ให้ในกรณีที่ซื้อทุเรียนเสีย อ่อน เน่า หรือ ถูกหนอนเจาะ รับประทานไม่ได้เป็น
 บางพู ยินดีคืนเงินให้ตามสัดส่วนพูที่เสียหาย แต่ทั้งนี้ การเน่าเสียต้องไม่เกิดจากการเก็บรักษาที่ไม่
 ถูกต้อง เช่น นำทุเรียนไปใส่ไว้ในรถยนต์ที่จอดตากแดด นอกจากนั้น การคืนต้องนำทุเรียนทั้งลูก
 พร้อมฉลากที่ขั้วผล ติดไป มาแสดง แม้ว่าทุเรียนนนทบุรี จะมีราคาสูง แต่ก็ยังเป็นที่ต้องการของ
 ตลาด จนไม่สามารถจะเพิ่มผลผลิตได้ทัน จากการสัมภาษณ์ผู้จำหน่ายทราบว่า จากฐานข้อมูลลูกค้า
 เดิม ผู้จำหน่ายได้แบ่งกลุ่มผู้ซื้อ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ลูกค้ำของผู้จำหน่ายจากสวน ตำบลไทรมา จังหวัดนนทบุรี

ลูกค้ำ	จุดมุ่งหมายลูกค้ำ	การขนส่ง
ข้าราชการชั้นผู้น้อย บริษัทเอกชน พ่อค้ำ เจ้าของธุรกิจ	ของขวัญให้กับ หน่วยงานระดับจังหวัด	ผู้ซื้อจะส่งเจ้าหน้าที่มารับเอง
พ่อค้ำเชื้อสายจีน เป็นร้านผลไม้ดั้งเดิม ย่านสี่พระยา และ ตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร	ขายส่ง	ขนส่งโดยรถยนต์ โดยบรรจุในกล่องกันระแทก รองกันช้ำด้วยใบตอง ไม่ปิด ผนึก
ร้านผลไม้ ตลาด อดก. กรุงเทพมหานคร	ขายส่ง	ขนส่งโดยรถยนต์โดยบรรจุ ในกล่องกันระแทก รองกัน ช้ำด้วยใบตอง ไม่ปิดผนึก
ในโครงการของสำนักพระราชวังใน บางโอกาส	งานพิธีการ	ผู้ซื้อจะส่งเจ้าหน้าที่มารับเอง
นักท่องเที่ยวชาวจีน และ ส่องกง โดย ผ่านช่องทางบริษัททัวร์ ติดต่อมา	ต้องการลิ้มรสชาติ ตามที่ได้ยินคำบอกเล่า	มารับประทานที่สวน และ บริษัททัวร์ ส่งเจ้าหน้าที่มารับ ที่สวน

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

ตารางที่ 4.2 ลูกค้ำของผู้จำหน่ายจากสวน ตำบลบางกร่าง จังหวัดนนทบุรี

ลูกค้ำ	จุดมุ่งหมายลูกค้ำ	การขนส่ง
ข้าราชการชั้นผู้น้อย บริษัทเอกชน พ่อค้ำ เจ้าของธุรกิจนักการเมือง	ของขวัญให้กับ หน่วยงานระดับ จังหวัด	ผู้ซื้อจะส่งเจ้าหน้าที่มารับเอง
ในโครงการของสำนักพระราชวังในบาง โอกาส	งานพิธีการ	ผู้ซื้อจะส่งเจ้าหน้าที่มารับเอง
นักท่องเที่ยวชาวจีน และ ส่องกง โดยผ่าน ช่องทางบริษัททัวร์ ติดต่อมา	ต้องการลิ้มรสชาติ ตามที่ได้ยินคำบอกเล่า	มารับประทานที่สวน และ บริษัททัวร์ ส่งเจ้าหน้าที่มารับที่ สวน

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้จำหน่ายทราบว่า การขายทุเรียนนนทบุรีคุณภาพนั้น ชมรมอนุรักษ์พื้นฟูทุเรียนนนทบุรี มีกฎเหล็กว่า หากชาวสวนทุเรียนรายใดแอบอ้าง นำทุเรียนที่ไม่ใช่จากสวนนนทบุรีแท้มาสวมรอยขาย และ พิสูจน์ได้ว่า ผิดจริง จะต้องถูกปรับเป็นเงิน 10 เท่า ของราคาทุเรียนที่ขายให้แก่ลูกค้า ตัวอย่าง ราคาผลทุเรียน 10,000 บาท หากพิสูจน์ได้ว่าไม่ใช่ของแท้ จะต้องถูกปรับเป็นเงิน 100,000 บาท โดยเน้นว่า หากผู้ซื้อไม่แน่ใจ ให้คุณลากำกับ รายละเอียดสวนที่ปลูกที่ติดไว้ที่ชื้อก้านผลทุเรียน อาจโทรสอบถามก่อน ขณะนี้ ชมรมอนุรักษ์พื้นฟูทุเรียนนนทบุรี ร่วมกับหน่วยงานราชการ ขอขึ้นทะเบียนทุเรียนนนทบุรีต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว อ้า (ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่องการขึ้นทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สำหรับทุเรียนนนทบุรี ลงวันที่ 31 มกราคม 2555 เลขที่ประกาศ 47 เลขคำขอ 53100070)

2. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

ในการจัดการในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจผลไม้ทุเรียนนนทบุรี

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือผู้จัดการสหกรณ์ 1 คน สมาชิกสหกรณ์จำนวน 20 คน โดยการเจาะจงตามคำแนะนำของประธานกลุ่มสมาชิกสหกรณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้จัดการสหกรณ์ 1 คน สมาชิกสหกรณ์ จำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง รวมถึงการสังเกตการณ์ ปฏิบัติงานในการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ผู้ศึกษาขอเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ โดยข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส โดยจะนำเสนอในรูปแบบ ตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลพื้นฐานของสมาชิก

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	6	46.15
หญิง	7	53.85
รวม	13	100.00
อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 21 ปี	-	-
21 – 30 ปี	-	-
31 – 40 ปี	1	7.69
41 – 50 ปี	3	23.08
51 – 60 ปี	2	15.38
61 ปีขึ้นไป	7	53.85
รวม	13	100.00
สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	2	15.38
สมรส	11	84.62
หม้าย/หย่า	-	-
รวม	13	100.00
ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	10	76.93
ปริญญาตรี	2	15.38
ปริญญาโท	1	7.69
ปริญญาเอก	-	-
รวม	13	100.00
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและ ช่วยทำงานการเกษตร		
1 – 2 คน	2	15.38
3 - 4 คน	11	84.62
รวม	13	100.00

ที่มา : จากการสัมภาษณ์

จากตารางที่ 4.3 พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 53.85 เป็นเพศชาย ร้อยละ 46.15 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่มากกว่า 61 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.85 รองลงมาคืออายุในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 23.08 อายุเฉลี่ยของสมาชิกสหกรณ์อยู่ที่ 61.67 ปี อายุน้อยที่สุด 35 ปี และอายุมากที่สุด 89 ปี สถานภาพของสมาชิกส่วนใหญ่ สมรส ร้อยละ 84.62 สมาชิกส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 76.93 มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาโทน้อยที่สุด คือร้อยละ 7.69 และไม่มีสมาชิกที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการทำงานเกษตรปลูกทุเรียน นนทบุรี มากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.16 และน้อยที่สุดมีระยะเวลาการทำงานต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 7.69 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และ ช่วยทำงานเกษตร ส่วนใหญ่ 3-4 คน คือ ร้อยละ 84.62

สมาชิกสหกรณ์ มีอาชีพที่สร้างรายได้หลักจากการทำสวนทุเรียนเนื่องจากต้นทุนเรียน นนทบุรียังไม่มียield หลังจากอุทกภัยในปี 2554 สมาชิกสหกรณ์จึงมีรายได้จากการขายพืชผลที่ปลูกชนิดอื่น โดยยึดแนวทางการใช้ชีวิตด้วยความพอเพียง และเป็นธรรมชาติมากที่สุด รายได้ที่รับเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและปัจจัยอื่นๆ โดยวิถีชีวิตเรียบง่ายแบบชาวสวนดั้งเดิม ทั้งนี้สมาชิกสหกรณ์มีความกังวลว่า หน่วยงานราชการในปัจจุบันมีการสำรวจข้อมูลปริมาณสวนทุเรียนเพื่อทำการจ่ายค่าชดเชยจากสวนทุเรียนที่ได้รับผลกระทบเนื่องจากน้ำท่วมใหญ่ ปี 2554 โดยภาครัฐได้ทำการจ่ายครั้งแรกไปแล้ว ไร่ละ 5,000 บาท ในครั้งที่สองทราบว่าจะจัดจ่ายให้เพิ่มเติมประมาณไร่ละ 40,000 บาท โดยมีเงื่อนไขสำรวจพื้นที่ปลูกทุเรียนจริง และพืชอื่นในสวนเดียวกัน งานการศึกษาครั้งนี้จึงไม่มีข้อมูลรายได้จากสมาชิกสหกรณ์ รายจ่ายหลัก คือรายจ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน สำหรับด้านภาระหนี้สินพบว่าสมาชิกสหกรณ์ที่มีกิจกรรมทำธุรกรรมกู้เงินมีจำนวน 2 ราย ใน 12 ราย จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ในอัตราที่รัฐช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย ระยะเวลา 3 ปีอัตราดอกเบี้ยต่ำคือร้อยละ 3 ต่อปี โดยสมาชิกสหกรณ์ที่กู้ยืมได้ให้เหตุผลว่าเพื่อปรับปรุงสภาพสวนแปลงครั้งใหญ่หลังจากประสบอุทกภัย สมาชิกสหกรณ์รายอื่นเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องกู้เงินมาใช้ เพราะยังสามารถใช้เงินสดมาหมุนเวียนได้ ด้วยวิธีการปลูกแบบธรรมชาติ และค่อยๆ ปรับแต่งสวนทุเรียนที่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ ในปัจจุบันสมาชิกสหกรณ์ทุกรายที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมื่องนนทบุรี จำกัด มิได้ส่งค่าหุ้นรายเดือนให้แก่สหกรณ์ฯ แต่อย่างใด และสหกรณ์ยังคงให้นับเป็นสมาชิก ไม่ขาดสมาชิกภาพ เนื่องจากเป็นสมาชิกมายาวนาน ปัจจุบันสมาชิกเป็นผู้สูงอายุ ไม่สะดวกที่บุตรหลานจะมาดำเนินกิจกรรมแทน โดยยังคงใช้บริการจากสหกรณ์ในการรวบรวมส่งซื้อปุ๋ยเคมี หรือปุ๋ยตามที่แจ้งข้อมูลให้สหกรณ์จัดหาสำหรับการผลิต ทั้งนี้ สหกรณ์ฯ มีบริการส่งสินค้าถึงในแหล่งผลิตของสมาชิก

การรวมกลุ่มของสมาชิก และ เงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนทบุรี และ แหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.)

3. ระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงจากแหล่งผลิต ถึง ผู้บริโภคปลายทาง

สรุปจากกระบวนการของกิจกรรม ซึ่งมี 2 ส่วน คือ

- 1.) ระบบการไหลของข่าวสารหรือข้อมูลการสั่งซื้อของลูกค้ากับผู้รับผิดชอบแต่ละขั้นตอน
- 2.) ระบบการขนส่งหรือการไหลของวัตถุดิบ เพื่อการผลิตและ ระบบการขนส่งสู่ผู้บริโภค เป็นการไหลของสินค้าในส่วนของขนส่งมอบ

4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

4.1 เพื่อทราบถึงวิถีตลาด ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ของผลผลิตที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดขึ้นของสมาชิกสหกรณ์ในห่วงโซ่อุปทานทุเรียนของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

4.2 เพื่อทราบถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรีจำกัดในการจัดการในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจผลไม้มือทุเรียนนนทบุรี

4.3 เพื่อทราบถึงระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงจากแหล่งผลิต ถึง ผู้บริโภคปลายทาง

4.4 ข้อเสนอแนะ จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

4.4.1 สมาชิกสหกรณ์จะตื่นตัว ได้รับการศึกษามากขึ้น สามารถคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนยับยั้งจุดจติสำนึกของสมาชิกสหกรณ์รุ่นหลัง ให้เห็นถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของทุเรียนจังหวัดนนทบุรี

4.4.2 สมาชิกสหกรณ์ได้รับการแก้ไขปัญหา การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ มีการกระจายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น

4.4.3 ผู้ศึกษา และนักพัฒนาจะได้เรียนรู้จากชุมชน ได้ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้าใจชุมชนได้ดีขึ้น และเกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเอง และเป็นหนทางของการนำไปสู่การเกษตรแบบยั่งยืน

โดยสรุปสมาชิกสหกรณ์ ผู้ปลูกทุเรียน จำนวนทั้งหมด 12 ราย มีความเห็นตรงกันว่า จะยังคงทำสวนทุเรียนนนทบุรีต่อไป จนกว่าจะไม่มีผู้สืบทอด ด้วยเหตุผลคือ ทุเรียนนนทบุรี เปรียบเสมือนจิตวิญญาณใช้ภูมิปัญญาที่ตั้งสมจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่นสืบทอดกันมา และ ประกอบกับต้องการสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทั้งนี้ กรมวิชาการเกษตรได้ผลิตต้นพันธุ์ทุเรียนพันธุ์ดั้งเดิม และได้ทูลเกล้าถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อพระราชทานแก่เกษตรกร และ สมาชิกสหกรณ์ชาวสวนทุเรียนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2555 ที่ผ่านมา จำนวน 5 พันธุ์ คือพันธุ์นกหยิบ พันธุ์กบทองคำ พันธุ์กบสีนาก พันธุ์ดวงทอง และพันธุ์ทูลถวาย ในการนี้สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกทุเรียนที่เข้าร่วมในการทำการศึกษารั้งนี้ ได้เข้ารับพระราชทานกิ่งพันธุ์ดั้งเดิมดังกล่าว คนละ 16 ต้น และนำมาปลูกในสวนของตนเองโดยปักป้ายชื่อพันธุ์ทุเรียนโบราณไว้ทุกบ้าน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังสวนทุเรียนของนางเบญจวรรณ ออโอสถู หมู่ 6 ตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ทรงติดตามความก้าวหน้าการฟื้นฟูพันธุ์ทุเรียนนนทบุรีที่มีพระราชดำริให้อนุรักษ์ไว้ เนื่องจากเกรงจะสูญพันธุ์จากเหตุการณ์อุทกภัยโดยวิธีเก็บรวบรวมพันธุ์ดั้งเดิมไว้ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี จากนั้นขยายพันธุ์ด้วยการใช้แม่พันธุ์จากแปลงรวบรวม และทยอยส่งคืนให้ชาวสวนทุเรียน จังหวัดนนทบุรี ในการนี้ทอดพระเนตรความหลากหลายของพันธุ์ทุเรียนนนทบุรีที่นำมาจัดแสดง 100 พันธุ์ ซึ่งกรมวิชาการเกษตรได้ตั้งคณะทำงานจำแนกพันธุ์ทุเรียน สนองพระราชดำริเกี่ยวกับพันธุ์ทุเรียนที่มีจำนวนมากและหลากหลาย โดยใช้ต้นพันธุ์ทุเรียนพื้นเมืองดั้งเดิมของจังหวัดนนทบุรี 48 สายพันธุ์ จากนั้นทรง พระดำเนิน ไปยังสวนทุเรียนของนางลัดดาวัลย์ ไครคล้าย ผู้ร่วมทดสอบเทคโนโลยี เพื่อฟื้นฟูการผลิตทุเรียนนนทบุรี ตามโครงการกักตุนความหลากหลายพันธุ์ดีเฉพาะท้องถิ่นที่ประสบอุทกภัย โดยมีทุเรียน 9 พันธุ์ อาทิ พันธุ์นกหยิบกบสีนากกระดุม และกำปั่นพวง สำหรับแปลงทดสอบเทคโนโลยีการผลิตทุเรียน ได้นำองค์ความรู้ทางวิชาการที่เกิดจากการวิจัยไปปรับใช้ในพื้นที่ ผลการเจริญเติบโตของทุเรียนเป็นที่น่าพอใจ ทำให้มีรายได้ต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังปลูกพืชรอง และพืชเสริม เช่น ทองหลาง มะม่วง ขนุน มะพร้าว สร้างรายได้เสริมสัปดาห์ละ 600-1,000 บาท ก่อนที่ทุเรียนจะให้ผลผลิต โอกาสนี้ ทรงพระดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรที่เฝ้าทูลละอองพระบาทรับเสด็จจำนวนมาก สร้างความปลาบปลื้มให้แก่พสกนิกรในพื้นที่เป็นอย่างยิ่ง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียนโดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง รวมถึงการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานในการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ 3 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิถีตลาด ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ของผลผลิตที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดขึ้นของสมาชิกสหกรณ์ในห่วงโซ่อุปทานทุเรียนของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ในการจัดการในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจทุเรียนนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงจากแหล่งผลิต ถึง ผู้บริโภคปลายทาง ประชากรที่ศึกษาได้แก่ ผู้จัดการสหกรณ์ 1 คน สมาชิกสหกรณ์จำนวน 20 คน โดยการเจาะจงตามคำแนะนำของประธานกลุ่มสมาชิกสหกรณ์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้จัดการสหกรณ์ 1 คน สมาชิกสหกรณ์ จำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง และแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง รวมถึงการสังเกตการณ์การปฏิบัติงานในการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1.) การสัมภาษณ์ (Interview)

(2.) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview)

(3.) การสังเกตการณ์ (Observation)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) และแบบการสังเกตการณ์ การปฏิบัติงานในการจัดการห่วงโซ่อุปทานแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Observation) เพื่อเก็บข้อมูลพฤติกรรมการปฏิบัติงานในการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียนนนทบุรีของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึกและ แบบบันทึกการสังเกตชุมชน และ สมาชิกสหกรณ์ในการการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย แหล่งความรู้ทางอินเทอร์เน็ต และรายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์แบบโดยการสร้างข้อสรุป เพื่อหาวิธีปฏิบัติในการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างห่วงโซ่อุปทานต่างๆ และปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในห่วงโซ่อุปทานของทุเรียนนนทบุรี กรณีศึกษาของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัดด้านวิธีการศึกษา เป็นการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีผู้ทำวิจัยมาแล้วก่อนหน้านี้ ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ชี้แจงให้สมาชิกสหกรณ์ในพื้นที่ ชุมชน มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1. สรุปการศึกษา

สำหรับผลการศึกษา นำเสนอในลักษณะของภาพรวมที่ค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้ ตามลำดับ ดังนี้

1.1 วิถีตลาด ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ของผลผลิตที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดขึ้นของสมาชิกสหกรณ์ในห่วงโซ่อุปทานทุเรียนของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

ในการดำเนินการธุรกิจทุเรียน มีผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ สมาชิกสหกรณ์ผู้ผลิต พ่อค้ารวบรวมผู้ตรวจสอบคุณภาพ และผู้บริโภค หรือตัวแทน ดังนี้

1.) สมาชิกสหกรณ์มีกระบวนการจัดการตั้งแต่ จัดหาปัจจัยการผลิต การดูแลสวน การเก็บเกี่ยว คัดแยกคุณภาพ โดยส่งผ่านข้อมูลให้พ่อค้ารวบรวมมาตรวจสอบผลผลิตทุเรียนที่สวนของสมาชิกสหกรณ์

2.) พ่อค้ารวบรวม มีกระบวนการจัดการในเรื่องการคัดแยกคุณภาพ การบรรจุหีบห่อ และการขนส่งไปยังโรงเก็บทุเรียน หรือคลังสินค้า

3.) ผู้ตรวจสอบคุณภาพ มีกระบวนการในเรื่องการคัดแยกคุณภาพตามความต้องการของตลาด การตรวจสอบคุณภาพ การติดเครื่องหมายของสวนไว้ที่ผลทุเรียน การบรรจุหีบห่อ และการขนส่ง

4.) ผู้จำหน่าย มีกระบวนการจัดการในเรื่องประสานงานผู้บริโภค หรือตัวแทนผู้บริโภค โดยมีการรับประกันคุณภาพผลผลิต

การจัดการห่วงโซ่อุปทานคือ การจัดการสายโซ่อุปทานคือ กระบวนการโดยรวมของการไหลของวัสดุ สินค้า ตลอดจนข้อมูล และธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านตัวแทนที่เป็นผู้ส่งมอบ ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่ายไปจนถึงลูกค้าหรือผู้บริโภคโดยสายโซ่เหล่านี้มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจต่อกัน พร้อมกับการสร้างระบบให้เกิดการไหลเวียนของข้อมูลที่ทำให้เกิดกระบวนการทำงานของแต่ละหน่วยงานส่งผ่านไปทั่วทั้งองค์กรรวมทั้งการไหลเวียนของข้อมูลไปถึงลูกค้า และผู้จัดส่งวัตถุดิบด้วยเหตุผลหรือที่มานั้น เนื่องมาจากการดำเนินธุรกิจในยุคนี้ให้ประสบความสำเร็จ และมีความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างแท้จริง สมาชิกสหกรณ์หรือชุมชนไม่สามารถดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียว หรือกระทำโดยลำพังได้ การบริหารในปัจจุบันและอนาคตนั้นสมาชิกสหกรณ์และชุมชนจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องต่างๆ ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องในสายโซ่อุปทานตามกิจกรรมที่เกิดขึ้นของสมาชิกสหกรณ์ที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนการของการจัดการในทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การจัดหาปัจจัยการผลิตสู่กระบวนการผลิต กระบวนการสั่งซื้อ จนกระทั่งส่งสินค้าถึงมือลูกค้าให้มีความต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ในการจัดการในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจผลไม้ทุเรียนนนทบุรี

การดำเนินการเป็นไปในลักษณะของการร่วมคิดและร่วมตัดสินใจของสมาชิกสหกรณ์ และชุมชน สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมระดับสูง และสามารถแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจให้ความเห็นชอบอย่างรอบครอบ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน สามารถรับประโยชน์ ทั้งโดยตรง ได้แก่ ได้รับค่าตอบแทนเมื่อมีการซื้อขายผลผลิตทุเรียน และรับประโยชน์โดยอ้อม อันเนื่องจากสภาพแวดล้อมของพื้นที่ชุมชนได้รับการพัฒนา เช่น การปรับปรุงถนน และ ประคูปิดเปิด ระบายน้ำ จาก สวน ลำคลอง และ แม่น้ำ การกระจายข่าวที่มีกระบวนการคัดเลือกข่าวสารที่เป็นประโยชน์ทำให้ได้รับข่าวสารต่อเนื่อง ตลอดจนได้ไปเรียนรู้ดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จ เป็นการเปิดโลกทัศน์ของสมาชิกสหกรณ์ ทั้งนี้ การที่สมาชิกสหกรณ์มีความเต็มใจ ในการให้ข้อมูลเป็นปัจจัยดึงให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาศึกษา และ ชุมชนก็ได้ใช้ประโยชน์จากผลการศึกษาดังกล่าวรูปธรรมการรวมกลุ่ม ได้แก่ การรวมกลุ่มของสมาชิกสหกรณ์ และ เงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนทบุรี และแหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตรได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.)

1.3 ระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงจากแหล่งผลิต ถึง ผู้บริโภคปลายทาง

ในการดำเนินการธุรกิจทุเรียนนนทบุรีในที่มีโช่มองเฉพาะการขนส่งเท่านั้นแต่ครอบคลุมถึงการบริหารจัดการด้านคุณภาพ การเก็บรักษา และการบริหารเวลา ให้ทันกับความต้องการของลูกค้า จะเห็นได้ว่าในทุกห่วงโซ่อุปทานมีความสัมพันธ์กันเป็นสายสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน และ มีความสำคัญทุกขั้นตอนของห่วงโซ่

2. อภิปรายผลการศึกษา

ประเด็นสำคัญที่ได้พบจากผลการศึกษาในเรื่องนี้ ผู้ศึกษาจะได้นำมาอภิปรายเพื่อสรุปเป็นข้อยุติให้ทราบถึงข้อเท็จจริงโดยมีการนำเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงเพื่อสนับสนุนหรือขัดแย้ง ดังนี้

จังหวัดนนทบุรี เป็นแหล่งเพาะปลูกที่มีความเหมาะสม และมีศักยภาพสูง เนื่องจากความพร้อมของสภาพภูมิประเทศ ที่ตั้งอยู่ในดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยแร่ธาตุ ส่งผลให้ทุเรียน และผลไม้ชนิดอื่นในจังหวัดนนทบุรี มีรสชาติดี แต่อย่างไรก็ตามการปลูกทุเรียนต้องใช้ระยะเวลาานกว่าจะให้ผลผลิตผลจากการศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียน โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด พบว่า รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทาน 3 รูปแบบ คือ

2.1 วิถีตลาดของผลผลิตจากกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์

2.1.1 ระดับต้นน้ำ

1.) การเตรียมพื้นที่ปลูกที่ดิน จากการขยายตัวของชุมชนเมือง ประกอบกับผลความเสียหายจากอุทกภัย ปี 2554 ทำให้เกษตรกรที่มีที่ดินในแปลงใกล้กันหลายราย เลิกประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อนำที่ดินไปขาย ส่งผลให้พื้นที่สวนทุเรียนลดลงทุเรียนนนทบุรี จึงผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการสมาชิกทุกรายมีพื้นที่ปลูกทุเรียนเป็นของตนเอง จึงไม่มีรายจ่ายค่าเช่าสวน เนื่องจากเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงได้ สมาชิกสหกรณ์จะต้องมีการลงทุนในการปรับพื้นที่ เช่นขุดร่องน้ำ ยกโคก ขุดหลุม โขยเลน แต่ถ้าสวนจุดใดเป็นที่น้ำท่วมไม่ถึง เป็นลักษณะดอน ต้องใช้วิธีปรับพื้นที่ไถพรวน ปรับพื้นที่ให้เรียบ และขุดร่องน้ำ หรือ บ่อน้ำ ระบบสปริงเกอร์ ซึ่งเป็นต้นทุนค่าใช้จ่ายลงทุนสูงในระยะแรก

2.) ขุดหลุมปลูก การปลูก และวิธียังเป็นแบบโบราณลักษณะยกร่อง ยกโคก มีการเวียนทำโคกทุเรียนปีละ 1 ครั้งเพื่อเป็นการสกัดรากต้นไม้อื่นๆ ไม่ให้เข้าโคกทุเรียนสมาชิกสหกรณ์มีรายได้จากการปลูกพืชอื่นร่วมในสวน เช่น กล้ายน้ำว่า มังคุด กระท้อน และพืชผักสวนครัว

3.) แหล่งน้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะมีผลต่อการเจริญเติบโตของต้น และ คุณภาพผลทุเรียน ต้องให้น้ำต้นทุเรียนอย่างสม่ำเสมอ ใช้เครื่องสูบน้ำดึงน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาในสวน จึงไม่ขาดแคลนเรื่องแหล่งน้ำ แต่ที่คุณภาพน้ำสะอาดเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะเรื่องการปนเปื้อนของน้ำเค็มเข้าในสวน สมาชิกสหกรณ์มีการเฝ้าระวังเรื่องนี้อย่างเข้มงวด สัมพันธ์กับเรื่องความสำคัญของการจัดสร้างประตูน้ำระหว่างสวน กำคลอง และ แม่น้ำในชุมชนรวมทั้งเครื่องมือวัดระดับน้ำเค็มประจำตำบล เป็นสิ่งที่สมาชิกสหกรณ์ร้องขอให้ภาครัฐจัดหา

4.) สภาพดินสำหรับการปลูกใช้ดินเหนียว ดินเลน ใช้แครงตักโคลนเลนในท้องร่อง โปะที่โคนต้นไม้ เพื่อให้เป็นปุ๋ยแก่ต้นไม้ใช้ใบทองหลางที่มีการปลูกอย่างแพร่หลายในพื้นที่หมักเป็นปุ๋ยพืชสดกลบโคนต้น สาดเลนให้ร่องสวนกลบโคนต้นอีกครั้งหนึ่ง ทำให้ทุเรียนและผลไม้ต่างๆ มีการเจริญเติบโตเร็วและรสชาติดี

5.) พันธุ์ทุเรียน นิยมปลูกพันธุ์ในเชิงเศรษฐกิจ คือ ก้านยาว หมอนทองชะนี กระดุม โดยเฉพาะพันธุ์ก้านยาว ซึ่งเป็นพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัด เป็นที่ยอมรับว่ามีคุณภาพดี รสชาติอร่อย หวานมัน ผิวเรียบเนียน สีเหลืองทอง เนื้อละเอียดและ หนา แตกต่างจากทุเรียนของจังหวัดอื่น ทุเรียนของจังหวัดนนทบุรีมีหลากหลายพันธุ์ เพื่อเป็นทางเลือกแก่ผู้บริโภค สามารถทำให้มีฐานลูกค้าที่กว้างขึ้น

6.) วัสดุอุปกรณ์ปัจจัยการผลิตด้านเครื่องมือ และ อุปกรณ์การเกษตร พร้อมค่าซ่อมแซม เช่น เครื่องพ่นสารเคมี เครื่องสูบน้ำ เครื่องตัดหญ้า ตัดกิ่งพันธุ์ทุเรียน เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำสวนตามขั้นตอนต่าง ๆ สมาชิกสหกรณ์ต้องมีการจัดซื้อ จัดหาให้มีใช้อย่างตลอดเวลาปัจจุบัน สมาชิกสหกรณ์เห็นว่าเป็นเรื่องที่ต้องแบกรับภาระต้นทุนค่าใช้จ่ายนี้อย่างต่อเนื่อง

7.) การดูแลรักษากำจัดศัตรูพืช การใส่ปุ๋ย ใส่สารเร่งบำรุง (ฮอร์โมน) บำรุงผล สารเคมีป้องกัน และ กำจัดศัตรูพืช เป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะ ทุเรียนเป็นพืชที่มีโรค และศัตรูพืชมาก จำเป็นต้องใช้สารเคมี ในการป้องกัน และ กำจัดศัตรูพืช สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรุ่นเก่าจะเป็นเจ้าของแรงงานเอง โดยใช้แรงงานคนในครอบครัว แต่ปัจจุบัน มีการจ้างแรงงานเป็นครั้งคราว ได้แก่ จ้างถางหญ้า กำจัดวัชพืช ตัดแต่ง ค้ำยันกิ่ง และ เก็บเกี่ยวผลผลิต โดยจะทำงานร่วมกับสมาชิกสหกรณ์ เจ้าของสวน

2.1.2 ระดับกลางน้ำ

การเก็บเกี่ยวการสังเกตผลทุเรียนเจ้าของสวน ตัดเอง / จ้างทำสัญลักษณ์ไว้ที่ผลทุเรียนแต่ละรุ่นรวมถึงการขนส่งไปยังโรงเก็บทุเรียนสมาชิกสหกรณ์ ตำบลไทรม้า มีการตกลงเพื่อขายผ่านพ่อค้าผู้รวบรวมผลผลิต กล่าวได้ว่า เป็นผู้จำหน่ายให้แก่ชาวสวนทั้งหมดที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ ด้วยเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในการคำนวณวันสุกแก่และสามารถกำหนดวันตัดทุเรียนได้ค่อนข้างแม่นยำ และเป็นไปตามความต้องการของลูกค้า หรือ ผู้บริโภคแต่ละรายดังนั้นผู้รวบรวมทุเรียนจะมาร่วมกันตัดสินใจที่สวน กล่าวคือ เจ้าของสวนจะไม่กำหนดวันว่าจะตัดทุเรียนเมื่อไร ตามแต่เขาจะสะดวก เมื่อตกลงซื้อขายกันแล้ว เจ้าของก็จะดูแลทุเรียนส่วนที่ยังไม่ได้ตัดให้เป็นอย่างดี ไม่มีการแอบขายต่อ หรือ สูญหายแม้แต่ลูกเดียวสำหรับ ตำบลบางกร่าง จะขายผ่านกลุ่มชมรมอนุรักษ์ฟื้นฟูทุเรียนนนทบุรี เนื่องจากทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีอายุสั้น ต้องการการเก็บรักษาที่ถูกต้อง ถูกเวลา และ การส่งมอบให้ลูกค้าด้วยความพิถีพิถันและพบว่า ผู้บริโภคเป็นผู้ติดต่อมาขอซื้อถึงสวนเป็นส่วนใหญ่

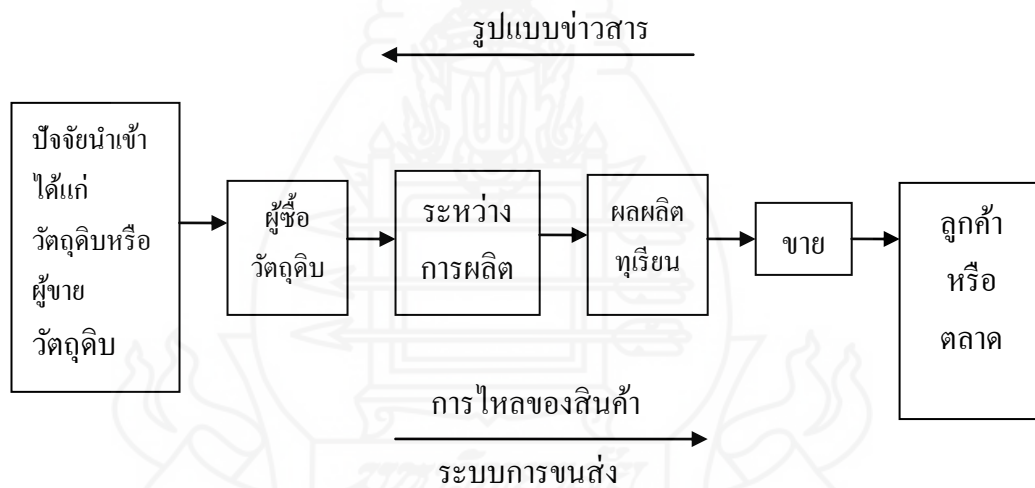
2.1.3 ระดับปลายน้ำ

การจำหน่ายพ่อค้าคนกลาง / ผู้รวบรวมตัวแทนผู้บริโภค / ผู้บริโภค การรับประกันคุณภาพทุเรียน และ การส่งมอบทุเรียนกลุ่มลูกค้าทุเรียนจังหวัดนนทบุรี เป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มลูกค้าทุเรียนจังหวัดอื่น ๆ นับเป็นผลผลิตการเกษตรชนิดหนึ่งที่มีวิถีชีวิตของสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูก เชื่อมโยงกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พันธุกรรมทุเรียน นับได้ว่า เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของประเทศไทยโดยยังคงพันธุกรรมที่โดดเด่น ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ภายใต้การจัดการห่วงโซ่อุปทานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถขายได้ในราคาที่สูง โดยผู้บริโภคยินดีที่จะจ่าย ในบรรดาผลไม้ต่าง ๆ ทุเรียนจังหวัดนนทบุรี นับเป็นผลไม้ที่นับเป็นของขวัญให้กับผู้หลัก ผู้ใหญ่ หน่วยงานที่เคารพนับถือ เนื่องจากเป็นผลไม้ที่มีราคาแพง และมีคุณค่า หาซื้อรับประทานได้ยากยิ่งสมาชิกสหกรณ์สามารถกำหนดราคาขายของผลผลิต สามารถสร้างกำไรได้อย่างดีจากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า ลูกค้า หรือ ผู้บริโภคทุเรียนนนทบุรี เป็นลูกค้าเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) ลูกค้าสามารถยอมรับราคาได้ ไม่มีเงื่อนไข แต่ทั้งนี้ ผู้จำหน่ายต้องรับประกันคุณภาพผลผลิต เนื่องจากเข้าข่ายลักษณะ คนซื้อไม่ได้รับประทาน คนรับประทานไม่ได้ซื้อ

จากวิถีตลาดของผลผลิตจากกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์ สอดคล้องกับการนำแนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทานมาประยุกต์ใช้ในการบริหารธุรกิจเรียนของสหกรณ์ทั้งหมดในห่วงโซ่อุปทานในภาพที่ 5.1 แสดงให้เห็นว่า ในการจัดการห่วงโซ่อุปทานในการผลิตทุเรียนของสมาชิกสหกรณ์ผู้ตลาดนั้น ซึ่งมีระบบการไหลของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในส่วนของกระบวนการขนส่งตามกระบวนการของกิจกรรม ซึ่งมี 2 ส่วน คือ

- 1.) ระบบการไหลของข่าวสารหรือข้อมูลการสั่งซื้อของลูกค้ากับผู้รับผิดชอบแต่ละขั้นตอน
- 2.) ระบบการขนส่งหรือการไหลของวัตถุดิบ เพื่อการผลิตและ ระบบการขนส่งสู่ผู้บริโภค เป็นการไหลของสินค้าในส่วนของกำรส่งมอบ

การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียน

ภาพที่ 5.1 กระบวนการจัดการของผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจทุเรียน
ที่มา: คัดแปลงจากแนวคิดของ Mentzer et al. (2001) และวิชัย ไชยมิ (2552)

ดังนั้น ระบบการไหลของข้อมูล ข่าวสารจากลูกค้าประสานสั่งซื้อสินค้าทุเรียนพื้นฐานบนทปรี ย่อมส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องแต่ละขั้นตอนใช้ข้อมูลด้านการตลาด มาเพื่อวางแผนการผลิตโดย สั่งซื้อวัตถุดิบโดยผู้ขาย ส่งมอบสินค้าด้วยกันตามคุณภาพปริมาณและเวลาที่กำหนดตามเงื่อนไขตกลง ระบบข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร ระหว่างลูกค้ากับผู้ประกอบการแต่ละขั้นตอน ที่มีผลต่อธุรกิจ ระบบห่วงโซ่อุปทานทุเรียน เป็นความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องของหน่วยปฏิบัติต่างๆ

ของสมาชิกสหกรณ์ที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจแบบเอื้ออาทรชุมชน โดยเฉพาะการจัดการปัจจัยการผลิตสมาชิกสหกรณ์ได้มีหน่วยงานภายใน คือ ฝ่ายสินเชื่อของสหกรณ์ฯ ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการปลูกทุเรียนพันธุ์นนทบุรี โดยบริการจัดหาปัจจัยการผลิต โดยสมาชิกสหกรณ์ร่วมกันสั่งซื้อปุ๋ยเคมี หรือ ปุ๋ยอินทรีย์ จากสหกรณ์ฯ นับเป็นส่วนหนึ่งในระบบห่วงโซ่แบบพื้นฐาน (Basic/Direct Supply Chain) ตามแนวคิดของMentzer et. al. (2001) และวิชัย ไชยมิ (2552) อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาเห็นว่าในกรณีศึกษา ยังมีการดำเนินกิจกรรมที่ยังไม่สมบูรณ์และครบถ้วนตามแนวทางในการจัดการห่วงโซ่อุปทานของแต่ละกระบวนการ เช่น ไม่มีการพยากรณ์ความต้องการในห่วงโซ่อุปทาน และพบว่า สหกรณ์ฯ ยังไม่ได้นำเอาแนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทานมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจทุเรียน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจ แต่ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดในการแข่งขันทางธุรกิจ ด้วยสมาชิกที่ทำธุรกรรมกับสหกรณ์ฯ มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับสมาชิกทั้งหมดของสหกรณ์

2.2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

การค้นคว้าอิสระเรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานทุเรียน โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด เป็นการวิจัยที่ผสมผสานการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) รวมทั้งวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เข้าด้วยกันเพื่อให้มีความรู้ความสำคัญและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานในการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ความรู้จะสอดแทรกด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์จากผู้มีประสบการณ์และการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการประชุมกลุ่ม/การสนทนากลุ่มรูปแบบขององค์ความรู้ใหม่จากการดำเนินงานประกอบด้วย การพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทางธุรกิจระบบการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานของสหกรณ์การดำเนินการเป็นไปในลักษณะของการร่วมคิดและร่วมตัดสินใจของสมาชิกสหกรณ์ และชุมชนสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมระดับสูง และสามารถแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจให้ความเห็นชอบอย่างรอบคอบ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน การรับประโยชน์โดยตรง ได้แก่ ได้รับค่าตอบแทนเมื่อมีการซื้อขายผลผลิตทุเรียน และรับประโยชน์โดยอ้อม อันเนื่องจากสภาพแวดล้อมของชุมชนได้รับการพัฒนา เช่น การปรับปรุงถนน และ ประตูเปิดปิด ระบายน้ำ จากสวน ลำคลอง และ แม่น้ำ การกระจายข่าวที่มีกระบวนการคัดเลือกข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ทำให้ได้รับข่าวสารต่อเนื่อง ตลอดจนได้ไปเรียนรู้ดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จ เป็นการเปิดโลกทัศน์ของสมาชิกสหกรณ์ และการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ การที่สมาชิกสหกรณ์มีความเต็มใจในการให้ข้อมูล เป็นปัจจัยดึงให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาศึกษา และ ชุมชนก็ได้ใช้ประโยชน์จากผล

การศึกษาดังกล่าว ทั้งนี้ สอดคล้องกับเป้าหมายของสหกรณ์การเกษตร คือ การมุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิกสหกรณ์ ประโยชน์ สูงสุดจากการดำเนินงานสหกรณ์ต้องเอื้อประโยชน์แก่สมาชิกในรูปแบบต่างๆ ดังนั้น จุดหมายปลายทางของสหกรณ์ หลักสำคัญ คือ สมาชิกต้องมีความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของสหกรณ์และมีส่วนร่วมในการสร้างประสิทธิภาพให้กับสหกรณ์ สหกรณ์ควรขยายฐานสมาชิกในอาชีพปลูกทุเรียนเพื่อให้สมาชิกมีความกินดีอยู่ดี หนี้สินลดลง มีสวัสดิการที่ดี และอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพสอดคล้องกับแนวคิดของ สุภางค์ จันทวานิช (2547 : 67) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) หมายถึง วิธีการที่ให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมวิจัย เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการวิจัย นับตั้งแต่การกำหนดปัญหา การดำเนินการ การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนหาแนวทางในการแก้ปัญหาหรือส่งเสริม

2.3. ระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงจากแหล่งผลิต ถึง ผู้บริโภคปลายทาง

ในการดำเนินการธุรกิจผลไม้ทุเรียนระบบในที่นี้ มิใช่มองเฉพาะการขนส่งเท่านั้นแต่ครอบคลุมถึงการบริหารจัดการด้านคุณภาพ การเก็บรักษา และการบริหารเวลา ให้ทันกับความต้องการของลูกค้า จะเห็นได้ว่าในทุกห่วงโซ่อุปทานมีความสัมพันธ์กันเป็นสายสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน และ มีความสำคัญทุกขั้นตอนของห่วงโซ่สอดคล้องกับแนวคิดชนิด โสรรัตน์ (2550: 68) การจัดการซัพพลายเชน เป็นกระบวนการในการบูรณาการเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างคู่ค้า (Suppliers) และลูกค้าตั้งแต่ต้นน้ำซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของสินค้าและวัตถุดิบ (Origin Upstream) จนสินค้าและหรือวัตถุดิบนั้นได้มีการเคลื่อนย้ายจัดเก็บและส่งมอบในแต่ละช่วงของโซ่อุปทานจนสินค้าได้ส่งมอบไปถึงผู้รับคนสุดท้าย (Customers Downstream) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในเชิงต้นทุนและระยะเวลาในการส่งมอบ

3. ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์

3.1 วิถีตลาด ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ของผลผลิตที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดขึ้นของสมาชิกสหกรณ์ในห่วงโซ่อุปทานทุเรียนของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัดพบว่า การเพิ่มเติม เผยแพร่ ให้ความรู้แก่สมาชิกสหกรณ์ ในการป้องกันล่วงหน้าจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โรค หรือ ศัตรูพืช ที่จะส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตความรู้ทางด้านเทคโนโลยีทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนในการปลูก จนถึง ขั้นตอนในการเก็บเกี่ยว โดยสามารถควบคุมทั้งคุณภาพ และ ปริมาณ รวมทั้งการควบคุมต้นทุนการผลิตได้ เพื่อลดปัญหาผลทุเรียนไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด การปลูกพืชที่หลากหลายชนิด ถือเป็น

ปัจจัยสำคัญต่อชุมชนเกษตรกรรมที่จะทำให้เกิดความยั่งยืน เนื่องจากการลดความเสี่ยงในเรื่องปริมาณ และ ราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่แน่นอน หากในปีใด ผลผลิตใดไม่สามารถเป็นไปตามความคาดหวัง จะมีผลผลิตอื่นในการจัดจำหน่ายเพื่อชดเชยกันนอกจากนั้น รัฐบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหามาตรการในการจัดระเบียบ หรือ วางผังเมือง โดยเฉพาะการป้องกันการขยายตัวของชุมชนที่สูงเกินไป ซึ่งอาจจะส่งผลให้พื้นที่เพราะปลูกทุเรียนลดลง หรือ สูญหายไป

3.2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัดในการจัดการในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจทุเรียนนนทบุรีพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิก ถือเป็นปัจจัยหนึ่งในการก่อให้เกิดความยั่งยืน ที่ทำให้ผู้นำชุมชน กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ ไม่เกิดความโดดเดี่ยวจากผู้นรอบข้าง และการมีส่วนร่วม ยังรวมถึงการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจำเป็นต้องหาตัวแทนเตรียมบุคลากร สืบทอด ทดแทน ช่วงผลัดรุ่นของคนรุ่นเก่า สู่นักรุ่นใหม่

3.3 ระบบการขนส่งที่เชื่อมโยงจากแหล่งผลิต ถึง ผู้บริโภคปลายทาง พบว่า การพัฒนาเทคโนโลยีในการเก็บเกี่ยวผลผลิตทุเรียน เนื่องจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตทุเรียน ต้องใช้แรงงานคนที่มีความชำนาญสูง เพื่อนำผลผลิตส่งมอบให้ตรงความต้องการของผู้บริโภค สมาชิกสหกรณ์จึงต้องแบกรับภาระต้นทุนในด้านค่าแรงที่สูงมาก ซึ่งหากมีเทคโนโลยีในการเก็บเกี่ยวผลผลิตทุเรียนแทนแรงงานคน สมาชิกสหกรณ์จะลดต้นทุนการผลิตลงได้มาก

3.4 ข้อเสนอแนะ จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สมาชิกสหกรณ์มีความเห็นตรงกันว่ายังคงทำสวนทุเรียนนนทบุรีต่อไป จนกว่าจะไม่มีผู้สืบทอด ด้วยเหตุผลคือ ทุเรียนนนทบุรี เปรียบเสมือนจิตวิญญาณที่ใช้ภูมิปัญญาที่สั่งสมจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่นสืบทอดกันมา และประกอบกับต้องการสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในชุมชนมีนักวิชาการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเก็บข้อมูลเป็นจำนวนมากได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ และสมาชิกสหกรณ์ และเกษตรกรในชุมชนต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จึงควรมีระบบการจัดเก็บ และสังเคราะห์งานศึกษา งานวิจัยที่มีอยู่แล้ว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน และใช้เป็นตัวแบบในการพัฒนาชุมชนอื่น ๆ ควบคู่ไปกับการผลิตทุเรียน เช่น จัดเป็นศูนย์สาธิตเกษตรผสมผสานแบบยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ มีความพร้อมในด้านการอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียน อย่างไรก็ตามในอนาคตมีความเป็นไปได้ที่จะกลายเป็นแหล่งรองรับการดูงานอย่างเต็มรูปแบบ หมายถึงจะมีการติดต่อขอเข้ารับการศึกษา หรือดูงานจากผู้คนและชุมชนภายนอกอย่างหลากหลาย ดังนั้น เสนอจัดเตรียมระบบการให้ผลประโยชน์คืนกับชุมชนมีความพร้อมในการปฏิบัติ เช่น สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

เชิงเกษตร มีที่พัก การจัดสถานที่รับรอง ในอัตราที่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นลักษณะของการจัดเก็บเข้าสู่กองกลาง และจัดสรรให้กับผู้ดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม

3.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป

จากการศึกษากระบวนการจัดการห่วงโซ่อุปทานธุรกิจทุเรียนของสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นในการจัดการห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจ ซึ่งมีข้อค้นพบที่สำคัญคือ ผู้บริหารสหกรณ์ยังไม่ได้นำแนวคิดการจัดการห่วงโซ่อุปทานมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันทางการตลาด ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของธุรกิจทุเรียนนนทบุรี ด้วยการจัดการห่วงโซ่อุปทาน ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะให้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ดังนี้

3.5.1 ศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่เหมาะสมกับธุรกิจทุเรียนนนทบุรีของสหกรณ์

3.5.2 ศึกษาสมรรถนะการจัดการห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจทุเรียนนนทบุรีของสหกรณ์

3.5.3 ศึกษากลยุทธ์การจัดการห่วงโซ่อุปทานที่เหมาะสมกับธุรกิจทุเรียนนนทบุรีของสหกรณ์

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บรรณานุกรม

- กมลเลิศรัตน์ และ คณะ (2551) รายงานการวิจัยการจัดการโซ่อุปทานผักสดในจังหวัดนครปฐม
จัดโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา (2555) “ประกาศ เรื่องการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สำหรับ
ทุเรียนนนทบุรี ปี พ.ศ. 2555” เลขที่ประกาศ 47 เลขคำขอ 53100070
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2547) “บทสรุปโครงการศึกษาวิจัยการพัฒนาระบบ Supply Chain
(โซ่อุปทาน) ธุรกิจค้าปลีก” สารสังเขป คืบค้นวันที่ 8 ธันวาคม 2556
จาก <http://www.dbd.go.th/mainsite/index.php?id=1706>
- กรมวิชาการเกษตร (2553) “สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน”
คืบค้นวันที่ 10 ตุลาคม 2556 จาก <http://it.doa.go.th/vichakan/news.php?newsid=7>
- กระทรวงศึกษาธิการ(2540) การวิจัยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติการ
กรุงเทพมหานครสำนักงานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (2)
- กิตติ มั่นกตัญญู และ คณะ (2554:) การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 3 เรื่อง ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อ
โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนท์ ตามพระราชดำริจัดโดย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นนทบุรี
- กองวิชาการ กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2536) สหกรณ์ในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร ชุมชุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- จรรยา จันทรวิสูทธิ์ (2548) “การจัดการการอนุรักษ์ทุเรียนนนทบุรีในพื้นที่ อำเภอเมือง
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” คืบค้นวันที่ 26 ตุลาคม 2556
จาก <http://www.ex-mba.buu.ac.th/Research%202556/Research.../research.pdf>
- ชมรมอนุรักษ์ทุเรียนนนท์ (2548) “ทุเรียนนนท์ มรดกล้ำค่าแห่งแผ่นดินเมืองนนท์”
คืบค้นวันที่ 11 พฤศจิกายน 2556 จาก
<http://www.kachon.com/board/index.php?showtopic=7842>
- ทรงพล สมศรี (2551) “ทุเรียนไทยและการปรับปรุงพันธุ์ : กรณีศึกษา พันธุ์จันทบุรี 1 จันทบุรี 2
จันทบุรี 3” หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้านการเกษตร เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เอกสารวิชาการลำดับที่ 5/2551

- ชนศักดิ์ โพธิ์ (2554) “กระบวนการห่วงโซ่อุปทานธุรกิจแปรรูปข้าวของสหกรณ์การเกษตรบรบือ
จำกัด จังหวัดมหาสารคาม” การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชนัญญา วสุศรี และคณะ (2550) “การจัดการห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมสับปะรด”
รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กรุงเทพมหานคร
- ชนิด โสรรัตน์ (2550) การประยุกต์ใช้โซ่อุปทาน และ โลจิสติกส์บริษัท วี – เซิร์ฟ โลจิสติกส์
กรุงเทพมหานคร
- บุรณะศักดิ์ มาดหมาย (2555) “สร้างความสามารถของธุรกิจด้วยการจัดการห่วงโซ่อุปทาน
(ตอนที่ 1)” ค้นคืนวันที่ 25 ธันวาคม 2556 จาก [http://www.thailandindustry.com/
guru/view.php?id=16250§ion=9&rcount=Y](http://www.thailandindustry.com/guru/view.php?id=16250§ion=9&rcount=Y)
- ปวีณา เชาวลิตวงศ์ (2548) “ห่วงโซ่อุปทาน” ค้นคืนวันที่ 8 ธันวาคม 2556
จาก <http://www.ismed.or.th/SME/src/bin/controller.php3>
- ไพรัช วงศ์ยุทธไกร (2551) “การจัดการห่วงโซ่อุปทาน” วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา
2, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) : 6 – 10
- ราชบัณฑิตยสถาน (2542) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน กรุงเทพมหานคร
บริษัทนานมีบุ๊คพับลิเคชันส์ จำกัด
- ลลิตา ธรรมนิธา (2550) “ความเป็นไปได้ในการลงทุนทำสวนทุเรียน กรณีศึกษากลุ่มชมรมผู้
อนุรักษ์ทุเรียนจังหวัดนนทบุรี” การค้นคว้าด้วยตนเอง ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(ธุรกิจการเกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วันชัย รัตนวงษ์ (2554) ถอดรหัสโลจิสติกและโซ่อุปทาน กรุงเทพมหานคร Logistic Book
- วิชัย ไชยมิ (2552) การจัดการโซ่อุปทานและดำเนินงาน นนทบุรี ห้างหุ้นส่วนจำกัดทีพีไอเอ็ม
2009
- ศศิธร วิเศษ และศุขพัฒน์ วัฒนโกไคย (2552) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์การวิจัยการ
ขับเคลื่อนการพัฒนาสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม โครงการวิจัยการเชื่อมโยงโซ่
อุปทานเครือข่ายคุณค่าผลไม้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สมบัติ ตงเต้าและ คณะ (2555) “รายงานวิจัยโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)
ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี” ค้นคืนวันที่ 8 ธันวาคม 2556
จาก www.doa.go.th/hrc/chantaburi/index.php?option=com

สาธิต พะเนียงทอง (2548) *การจัดการโซ่อุปทานเชิงกลยุทธ์* กรุงเทพมหานคร

บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่นจำกัด

สุภางศ์ จันทวานิช (2547) *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เสริมสุขสลักเพชรและคณะ (2550) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการจัดการการ

ผลิตทุเรียนคุณภาพสำหรับบริโภคสดเพื่อการส่งออกในลักษณะเครือข่ายธุรกิจที่มีความมั่นคงและยั่งยืนระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี ปี พ.ศ.2554 รายงานการประชุมร่วมกับกองส่งเสริมคุณภาพชีวิต

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี เรื่อง แผนปฏิบัติงาน โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนทบุรี

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2555) “ทุเรียน : เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่

ปี 2555 คณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก ปี 2555 (10 พ.ค.55) :

คณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคใต้ ปี 2555 (1 ส.ค.55)”

ค้นคืนวันที่ 26 ตุลาคม 2556 จาก

http://www.oae.go.th/fruits/images/production/durian/pro_durian.pdf

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2555) “สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2555” กรุงเทพมหานคร

John T. Mentzer Editor, *Supply Chain Management*, 2001, Sage Publications Inc , Thousand Oaks. USA.

John T.Mentzer, and others (2001) "Defining supply chain management. " *Journal of Business Logistics*. 22, 2 : 1-25.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้อมูลทั่วไป สหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

ข้อมูลทั่วไป

ประวัติที่ตั้งสำนักงาน

สหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ได้รับการจดทะเบียนเป็น สหกรณ์ประเภท สหกรณ์การเกษตร ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.๒๕๑๑ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๒๐ เลข ทะเบียนสหกรณ์ กสก.๑๕/๒๕๒๐ โดยการจัดตั้งใหม่ดำเนินงานในท้องที่อำเภอเมืองนนทบุรี ตั้งแต่วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๒๐ เป็นต้นมา มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และเพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อเกิดประโยชน์แก่สมาชิกทั้งทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม มีสมาชิกแรกตั้ง ๑๘๔ คน แบ่งเป็นกลุ่มสมาชิก จำนวน ๖ กลุ่ม มีทุน ดำเนินงานจากทุนเรือนหุ้น ๘,๒๐๐ บาท และกู้เงินจากภายนอกครั้งแรก ๓๖๘,๐๐๐ บาท ผลการ ดำเนินงานในปีแรกมีกำไรสุทธิ ๗,๘๔๘.๓๔ บาท จากนั้นสหกรณ์ฯ ได้ขยายธุรกิจและบริการ ต่างๆ แก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง มาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา ๓๕ ปี มีสมาชิกจำนวน ๖๘๔ คน แยกเป็น กลุ่มทั้งสิ้น ๑๐ กลุ่ม ที่ตั้งสำนักงาน ๑๐๔/๓๓ หมู่ ๒ ตำบลบางกระสอบ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

โทร.๐-๒๕๒๕-๑๓๔๓,๐-๒๕๖๘-๑๐๕๐

สถานภาพปัจจุบันของสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด ปัจจุบันมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น ๖๘๔ คน แยกเป็นกลุ่มทั้งสิ้น ๑๐ กลุ่ม ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมืองนนทบุรี ในตำบลบางรักน้อย ตำบลไทรมา ตำบลบางไผ่ และตำบลบางกร่าง คณะกรรมการสหกรณ์ จำนวน ๑๒ คน ประกอบด้วย

รายชื่อคณะกรรมการสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

ลำดับที่	ชื่อ – นามสกุล	ตำแหน่ง	อายุ
1.	นายสำราญ เกตุกลัด	ประธานกรรมการ	73 ปี
2.	นางเดือนใจ งามปลั่ง	รองประธาน	56 ปี
3.	นางกาญจนา วงศ์สุธารส	เลขานุการ	51 ปี
4.	นางสำเนียง ป้อมเมือง	เหรัญญิก	58 ปี
5.	นางสุดใจ มากัน	กรรมการ	71 ปี
6.	นายวุฒิ หม่อมพ่อนุช	กรรมการ	71 ปี
7.	นางพันธ์ประพิศ มะคำไก่อ	กรรมการ	68 ปี
8.	นางวรรณพร สกลนุรกิจ	กรรมการ	56 ปี
9.	น.ส.อำไพวรรณ จันเล็ก	กรรมการ	55 ปี
10.	นางมาลี ดินม่วง	กรรมการ	61 ปี
11.	นางสุนทร ผูกเกสร	กรรมการ	61 ปี
12.	นางเจตสุภาวงศ์ การจัญญกุลชร	กรรมการ	50 ปี

รายชื่อเจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด

ลำดับที่	ชื่อ – นามสกุล	ตำแหน่ง	อายุ	วุฒิการศึกษา
1.	น.ส.สุนิษา แจ่มสอน	ผู้จัดการ	42 ปี	ปริญญาตรี
2.	น.ส.อรัญญา ย้งน้อย	ผู้ช่วยผู้จัดการ,บัญชี	38 ปี	ปริญญาโท
3.	น.ส.โกสุม เม้ยชม	เจ้าหน้าที่การตลาด	47 ปี	ม.6
4.	นางพัชรินทร์ เกตุกลัด	เจ้าหน้าที่สินเชื่อ	44 ปี	ปริญญาตรี
5.	นายอนันต์ กล้าชุ่ม	ลูกจ้างขับรถ	40 ปี	ม.3

ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงิน

ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของสหกรณ์ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2554 สหกรณ์
การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 40,499,346.35 บาท ประกอบด้วย

ทุนเรือนหุ้น:	9,304,200	บาท
ทุนสำรอง:	3,493,043.95	บาท
ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่นๆ:	2,834,914.36	บาท
ทุนของสหกรณ์:	22,958,422.4	บาท
หนี้สินทั้งสิ้น:	17,540,923.95	บาท
สินทรัพย์ทั้งสิ้น:	40,499,346.35	บาท
กำไรสุทธิประจำปี:	936,764.09	บาท
เงินฝากสมาชิก:	16,273,812.66	บาท
ลูกหนี้เงินกู้:	19,575,967.69	บาท
สินทรัพย์หมุนเวียน:	26,212,203.34	บาท
หนี้สินหมุนเวียน:	16,588,773.95	บาท
ขาย/บริการ(รายได้ธุรกิจหลัก):	4,193,603.49	บาท
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน:	1,800,638.49	บาท
ต้นทุนสินค้าขาย:	2,305,293.55	บาท
จำนวนสมาชิก:	687	คน

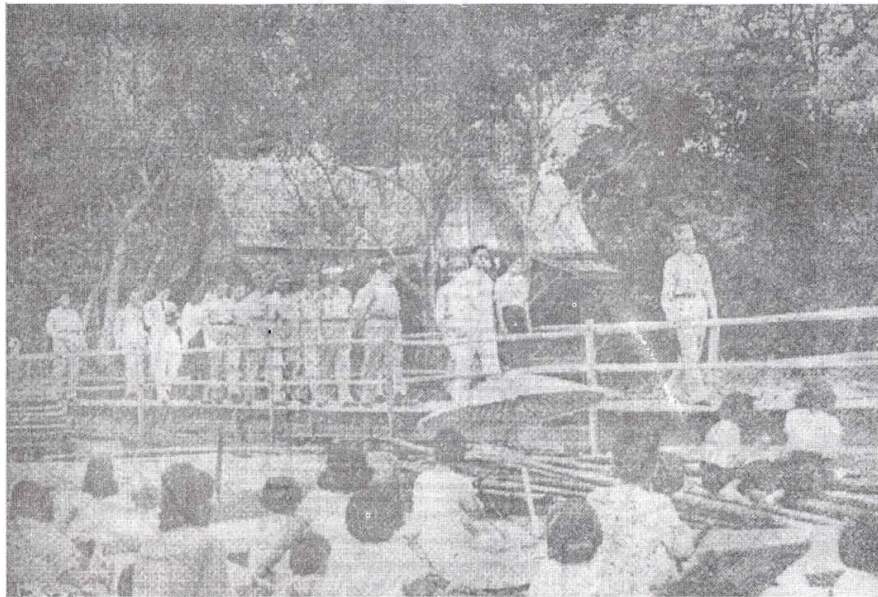

ภาคผนวก ข
ประมวลภาพทุเรียนนนท์

ภาพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ
เสด็จเยี่ยมชมสวนทุเรียน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ
เสด็จสวนทุเรียนเมืองนนท์ เมื่อ ๕๓ ปีก่อน

ชาวเมืองนนท์มีตลอดเรื่อยมาตั้งแต่พระบรม

**สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงสอยนึ่งคุด
ในสวนของนายประวิทย์ สงวนเวียง**

6 ข้าครูของวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๔๖ มีฝนตกลงมา แต่พอสว่างเข้าตอนสายอากาศกลับปลอดโปร่ง ท้องฟ้าแจ่มใสขึ้นเสมือนหนึ่งเป็นศุภนิมิตอันดี ครั้นเวลาประมาณ ๑๑ น.เศษ เรือพระที่นั่ง "ตะวันแดง" ซึ่งติดตามด้วยเรือ "ประจักษ์" และขบวนเรืออารักขา ก็แล่นเข้าเขตจังหวัดนนทบุรี ผมและครอบครัวของป้า พร้อมประชาชนที่มาคอยเฝ้าชมพระบารมีทั้งบนฝั่งซึ่งลอยเรืออยู่ในน้ำ ต่างเปล่งเสียงทรงพระเจริญแล้วไชโยให้ร้องขึ้นอื้ออึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ทรงโบกพระหัตถ์ข้ากัฯ ขณะที่เรือแล่นเหยียดขึ้นไปตามลำน้ำ จนกระทั่งถึงบ้านชั้นเดียวหลังใหญ่ทาสีครามอ่อน ซึ่งปลูกอยู่ริมน้ำที่ตำบลบางกะอ้อ เรือจึงชะลอเครื่องยนต์เบาลง และเข้าจอดเทียบท่าสะพานน้ำ ซึ่งจัดถวายไว้เป็นพิเศษ ขณะนั้นเองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในฉลองพระองค์ชุดสากลสีขาว พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงก้าวขึ้นจากเรือด้วยพระพักตร์อันยิ้มแย้ม แสดงถึงความเบิกบานพระราชหฤทัย ประชาชนชาวนนทบุรีที่มาคอยเฝ้าแทนจึงได้มีโอกาสชมพระบารมีพระมหากษัตริย์และพระบรมราชินีนาถของคนไทยทั้งชาติอย่างเต็มตา และใกล้ชิดเป็นครั้งแรกในคราวนี้เอง

ข่าวเกี่ยวกับการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์จะเสด็จประพาสจังหวัดนนทบุรี เพื่อทอดพระเนตรสวนทุเรียน อันเป็นผลไม้ที่ขึ้นชื่อของจังหวัดนนทบุรี ตลอดจนความเป็นอยู่ของราษฎรนั้น ประชาชนได้มีโอกาสร่วมกันล่วงหน้ามาบ้างแล้ว เพราะเมื่อคืนวันที่ ๘ มิถุนายน ศกเดียวกัน ชุมนบุรีภิรมย์กึ่ง (พริม จารุมาศ) ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรีก็ได้รับข่าวจากกระทรวงมหาดไทยว่า เนื่องด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชปรารภใคร่จะได้เสด็จฯ เยี่ยมเยียนราษฎร ซึ่งมีอาชีพในทางทำสวนทุเรียน เพราะจังหวัดนนทบุรียุคนี้ ได้ชื่อว่า เป็นจังหวัดที่มีสวนทุเรียนมากที่สุดในประเทศไทย รวมทั้งปลูกทุเรียนชนิดดีที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมทั่วไปด้วย จึงขอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาว่า ควรเลือกเอาสวนทุเรียนแห่งใด สำหรับจะเสด็จประพาสคราวนั้นจึงจะเป็นการเหมาะสม ซึ่งกระทรวงมหาดไทยจะได้นำความกราบบังคมทูลให้ทรงทราบเพื่อกำหนดการต่อไป อนึ่ง ในการเสด็จฯ คราวนั้นทรงมีพระราชประสงค์จะให้เป็นการส่วนพระองค์

แม้ว่าจังหวัดนนทบุรีจะเป็นจังหวัดซึ่งมีประชาชนประกอบอาชีพในทางสวนทุเรียนมากที่สุด และดีที่สุกก็จริง หากแต่ในระหว่างนั้นปรากฏว่าทุเรียนกำลังจะวายใกล้หมดฤดูให้ผลแล้ว ถึงจะมีบ้างก็คงเป็นเพียงบางสวนเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ในตอนกลางคืนวันเดียวกันนั้นเอง ผู้ว่าราชการ

จังหวัดพร้อมด้วยรองผู้บังคับการตำรวจและข้าราชการอีก ๒-๓ นาย จึงต้องลงเรือยนต์ตระเวนตามสวนทุเรียนเริ่มแต่เชิงสะพานพระราม ๖ มุ่งไปยังสวนทุเรียนที่มีชื่อและใหญ่ที่สุดก่อนเป็นแห่งแรกที่ตำบลบางกรวย ซึ่งเป็นสวนของกำนันสวัสดิ์ โชติทานนท์ ก็ปรากฏว่าหากนำเสด็จประพาสจะเป็นการไม่สะดวกเพราะต้องนำเรือผ่านเขาคดลงเล็ก มีใต้อู้อิมน้ำเช่นสวนอื่นๆ จากสวนนี้ไปสวนอื่นนั้น ครึ่งคืนก็ยังมีได้พบสวนที่เหมาะสมแก่การนำทอดพระเนตร เพราะส่วนมากเก็บผลทุเรียนหมดแล้ว จึงได้สวนทุเรียนซึ่งค่อนข้างใหญ่และมีชื่อเสียงของบางกรวย เพราะเจ้าของกู่ไว้ได้ แต่เมื่อคราวนำท่อมใหญ่ปี พ.ศ.๒๕๔๕ เป็นของนายประวิทย์ สงวนเงิน ครั้งแรกต้องเจรจากันอยู่นาน ต่อเมื่อทราบว่าจะนำพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาส จึงไม่ขัดข้องแต่ก็แจ้งว่าเกรงจะปฏิบัติอะไรไม่ถูกต้องตามพระราชประสงค์ เพราะไม่ผู้เข้าใจระเบียบพิธีในการเฝ้าแทน จึงต้องชี้แจงให้เข้าใจว่า การเสด็จประพาสสวนทุเรียนครั้งนี้ เนื่องด้วยทรงปรารถนาจะได้เยี่ยมเยียนราษฎร และทอดพระเนตรสวนทุเรียนเป็นสวนพระองค์ ซึ่งนับว่าเป็นพระมหากษัตริย์คุณอันล้นพ้น จึงไม่ควรเกรง

หลังจากออกไปสำรวจพบสวนทุเรียนที่จะนำเสด็จฯ ทอดพระเนตรได้แล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดจึงรายงานกระทรวงมหาดไทยให้ทราบ และได้รับมอบหมายให้กลับไปจัดการในเรื่องที่ประทับ การจัดสร้างพลับพลาประทับชั่วคราวได้เลือกใช้ที่ดินริมน้ำใกล้สวนทุเรียนแห่งนั้น โดยกรมราชทัณฑ์ได้จัดนักโทษประมาณ ๑๐๐ คนมาช่วยเหลือในการดำเนินการนี้ เพื่อให้เสร็จทันตามกำหนด พลับพลาสร้างขึ้นด้วยไม้ไม่มีสะพานทอดลงไปถึงท่ายาวประมาณ ๓๐ เมตร เพื่อป้องกันความขลุ่ยลึกลงในเวลาเสด็จฯ กลับ ขณะนำลงคลองแห่งนี้ นอกจากนั้นยังสร้างปราสาทสำหรับผู้ติดตามนั่งพักผ่อนอีกสองแห่งใกล้ๆ กัน เชื่อมถึงกันโดยตลอด ส่วนทางที่จะเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรสวนทุเรียนใช้ไม้กระดานปูบนคันสวนคู่กันสองแผ่นโดยตลอดจนกระทั่งถึงพลับพลาที่ประทับ แต่เนื่องด้วยระหว่างนั้นผลทุเรียนซึ่งยังมีได้เก็บจากต้น เพราะใคร่จะถวายให้ทอดพระเนตรใกล้ชิดก็ใกล้จะสุกแล้ว จึงเกรงว่าอาจหล่นลงมาได้ เจ้าหน้าที่จึงจัดหาหลอดน้ำขึ้นไปผูกไว้เป็นการป้องกันผลทุเรียนหล่น

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถเสด็จขึ้นจากเรือพระที่นั่ง พร้อมทั้งขบวนผู้ติดตาม มีหม่อมบัว กิติยากร ม.ร.ว.บุษบา กิติยากร หม่อมทิวรัชนี ตรีวิศุทธิ์ เลขาธิการสำนักพระราชวัง หลวงเดชสหกรณ์ องคมนตรี พล.ท.บุญญิต เทพพิสตันทร์ รัฐมนตรีว่าการมหาดไทย พระนิกรบดี อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ฯลฯ ชุมนบุรีภิรมย์กึ่ง ผู้ว่าราชการจังหวัด พร้อมกับคณะเทศมนตรีเมืองนนทบุรี มีนายบุญช่วย ภูโสภาก, นายสถิตย์ โสภารัตน์ และนายสมาน สุขมา ได้มาคอยเฝ้าเพื่อนำเสด็จฯ ทอดพระเนตรตามทางที่ได้จัดสร้างไว้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยและมีพระราชปวงเจ้าผู้ติดตามเสด็จถึงชนิดและวิธีปลูก ตลอดจนการใช้ปุ๋ยและการทำนุบำรุง เมื่อเสด็จฯ ผ่านต้นใดที่มีผลเจ้าของสวนก็จะให้คนขึ้นไปเก็บมานำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย จนกระทั่งถึงต้นมิ่งคุด จึงถวายกะจง (ไม้ลอยซึ่งเตรียมไว้) และทรงส้าราญพระอิริยาบถอยู่ตลอดเวลา

ระหว่างทางเสด็จพระราชดำเนินที่จัดขึ้น มีประชาชนชาวสวนมาคอยเฝ้าถวายความจงรักภักดีอยู่ใกล้ชิด บางคนนำทุเรียนมาทูลเกล้าฯ ถวาย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ให้เป็นรายรายละบาท พร้อมด้วยเงินเหรียญทองชนิด ๕๐ สตางค์ห่อผ้าขาวอีก ๑ คำลึง (๔ บาท) มีหญิงชรารายหนึ่งอายุ ๔๐ เศษ อุตสาหะเดินหางมาจากบางซื่อเมื่อทราบข่าวการเสด็จฯ ได้นำดอกบัวขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสองกำ และกราบรับคมทูลถึงความทุกข์ยากคับแค้น ก็พระราชทานพระราชทรัพย์พิเศษ ๒๐๐ บาท ด้วยพระพักตร์ยิ้มแย้ม และทรงมีพระราชปฏิสันถารกับราษฎรที่มาคอยเฝ้าฯ โดยมีได้ถือพระองค์ ยังความปลาบปลื้มปิติยินดีแก่ประชาชน ให้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ในโอกาสนั้นนายประวิทย์เจ้าของสวนได้นำกิ่งทุเรียนซึ่งเตรียมไว้ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อขอให้ทรงปลูกเป็นที่ระลึกด้วย

ภายหลังที่เสด็จฯ ทอดพระเนตรสวนทุเรียนแล้ว จึงเสด็จฯ ขึ้นพลับพลาที่ทางการจัดถวายเป็นที่ประทับชั่วคราว ทางเรือนจำบางขวาง ได้จัดพระเก้าอี้ที่ประทับซึ่งประดิษฐ์ด้วยไม้ไผ่ฝีมือประณีต พร้อมทั้งโต๊ะเสวยซึ่งทำด้วยไม้ไผ่ดงาม ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งถามว่า เป็นฝีมือคนไทยทำหรือ และเมื่อมีผู้ทูลตอบไปใช่ ก็ทรงรับสั่งชมเชยว่า คนไทยเราก็อะไรได้เก่งมากเหมือนกัน พระเก้าอี้ที่ประทับและโต๊ะเสวยชุดไม้ไผ่นั้นทางเรือนจำได้นำทูลเกล้าฯ ถวายด้วยเมื่อเวลาเสด็จฯ กลับ

ระหว่างประทับบนพลับพลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนพระอิริยาบถบ่อยๆ และทอดพระเนตรภูมิประเทศรอบๆ ด้วยความพอพระราชหฤทัย เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดนำเสด็จฯ ทอดพระเนตร บรรดาแม่ค้าอาหารเรือซึ่งจอดอยู่ที่หน้าท่า บรรดาเรืออาหารที่มาจอดอยู่หน้าทางจังหวัดได้ตระเตรียมมาก่อน เช่น เรือไอศกรีม (ชนิดสีขาวใส่มะพร้าวอ่อน ถั่วลิสง ที่เจ๊กหาบเร่ขาย) พนักงานเรือนจำเป็นผู้จัดมา, กลัวยแซกและกล้วยข้าวเม่าทอด ทรายปลัดจังหวัดร่วมกับครัวสตรีจัดมา, ข้าวแกง มีแกงไก่และแกงปลาไหล ทรายยานายอำเภอและครูสตรีร่วมกันจัดมา, กวยเตี๋ยว บะหมี่ แม่ค้าในตำบลบางบัวทองเป็นผู้จัดมา, ขนมจีนน้ำยาและขนมจีนชาน้ำ ทรายารองผู้กำกับการตำรวจ และอัยการจังหวัดร่วมกันจัดมา นอกจากนี้ยังมีอาหารที่กระทรวงมหาดไทยจัดมาสมทบอีกด้วย

ระหว่างที่ประทับพักผ่อนบนพลับพลา เจ้าหน้าที่ได้นำน้ำมะพร้าวเผา และมังคุดขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อเสวยก่อนถึงเวลาพระกระยาหารกลางวัน ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งกับผู้ใกล้ชิด อยู่จนเวลา ๑๓.๐๐ น. จึงมีรับสั่งให้มหาดเล็กเร่งจับการตั้งโต๊ะเสวยจากพระกระยาหารที่ทางการจัดเตรียมมาในเรือพระที่นั่ง เพราะมีพระราชประสงค์จะเสวยอาหารพื้นเมืองที่ทางจังหวัดจัดมาทางเรือ และเมื่อมหาดเล็กนำพระสุพรรณภาชน์ซึ่งเคยใช้บรรจุพระกระยาหารเสวยประจำ ลงไปใส่บะหมี่จากเรือขึ้นมาก็ไม่โปรดอีก กลับรับสั่งให้แม่ค้าจัดขึ้นมาด้วยชามและตะเกียบสีค่า และประทับเสวยอยู่บนพระเก้าอี้ มีได้ประทับโต๊ะเสวยที่เตรียมไว้ ทรงยกชามและใช้ตะเกียบด้วยพระอิริยาบถเช่นเดียวกับสามัญชน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระอารมณ์เบิกบานและเสวยได้มากเป็นพิเศษ โปรดแกงปลาไหลและไอศกรีมเป็นพิเศษ

ต่อจากนั้นได้พระราชทานพระราชทรัพย์เป็นเหรียญทองชนิด ๕๐ สตางค์ห่อผ้าขาวจำนวน ๑ คำลึง เป็นเงินกันถุงแก่แม่ค้าทุกคนที่จัดหาอาหารมาถวาย มีแม่ค้าหลายคนที่ได้รับพระราชทานพระราชทรัพย์กันถุงแล้วก็ปลื้มปิติจนต้องช้อนน้ำตาของตัวเอง เจ้าหน้าที่ได้จัดฉีกทุเรียนขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย โดยฉีกออกแล้วใส่พานาทองให้เลือก ทูเรียนที่นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายมีชนิดต่างๆ กัน เช่น ก้านยาว กบ มะไฟ ซึ่งล้วนแต่เป็นทุเรียนชนิดที่มีชื่อเสียง ก้านนั้นรสดีซึ่งเป็นเจ้าของสวนทุเรียนใหญ่ที่สุดในจังหวัดนนทบุรีในสมัยนั้น และชำนาญในเรื่องทุเรียนเพราะเป็นอาชีพมาแต่เดิม ได้เลือกคัดถวายแต่ชนิดที่กำลังเริ่มสุกใหม่ๆ ทั้งสิ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหยิบขึ้นเสวยได้โดยไม่ประอะเปื้อนพระหัตถ์ โปรดและตรัสชมทุเรียนกว่า มีรสหวานและมันจัดมาก

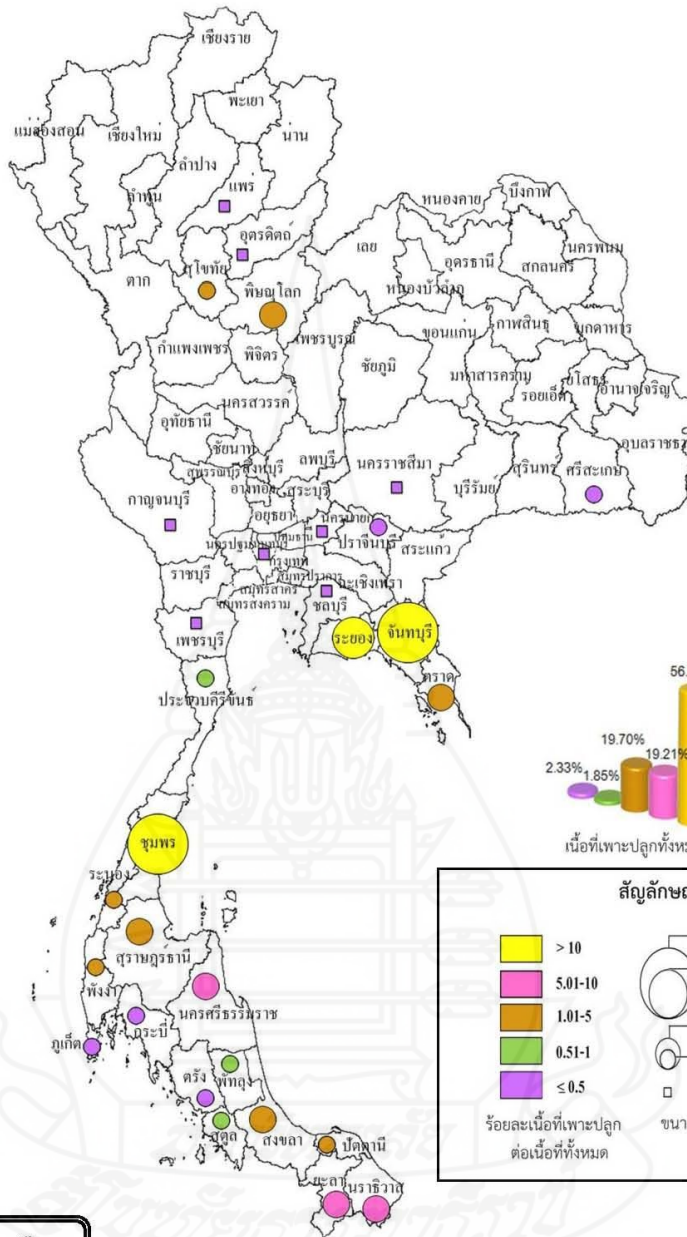
หลังจากเสวยพระกระยาหารกลางวันแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ก็ได้มีพระราชกระแสรับสั่งและมีพระราชปฏิสันถารกับผู้ติดตามและเฝ้าอยู่ในบริเวณนั้น จนกระทั่งถึงเวลา ๑๔.๐๐ น. จึงได้เสด็จฯ กลับโดยผ่านขึ้นประทับบนบ้านเจ้าของสวนทุเรียนแล้วตรัสถามถึงความเป็นอยู่ และอาชีพที่กำลังกระทำอยู่ แล้วได้พระราชทานทิบพระโอสถมวงมณเฑียรจักรีพระปรมาภิไธยย่อให้แก่นายประวิทย์สงวนเงิน ๑ ทีบ และพระราชทานพระราชทรัพย์ให้แก่ผู้ที่มาคอยเฝ้าติดตามในการเสด็จฯ ครั้งนี้คนละ ๑๐๐ บาท พร้อมกับเงินเหรียญ ๑ คำลึงแล้วจึงเสด็จฯ ลงประทับเรือพระที่นั่ง ก่อนที่จะทรงก้าวลงเรือได้หันกลับไปรับสั่งแก่เจ้าหน้าที่ซึ่งมาคอยเฝ้ารับและนำเสด็จฯ ด้วยประโยคสั้นๆ ว่า "ขอบใจทุกคน" พร้อมกับทรงถ่ายภาพผู้มาคอยส่งเสด็จฯ ด้วยพระองค์เอง เมื่อเรือเคลื่อนออกจากท่าก็ทรงโบกพระหัตถ์ด้วยพระอาการร่าเริงแจ่มใส บรรดาผู้ที่เฝ้าอยู่ในบริเวณนั้นเปล่งเสียง "ทรงพระเจริญ" แล้วไชโยด้วยความปลาบปลื้ม และคืนันในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

ภาพแห่งความปลาบปลื้มปิติของพลกนิกรในเดือนมิถุนายนเมื่อ ๕๒ ปีก่อน ทั้ง ๒ ภาพที่นำมาเสนอในวันอาทิตย์นี้ ก็เป็นภาพที่หายากมากที่สุดในปัจจุบัน.

ภาพโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ภาพแสดงแหล่งเพาะปลูกทุเรียนของประเทศไทย

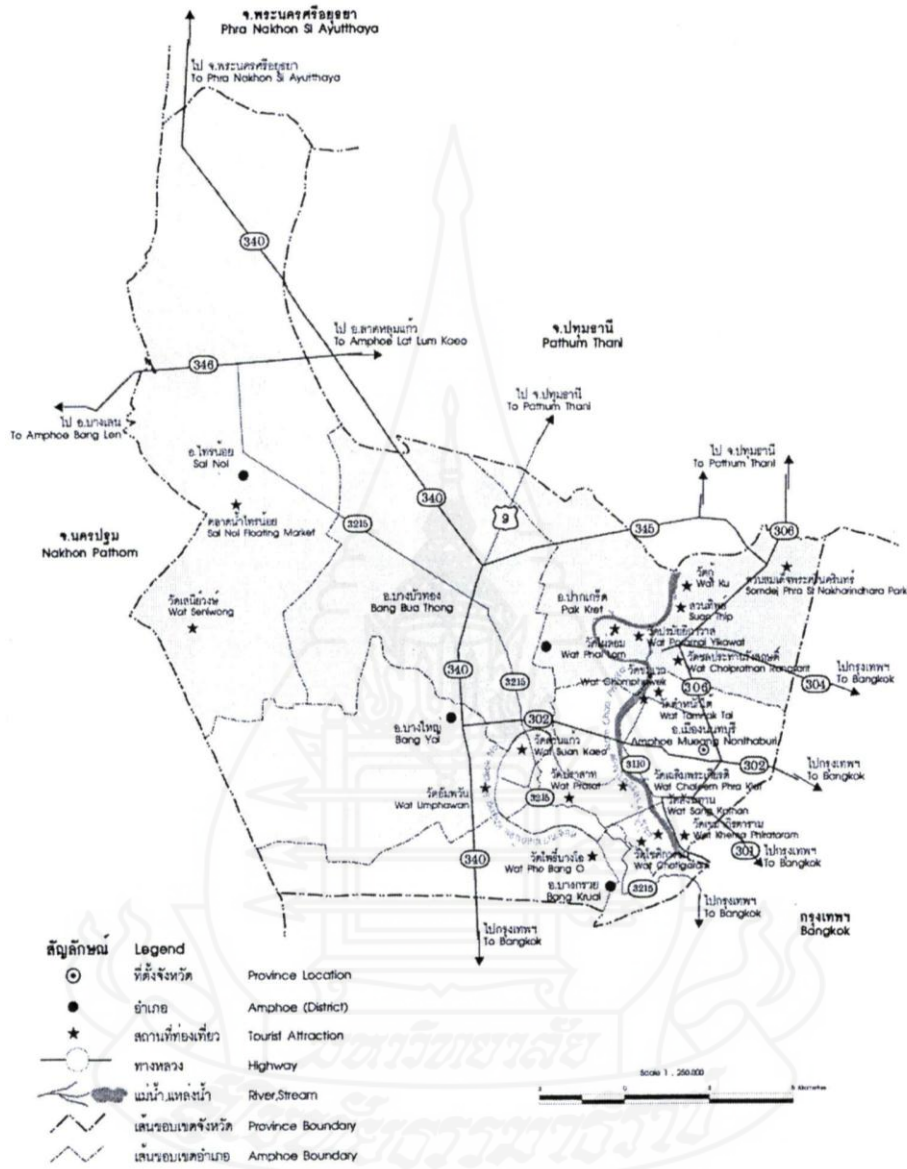
ผลผลิตเก็บเกี่ยวรายเดือน

หน่วย: ไร่ยลละ

ปี 2555												แหล่งผลิต 5 อันดับแรก
ม.ค	ก.พ	มี.ค	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค	ก.ย	ต.ค	พ.ย	ธ.ค	
1.19	0.61	1.31	25.02	28.81	8.64	8.34	10.09	8.04	3.33	2.12	2.50	จันทบุรี ชุมพร ระยอง ยะลา นครศรีธรรมราช

■ ช่วงเดือนที่เก็บเกี่ยวผลผลิต
■ ช่วงเดือนที่เก็บเกี่ยวผลผลิตมาก

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ทุเรียนนนท์

ขอบเขตพื้นที่การปลูกทุเรียนนนท์ครอบคลุมพื้นที่ รวม 6 อำเภอ คือ อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง และอำเภอไทรน้อย ของจังหวัดนนทบุรี

ภาพผลผลิตทุเรียนนนท์

ภาพสถานที่การเพาะปลูกทุเรียนนนท์

ภาพต้นกล้าทุเรียนนนท์

ภาพต้นทุเรียนนนท์พันธุ์ต่างๆ

ภาพสมาชิกสหกรณ์สวนทุเรียนนนท์

ภาพการสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์

ภาคผนวก ค
ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา รวม 13 ราย ได้แก่

- ลำดับที่ 1 นางสาวสุนิษา แจ่มสอน (ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด)
บ้านเลขที่ 56 หมู่ 6 ตำบลไทรม้า อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
อายุ 42 ปี
- ลำดับที่ 2 นายอดิสรณ์ ฉิมน้อย (สมาชิกสหกรณ์ เกษตรกร และที่ปรึกษาชมรมอนุรักษ์ทุเรียน
นนทบุรี)
บ้านเลขที่ 38/9 หมู่ที่ 5 ตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
อายุ 47 ปี พื้นที่เฉพาะปลูกทุเรียน 5 ไร่
- ลำดับที่ 3 นางลัดดาวัลย์ ไครค้าย (สมาชิกสหกรณ์ผู้ร่วมทดสอบเทคโนโลยีการการสร้างสวน
ทุเรียน เพื่อฟื้นฟูการผลิตทุเรียนนนทบุรี ตามโครงการกู่วิกฤตสวนไม้ผลพันธุ์ดีเฉพาะ
ท้องถิ่นที่ประสบอุทกภัย โดยมีทุเรียน 9 พันธุ์ อาทิ พันธุ์นกกหยิบ, กบสีนาก, กระจุม
และก่าปั่นพวง สำหรับแปลงทดสอบเทคโนโลยีการผลิตทุเรียน ได้นำองค์ความรู้ทาง
วิชาการที่เกิดจากการวิจัยไปปรับใช้ในพื้นที่ ผลการเจริญเติบโตของทุเรียนเป็นที่น่า
พอใจ)
บ้านเลขที่ 2 หมู่ 6 ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
อายุ 62 ปี พื้นที่เฉพาะปลูกทุเรียน 3 ไร่
- ลำดับที่ 4 นายอนิรุช บุญยัง (สมาชิกสหกรณ์ และผู้จัดหากิ่งพันธุ์แก่สมาชิกสหกรณ์ และ
จำหน่ายปลีก)
บ้านเลขที่ 52/2 หมู่ 6 ตำบลไทรม้า อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
อายุ 35 ปี พื้นที่เฉพาะปลูกทุเรียน 2 ไร่
- ลำดับที่ 5 นางสาวหนึ่งฤทัย สังข์รุ่ง (สมาชิกสหกรณ์ ผู้รวบรวมผลผลิต และจำหน่าย
ทุเรียน)
บ้านเลขที่ 52/4 หมู่ 6 ตำบลไทรม้า อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี อายุ 42 ปี
อายุ 42 ปี พื้นที่เฉพาะปลูกทุเรียน 1.5 ไร่

- ลำดับที่ 6 นายผัน แจ่มสอน (สมาชิกสหกรณ์ และเจ้าของสวนที่หน่วยงานราชการขอใช้สวน
ทุเรียนเป็นแปลงสาธิต ในพิธีรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี ทรงพระดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับเสด็จเป็น
จำนวนมาก ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2556)
บ้านเลขที่ 56 หมู่ 6 ตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี
อายุ 74 ปี พื้นที่เฉพาะปลูกทุเรียน 7 ไร่
- ลำดับที่ 7 นางเบญจวรรณ ออไอสุญ (สมาชิกสหกรณ์และเจ้าของสวนที่หน่วยงานราชการ
ขอใช้สวนทุเรียนเป็นแปลงสาธิต ในพิธีรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม
บรมราชกุมารี ทรงพระดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับเสด็จ
เป็นจำนวนมาก ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2556)
บ้านเลขที่ 45/5 หมู่ 6 ตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี
อายุ 55 ปี พื้นที่เฉพาะปลูกทุเรียน 5.5 ไร่
- ลำดับที่ 8 นางสาวประนอม ระงับภัย (สมาชิกสหกรณ์)
บ้านเลขที่ 67 หมู่ 6 ตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี
อายุ 78 ปี พื้นที่เฉพาะปลูกทุเรียน 2 ไร่
- ลำดับที่ 9 นางฉลวย กองวาจา (สมาชิกสหกรณ์)
บ้านเลขที่ 52/1 หมู่ 6 ตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี
อายุ 62 ปี พื้นที่เฉพาะปลูกทุเรียน 1.5 ไร่
- ลำดับที่ 10 นางสาวประยูร บุญยัง (สมาชิกสหกรณ์)
บ้านเลขที่ 52 หมู่ 6 ตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี
อายุ 89 ปี พื้นที่เฉพาะปลูกทุเรียน 2.5 ไร่
- ลำดับที่ 11 นายราเพย วงษ์เอี่ยม (สมาชิกสหกรณ์)
บ้านเลขที่ 70 หมู่ 6 ตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี
อายุ 67 ปี พื้นที่เฉพาะปลูกทุเรียน 3.25 ไร่

- ลำดับที่ 12 นายประนอม โชติมูล (สมาชิกสหกรณ์)
บ้านเลขที่ 41 หมู่ 6 ตำบลไทรมา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี
อายุ 59 ปี พื้นที่เฉพาะปลูกทุเรียน 5 ไร่
- ลำดับที่ 13 นายบรรพต เหมือนปั้น (สมาชิกสหกรณ์)
บ้านเลขที่ 2/1 หมู่ 6 ตำบลบางรักน้อย อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี
อายุ 70 ปี พื้นที่เฉพาะปลูกทุเรียน 1.5 ไร่

ภาคผนวก ง

แบบสัมภาษณ์และบันทึกการสังเกต

สำหรับสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกทุเรียน อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรีชุดที่

วันที่เดือน.....2556

แบบสัมภาษณ์ และ บันทึกการสังเกต

สมาชิกสหกรณ์ผู้ผ่านการปลูกทุเรียนพันธุ์นนทบุรี อ.เมือง จ.นนทบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกสหกรณ์

คำชี้แจง โปรดให้คำตอบ คำชี้แจงอธิบายต่อผู้สัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์จะเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน และ
กรอกข้อความลงในช่องว่างตามความคิดเห็นและความเป็นจริง ขอได้โปรดตอบคำถามทุกข้อ
ขอขอบพระคุณในความกรุณาที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

- ชื่อ-สกุล.....เพศ ชาย หญิง อายุ ปี
- เลขประจำตัวประชาชน
- บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน..... ตำบล..... อำเภอ.....
จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ.....
- ระดับการศึกษา ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย อนุปริญญา ปริญญาตรี
 อื่นๆ (ระบุ)
- สถานภาพทางสังคม
 ผู้นำองค์กรการปกครอง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต.
 ผู้นำกลุ่ม เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร ฯลฯ
 ไม่มีสถานภาพการเป็นผู้นำทางสังคม
- ที่ดินของตนเอง พื้นที่ ไร่ งาน ใช้เพื่อการเกษตร ไร่ งาน
ที่ดินเช่าสำหรับการเกษตร ไร่ งาน
- จำนวนสมาชิกของครอบครัว คน จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร..... คน
- กิจกรรมการเกษตรที่ทำในครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ทำสวน ระบุ..... ทำสวน ระบุ.....
 อื่นๆ (ระบุ)
- รายได้จากภาคการเกษตรต่อเดือน..... บาท รายได้จากนอกภาคการเกษตรต่อเดือน บาท
- รายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือน ประมาณ บาท
- ท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรมการเกษตรไม่ผล คือ ทุเรียนพันธุ์นนทบุรี จากหน่วยงานราชการหรือไม่
 ไม่เคย เคย ชื่อหน่วยงาน.....
- เหตุผลที่ท่านเข้าร่วม เรื่องเกี่ยวกับทุเรียนพันธุ์นนทบุรี (ตอบได้ มากกว่า 1 ข้อ)
 ต้องการความรู้เพิ่มเติม ถูกชักชวนมา

ตอนที่ 2 การสังเกตสมาชิกสหกรณ์โดยวิธีสัมภาษณ์

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการผลิตทุเรียนพันธุ์นนทบุรี และ การจำหน่ายผลทุเรียน

ที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการผลิต และ การจำหน่ายทุเรียนสด	ใช่	ไม่ใช่
1.	จิตวิญญาณ ชาวนนนทบุรี ครอบคลุมวิถีชีวิตทุกส่วนของคนไทย โดยไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว		
2.	เกษตรแบบใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิม เป็นส่วนหนึ่งของการทำเกษตรของท่าน		
3.	ท่านได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอทั้งเรื่องผลิต และ จำหน่าย		
4.	ความพอเพียงหมายถึงทุกครอบครัวจะต้องผลิตของกินของตัวเอง โดยไม่พึ่งพาผู้อื่น		
5.	ท่านทำการผลิตหลายอย่าง ไม่ใช่ทำการผลิตทุเรียนเพียงอย่างเดียว		
6.	ท่านได้นำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่น ๆ ทุกคนที่สนใจ ไม่ใช่แต่ญาติพี่น้อง		
7.	ท่านนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้กับอาชีพของตนทีละน้อย ไม่ทำมากเกินไป		
8.	การทำบัญชีจดบันทึกต่าง ๆ ทำให้ท่านเห็นถึงสถานะ การใช้จ่ายที่ชัดเจน ทำให้ท่านลด ละ เลิก ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นบางส่วนได้ วิถีชีวิตที่ดำเนิน เป็นแบบเรียบง่าย		
9.	การปลูกพืชท่านใช้วิธีในการกำจัดศัตรูพืช		
10.	ใกล้ถึงเวลาเก็บเกี่ยวทุเรียนแล้ว แต่แมลงศัตรูพืชกำลังระบาด เพื่อจะได้ไม่ขาดทุน ท่านจึงใช้สารเคมีในการกำจัดแมลงและรีบเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อส่งตลาด		
11.	ท่านเห็นเพื่อนบ้านปลูกพืชชนิดใหม่แล้วร่ำรวยมหาศาล ท่านจะรีบทำตาม โดยไม่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในพืชชนิดนั้น		
12.	แม้ว่าจะต้องเผชิญปัญหาจากสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำท่วม ใหญ่ หรือ โรคระบาดท่านยังต้องการทำการเกษตรทุเรียนนนทบุรี ต่อไป		
13.	ถ้าท่านคิดจะสร้างบ้านใหม่ของท่าน เหตุผลจะขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกและความจำเป็นในการดำรงชีวิต ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงินแต่เพียงอย่างเดียว		
14.	สมาชิกสหกรณ์ไม่ค่อยได้เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปี เพื่อรับทราบผลการดำเนินงาน เลือกตั้งคณะกรรมการ และวางแผนการดำเนินงาน		
15.	การประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ เป็นการระดมหุ้น การติดตามเร่งรัดการชำระหนี้ และรับรู้อัฒนภาพข่าวสาร		
16.	ความต้องการให้สหกรณ์การเกษตรเมืองนนทบุรี จำกัด มีส่วนร่วมกับการเกษตรของท่านมากขึ้นกว่าเดิม		

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ระดับต้นน้ำ (การเตรียมพื้นที่ปลูก พันธุ์ทุเรียน วิธีการปลูก การดูแลรักษา)

ระดับกลางน้ำ (การเก็บเกี่ยว)

ระดับปลายน้ำ (การจำหน่าย)

ภาคผนวก จ

ตารางแสดงข้อมูล การใช้พื้นที่ในการปลูกทุเรียนปี 2555

ทุเรียน : เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ รวมทั้งประเทศ ภูมิภาค และ
 รายจังหวัดปี 2555

รวมทั้งประเทศ	เนื้อที่ยืนต้น(ไร่)	เนื้อที่ให้ผล(ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่(กก.)
ภาค/จังหวัด	ปี 2555	ปี 2555	ปี 2555	ปี 2555
รวมทั้งประเทศ	637,737	581,554	523,656	900
เหนือ	28,610	24,239	14,708	607
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,878	1,315	1,061	807
กลาง	287,209	254,865	311,444	1,222
ใต้	320,040	301,135	196,443	652
สุโขทัย	8,170	6,627	4,281	646
แพร่*	558	381	267	701
พิษณุโลก*	394	193	125	648
อุตรดิตถ์	19,488	17,038	10,035	589
ศรีสะเกษ	1,776	1,276	1,042	817
นครราชสีมา	102	39	19	487
นนทบุรี	632	43	2	47
นครนายก*	173	135	85	630
ปราจีนบุรี	2,380	2,114	2,182	1,032
จันทบุรี	184,199	167,350	206,175	1,232
ตราด	25,992	20,335	24,361	1,198
ระยอง	68,588	60,515	74,918	1,238
ชลบุรี	275	258	195	756
กาญจนบุรี*	557	317	226	713
เพชรบุรี*	449	218	150	688
ประจวบคีรีขันธ์	3,964	3,580	3,150	880
ชุมพร	110,135	108,081	110,026	1,018
ระนอง	9,288	9,028	4,884	541
สุราษฎร์ธานี	29,864	26,926	31,423	1,167

รวมทั้งประเทศ	เนื้อที่ยืนต้น(ไร่)	เนื้อที่ให้ผล(ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่(กก.)
ภาค/จังหวัด	ปี 2555	ปี 2555	ปี 2555	ปี 2555
พังงา	7,289	7,008	1,128	161
ภูเก็ต	2,382	2,232	74	33
กระบี่	2,772	2,621	744	284
ตรัง	2,409	2,060	1,082	525
นครศรีธรรมราช	40,869	39,655	21,969	554
พัทลุง	4,158	3,552	1,115	314
สงขลา	15,652	14,234	3,103	218
สตูล	3,707	2,510	1,333	531
ปัตตานี	9,884	9,117	1,769	194
ยะลา	47,166	44,802	15,009	335
นราธิวาส	34,465	29,309	2,784	95

ตาราง 1.1 เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่ให้ผล ผลผลิตทุเรียน และผลผลิตต่อไร่ รวมทั้งประเทศ รายภาค และรายจังหวัด ปี 2555

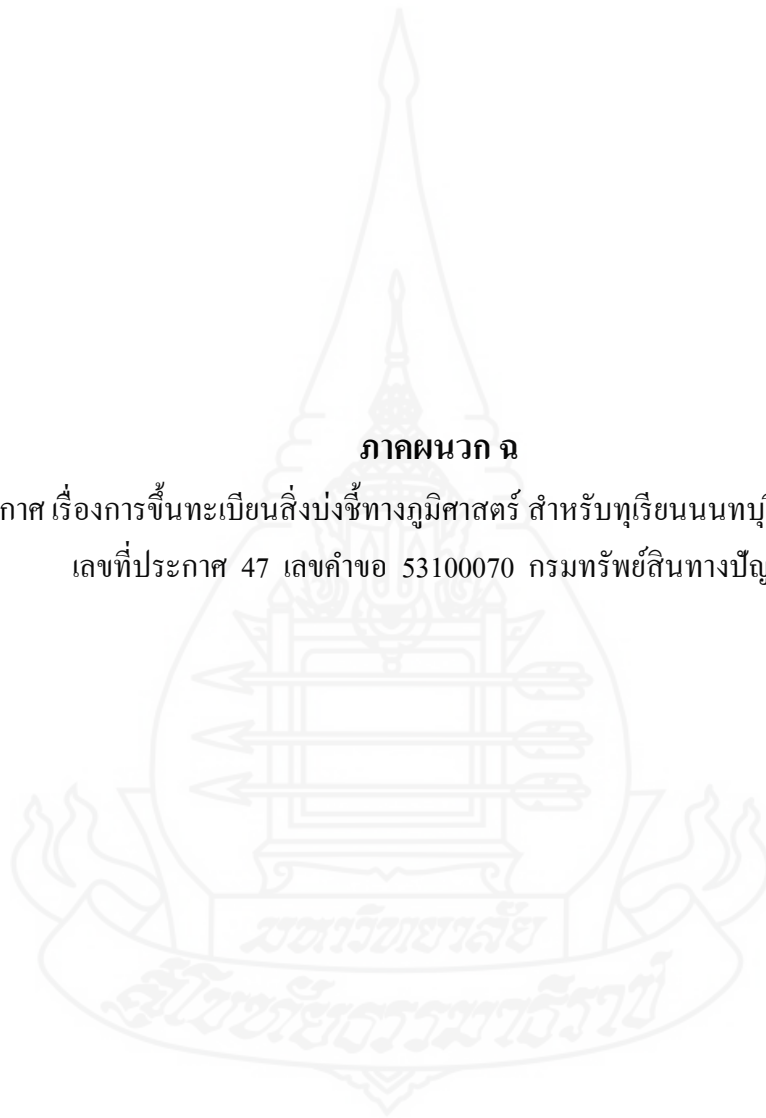
ที่มา : คณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคตะวันออก ปี 2555 (10 พ.ค.55)

คณะทำงานสำรวจข้อมูลไม้ผลเศรษฐกิจภาคใต้ ปี 2555 (1 ส.ค.55)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาคผนวก ฉ

ประกาศ เรื่องการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สำหรับทุเรียนนนทบุรี ปี พ.ศ. 2555
เลขที่ประกาศ 47 เลขคำขอ 53100070 กรมทรัพย์สินทางปัญญา

ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ทุเรียนนนท์

ทะเบียนเลขที่ สข 55100042

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครอง
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ
บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
(ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทุเรียนนนท์ คำขอเลขที่ 53100070
ทะเบียนเลขที่ สข 55100042 ซึ่งมีรายการทางทะเบียนตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 11 พฤษภาคม 2553

ประกาศ ณ วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. 2555

Abol a

(นางปัจฉิมา ชนสันติ)
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

คำขอนี้มีผลตั้งแต่วันที่ขึ้นทะเบียน 11 พฤษภาคม 2553

30 ก.ย. 2556

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ทุเรียนนนท์											
(1) เลขที่คำขอ	53100070	ทะเบียนเลขที่	สช 55100042								
(2) วันที่ยื่นคำขอ	11 พฤษภาคม 2553	วันที่ขึ้นทะเบียน	11 พฤษภาคม 2553								
(3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน	จังหวัดนนทบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ชมรมอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนนนท์ ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดนนทบุรี ถนนรัตนวิบูลย์ ตำบลบางกระสอบ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000										
(4) รายการสินค้า	ทุเรียน										
(5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า	<p>คำนิยาม</p> <p>ทุเรียนนนท์ (Nont Durian) หมายถึง ทุเรียนพันธุ์ก้านยาว พันธุ์หอมทอง พันธุ์ชะนี พันธุ์กระดุมทอง และพันธุ์พื้นเมือง ที่มีรสชาติ หวาน มัน หอม เนื้อละเอียด สีเหลือง ปลูกในเขตพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบางกรวย อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง และอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี</p> <p>ลักษณะของสินค้า</p> <p>(1) พันธุ์ทุเรียนนนท์</p> <ul style="list-style-type: none"> - พันธุ์ดั้งเดิม ได้แก่ พันธุ์กัมแม่เฒ่า พันธุ์กบชายน้ำ พันธุ์ย่ามะหวาด พันธุ์กำปั่นขาว พันธุ์กำปั่นทอง - พันธุ์การค้า ได้แก่ พันธุ์ก้านยาว พันธุ์หอมทอง พันธุ์ชะนี และพันธุ์กระดุมทอง <p>(2) ลักษณะทางกายภาพ</p> <table border="0"> <tr> <td>เปลือกผล</td> <td>เปลือกบาง สีเข้ม ปลายหนามแห้งแหลมคม</td> </tr> <tr> <td>ก้านขั้ว</td> <td>ค่อนข้างเล็ก สีน้ำตาลเข้ม จับแล้วรู้สึกสาก (ระคาย)มือ</td> </tr> <tr> <td>เนื้อทุเรียน</td> <td>สีเหลืองเข้ม ผิวมันเงา เนื้อแห้ง ละเอียด เนียน กลิ่นอ่อน</td> </tr> <tr> <td>รสชาติ</td> <td>หวาน มัน หอม</td> </tr> </table> <p>(3) ลักษณะเฉพาะของแต่ละพันธุ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - พันธุ์ก้านยาว ผลกลม ก้นผลกลมใหญ่ ด้านขั้วมน ร่องพูไม่เด่นชัด เปลือกมีสีเขียว ก้านผล (ไม่รวมปลิง) มีขนาดยาวกว่าพันธุ์อื่น เนื้อสีเหลืองอ่อน ละเอียดนุ่ม รสหวานมัน กลิ่นไม่ฉุน - พันธุ์หอมทอง ผลกลมยาว ค่อนข้างใหญ่ เนื้อหนา สีเหลือง รสหวานจัด มีกลิ่นน้อยกว่าพันธุ์อื่นๆ - พันธุ์ชะนี ผลทรงกระบอกหรือทรงไข่ ปลายแหลม กลางผลป่อง ก้านปาน ร่องพูปรากฏชัด เนื้อละเอียดและเหนียวไม่หนา รสหวานมัน กลิ่นแรง - พันธุ์กระดุมทอง ผลกลมเล็กถึงปานกลาง มีไหล่ผล ด้านขั้วค่อนข้างกว้าง ร่องพูปรากฏชัดเด่น เปลือกบาง เนื้อสีเหลืองเข้ม ละเอียดไม่เหนียวบาง รสหวานจัด กลิ่นค่อนข้างแรง <p>กระบวนการผลิต</p> <p>การปลูก</p> <p>(1) ยกร่องสวนกว้างประมาณ 6 เมตร ขุดดินกลางร่องกว้าง 4 เมตร ยาว 4 เมตร ลึก 2 เมตร หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่</p> <p>(2) นำดินไปถมบนคันสวน ทิ้งไว้ประมาณ 2-3 ปี ยกพื้นดินให้สูงขึ้นเรียกว่า"ยกโคก" ฐานประมาณ 80 เซนติเมตร ยอดป้านประมาณ 40 เซนติเมตร ยกโคกให้สูงจากปากหลุมประมาณ 50 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่</p>			เปลือกผล	เปลือกบาง สีเข้ม ปลายหนามแห้งแหลมคม	ก้านขั้ว	ค่อนข้างเล็ก สีน้ำตาลเข้ม จับแล้วรู้สึกสาก (ระคาย)มือ	เนื้อทุเรียน	สีเหลืองเข้ม ผิวมันเงา เนื้อแห้ง ละเอียด เนียน กลิ่นอ่อน	รสชาติ	หวาน มัน หอม
เปลือกผล	เปลือกบาง สีเข้ม ปลายหนามแห้งแหลมคม										
ก้านขั้ว	ค่อนข้างเล็ก สีน้ำตาลเข้ม จับแล้วรู้สึกสาก (ระคาย)มือ										
เนื้อทุเรียน	สีเหลืองเข้ม ผิวมันเงา เนื้อแห้ง ละเอียด เนียน กลิ่นอ่อน										
รสชาติ	หวาน มัน หอม										

(3) ใส่ปุ๋ยอินทรีย์รองกันหลุม และนำดินผสมใบไม้หรือปุ๋ยคอกใส่หลุมอัดให้แน่นพอควร นำดินพันธุ์ลงปลูกยึดกับหลัก เพื่อกันดินล้ม

(4) ระยะปลูกห่างประมาณ 6-12 เมตร หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ รดน้ำให้ชุ่มวันละครั้ง นำทางมะพร้าว มาปักบังแดด และปลูกต้นทองหลาง ต้นหมาก สลับกับต้นทุเรียน เพื่อให้พรางแสง บังแดด บังลมให้กับต้นทุเรียน

(5) ใบทองหลางที่หล่นลงท้องร่องเป็นเลน ในแต่ละปีให้ลอกเอาเลนขึ้นมาถมโคนทุเรียน เพื่อเพิ่มอาหารให้กับต้น ทุเรียน พร้อมทั้งขุดดินรอบพุ่มของต้น เอาปุ๋ยผสมใบทองหลางหรือหญ้าแห้งใส่ให้เต็มหลุมรอบๆ ต้นทุเรียน นำดินกลบและรดน้ำให้ชุ่ม รากของทุเรียนได้รับน้ำและปุ๋ยทำให้ต้นทุเรียนโตเร็วขึ้น วิธีการนี้เรียกว่า "การล่อรากหรือลางโคน" จะใช้กับต้น ทุเรียนที่อายุไม่เกิน 4 ปี

การเก็บเกี่ยว

(1) ในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน

(2) ตัดเหนือปลิงของก้านผลด้วยมีดคม และสะอาด

(3) โดยการนับอายุผล

- พันธุ์ก้านยาว ประมาณ 120-135 วัน

- พันธุ์หมอนทอง ประมาณ 140-150 วัน อาจคลาดเคลื่อนเล็กน้อย ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ ถ้าอากาศร้อนและ แห้งแล้ง ทุเรียนจะแก่เร็วขึ้น ถ้าฝนตกชุกความชื้นสูง ทุเรียนจะแก่ช้า

(4) โดยการสังเกตลักษณะผล

- สีเปลือก จะเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีน้ำตาลหรือเขียวแกมเทา แต่ผลที่อยู่นอกทรงพุ่มโดนแสงแดดมากจะมีสี น้ำตาลมากกว่าผลที่อยู่ในทรงพุ่ม

- ก้านผล เป็นสีน้ำตาลคล้ำ สาก ตรงรอยต่อระหว่างก้านผลบนกับก้านผลล่าง (ปลิง) จะบวมใหญ่ เห็นรอยต่อ ชัดเจน

- ปลายหนามแห้งและไหม้จากปลายหนามมายังโคนหนาม มีสีน้ำตาล หนามกางออก ร่องหนามค่อนข้างห่าง รอยแยกบนพูจะเห็นเป็นเส้นสีเหลืองตัดชัดเจน ยกเว้นพันธุ์ก้านยาว จะเห็นไม่ชัด

- ทุเรียนแก่จัด เมื่อตัดขั้วหรือปลิงออก จะพบน้ำใสๆ ไม่ข้นเหนียว ซิมจะมีรสหวาน เมื่อเคาะเปลือก จะมีเสียงดัง หลวมๆ

การบรรจุหีบห่อ

(1) รายละเอียดบนฉลากให้ประกอบด้วยคำว่า "ทุเรียนนนท์" และ/หรือ "Nont Durian"

(2) ให้ระบุ ชื่อพันธุ์ทุเรียน ชื่อสวน/เกษตรกร ที่อยู่ติดต่อได้

การเคลื่อนย้าย กองเก็บและการส่งมอบ

(1) การเก็บรักษา ผู้บรรจุหีบห่อจะต้องดูแลรักษาอุปกรณ์ และสถานที่ในการบรรจุให้สะอาดถูกสุขลักษณะ

(2) ห้ามวางผลทุเรียนบนพื้นดินในสวน เพราะจะทำให้เกิดเชื้อรา เป็นสาเหตุของโรคผลเน่า ควรวางในเชิงหรือ ภาชนะที่จัดเตรียมไว้

(3) การขนส่ง อุปกรณ์ และพาหนะในการขนย้ายต้องสะอาด

(6) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดนนทบุรี มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านในแนวเหนือ-ใต้ ทำให้สภาพดินในพื้นที่มีแร่ธาตุที่สำคัญมารวมกัน สภาพ พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยาใกล้กับทะเลมีน้ำท่วมถึง ดินเป็นดินตะกอนที่เกิดจากการพัดพาของ น้ำ ตกตะกอนทับถมเป็นเวลานานเป็นดินเหนียวเนื้อละเอียด ชั้นบนเป็นดินร่วนซุย มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุตามธรรมชาติ จึงเหมาะสมต่อการทำสวนผลไม้ โดยเฉพาะสวนทุเรียน ทำให้ทุเรียนที่ปลูกในพื้นที่มีคุณภาพดี และรสชาติหวาน อร่อย

สภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ระหว่างเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม พัดมาจาก บริเวณมหาสมุทรอินเดีย ทำให้เกิดฝนตก และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน – มีนาคม พัดมาจาก บริเวณแผ่นดินในทวีปเอเชีย นำความหนาวเย็นและความแห้งแล้งมา อากาศมีลักษณะค่อนข้างสม่ำเสมอตลอดพื้นที่

ประวัติความเป็นมา

การปลูกทุเรียนในภาคกลางของไทย มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เชื่อว่าเข้ามาทางภาคใต้ของไทย พระยาแพทย์ พงศวิสุทธิราชธิบดี (สุน สุทรเวช) ได้กล่าวว่ามี การแพร่กระจายพันธุ์ทุเรียนจากนครศรีธรรมราชเข้ามายังพระนคร ประมาณปี พ.ศ.2318

เมื่อปี พ.ศ.2330 นายสาย ฉิมคล้าย ได้ถูกเกณฑ์ไปกับกองทัพสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ท้ายไปตีเมืองตะนาวศรี และเมืองมะริด นายสาย ได้นำเอาเมล็ดทุเรียนที่เก็บจากในป่ามาแจกจ่ายเพื่อนฝูง และได้ นำเมล็ดบางส่วนไปปลูกที่สวน ไกลวัดสัก อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ตั้งแต่ปีพ.ศ.2397 มีการทำสวนทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ตำบลบางกร่าง ในคลอง บางกอกน้อยตอนใน ระยะเวลาเป็นการขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด ต่อมา มีการพัฒนาขยายพันธุ์โดยการตอนกิ่ง และต่อมาได้ขยาย การปลูกทุเรียนในพื้นที่ทุกอำเภอของจังหวัดนนทบุรี

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 สำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรีร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จัดงาน“วันทุเรียน นนท์” ในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปีอย่างต่อเนื่อง และได้รับความนิยมจากประชาชนทั่วไป แม้ราคาจำหน่ายค่อนข้างสูง ชาวสวนบางรายได้รับการสั่งจองล่วงหน้า ด้วยความพิเศษและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทุเรียน จึงทำให้ทุเรียนนนท์มี ชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคตลอดมา

(7) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

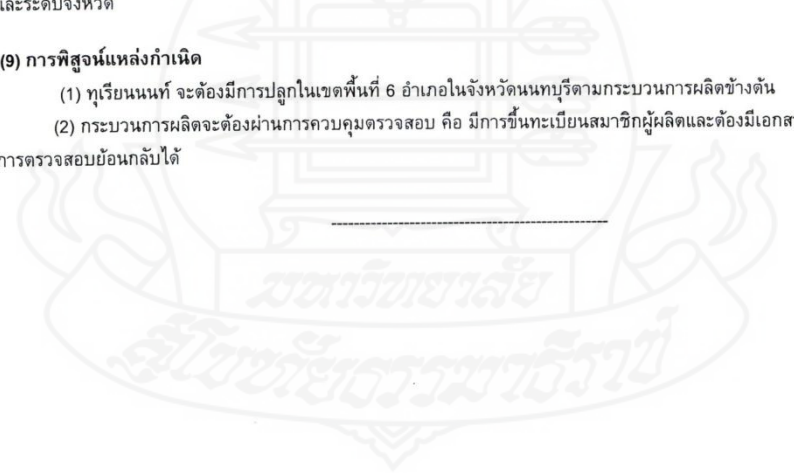
ขอบเขตพื้นที่การปลูกทุเรียนนนท์ อยู่ในเขตพื้นที่ครอบคลุมทั้งหมดของ 6 อำเภอในจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ อำเภอ เมือง อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางบัวทอง และอำเภอไทรน้อย รายละเอียดตามแผนที่

(8) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า ที่ประสงค์จะใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทุเรียนนนท์
- (2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับสมาชิก ผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทุเรียนนนท์ และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบ ทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิต และระดับจังหวัด

(9) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ทุเรียนนนท์ จะต้องมีการปลูกในเขตพื้นที่ 6 อำเภอในจังหวัดนนทบุรีตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและต้องมีเอกสารกำกับเพื่อ การตรวจสอบย้อนกลับได้

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางอรุณี เตชะเสนา
วัน เดือน ปีเกิด	22 พฤศจิกายน 2505
สถานที่เกิด	อำเภอชนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2526
สถานที่ทำงาน	สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว จำกัด สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์สมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ
ตำแหน่ง	ผู้จัดการ

